

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İLİŞKİ BAĞIMLILIĞININ ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİYLE İLİŞKİSİ

İrem ÖZDEMİR

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2026

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İLİŞKİ BAĞIMLILIĞININ ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARI VE ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİYLE İLİŞKİSİ

THE RELATIONSHIP OF CODEPENDENCY WITH CHILDHOOD TRAUMA AND
PERCEIVED PARENTING STYLES AMONG UNIVERSITY STUDENTS

İrem ÖZDEMİR

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2026

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,

İrem ÖZDEMİR'in hazırladığı "Üniversite Öğrencilerinde İlişki Bağımlılığının Çocukluk Çağı Travmaları ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleriyle İlişkisi" başıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı	Prof. Dr. Filiz BİLGE	İmza
J¼ri Üyesi (Danışman)	Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST	İmza
J¼ri Üyesi	Prof. Dr. Kemal BAYTEMİR	İmza
J¼ri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Kürşad DEMİRUTKU	İmza
J¼ri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Elvan YILDIZ	İmza

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından 12/01/2026 tarihinde uygun gör¼lmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca ..... / ..... / ..... tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmail Hakkı MİRİCİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

Öz

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ayrıca çocukluk çağı travmaları ile algılanan ebeveynlik biçimlerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini yordayıp yordamadığı ve üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin cinsiyet, yaş, ilişki durumu ve ilişki süresi değişkenlerine göre anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, uygun örnekleme yöntemiyle çevrim içi platformlar aracılığıyla ulaşılan 469 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Young Ebeveynlik Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile incelenmiş; çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin ilişki bağımlılığını yordama gücü Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi ile incelenmiştir. İlişki bağımlılığı düzeylerinin cinsiyet ve ilişki durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar t testi ile; yaş ve ilişki süresi ile ilişkisi ise korelasyon analizi ile incelenmiştir. İstatistiksel analizler SPSS 26 ve LISREL 8.80 paket programları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bulgulara göre, çocukluk çağı travmalarının duygusal ihmal, duygusal istismar ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları ile ilişki bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır; aşırı koruma-kontrol boyutunun ilişki bağımlılığını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile hem anne hem de baba için algılanan çeşitli ebeveynlik biçimleri arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Anne ebeveynlik biçimlerinden aşırı koruyucu/evhamlı ve değişime kapalı/duygularını bastıran; baba ebeveynlik biçimlerinden ise koşullu/başarı odaklı tutumun ilişki bağımlılığını anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. İlişki bağımlılığı düzeylerinin cinsiyet ve ilişki durumuna göre farklılaşmadığı; yaş ve ilişki süresi arttıkça ilişki bağımlılığı düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular, alanyazın çerçevesinde tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: ilişki bağımlılığı, çocukluk çağı travmaları, algılanan ebeveynlik biçimleri, üniversite öğrencileri

Abstract

This study examined the relationships between university students' levels of codependency, childhood traumas, and perceived parenting styles. Additionally, it investigated whether childhood traumas and perceived parenting styles predict codependency levels and whether university students' codependency levels differ significantly according to gender, age, relationship status, and relationship duration. The study group consisted of 469 university students who were reached through online platforms using an appropriate sampling method. Data were collected using the Spann-Fischer Codependency Scale, the Childhood Traumas Scale, the Young Parenting Scale, and a Personal Information Form. Relationships between variables were examined using the Pearson's Moment Correlation Coefficient; the predictive power of childhood traumas and perceived parenting styles on relationship codependency was examined using Multiple Linear Regression Analysis. Whether codependency levels differ according to gender and relationship status was examined using an independent groups t-test; its relationship with age and relationship duration was examined using correlation analysis. Statistical analyses were conducted using SPSS 26 and LISREL 8.80 software packages. The findings revealed positive and significant relationships were found between childhood traumas' emotional neglect, emotional abuse, and overprotection-control subdimensions and codependency; it was determined that the overprotection-control dimension significantly predicted codependency. Significant relationships were found between university students' levels of codependency and various perceived parenting styles for both mothers and fathers. It was found that the overly protective/anxious and resistant to change/emotion-suppressing parenting styles of mothers and the conditional/success-oriented parenting style of fathers significantly predicted codependency. It was determined that codependency levels did not differ according to gender and relationship status; codependency levels increased with age and relationship duration. The findings were discussed within the framework of the literature, and recommendations were made.

Keywords: codependency, childhood traumas, perceived parenting styles, university students

Teşekkür

Tez yazma yolculuğumda bana rehberlik eden kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST'a gönülden teşekkür ederim. Kendisini tanıdığımdan beri ona yakın hissetmemi sağlayan sıcaklığı, güler yüzü, anlayışı ve erişilebilirliği, bu süreci benim için çok daha motive edici ve değerli kılmıştır. Süreç boyunca bilgi ve deneyimini benimle paylaşarak bana yol gösterdiği, emeğini ve desteğini esirgemediği için tez danışmanıma sevgi, saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum. Onunla çalışmak benim için büyük bir şanstı.

Tez savunma jürimde yer alan ve yüksek lisans eğitimimden bu yana bilimsel yaklaşımı ve etik duruşunu örnek aldığım değerli hocam Prof. Dr. Filiz BİLGE'ye içtenlikle teşekkür ederim. Tez savunma jürim vesilesiyle kendilerini tanımaktan büyük memnuniyet duyduğum sayın hocalarım Prof. Dr. Kemal BAYTEMİR'e, Dr. Öğr. Üyesi Kürşad DEMİRUTKU'ya ve Dr. Öğr. Üyesi Elvan YILDIZ'a, tezime sundukları değerli katkılar için teşekkürlerimi sunarım. Bu tez çalışması, onların yol gösterici görüşleri ve yapıcı değerlendirmeleriyle olgunlaşmıştır. Eğitim hayatım boyunca bilgi ve deneyimleriyle yoluma ışık tutan tüm değerli öğretmenlerime sevgi ve saygılarımı sunuyorum. Ayrıca, tez çalışmama gönüllü olarak katılıp görüşlerini paylaşan herkese teşekkür ederim.

En özel teşekkürlerimden biri de 8 senedir hayatımı güzelleştiren, hem acılarıma hem mutluluklarıma samimiyetle ortak olan canım dostum Büşra CANKEŞ'e. Ne yaşarsam yaşayayım kendimi rahatlıkla ifade edebildiğim, her zaman anlayacağına emin olduğum ve daima yanımda hissettiğim bir dostu sahip olduğum için kendimi çok şanslı hissediyorum. Hani bir söz var ya: "Beni o kadar yüksek sesle alkışladı ki, kimin alkışlamadığını hiç fark etmedim." İşte bu sözün benim hayatımdaki karşılığı sensin. İyi ki varsın, iyi ki hayat bizi bir araya getirmiş, birlikte biriktireceğimiz daha nice anımız var. Bu hayatta insanın duygu ve düşüncelerini filtrelemeden paylaşabileceği ve aynı noktadan onu anlayan insan sayısının sınırlı olduğunu düşünüyorum. Benim için bu kişilerden biri olan canım arkadaşım Seda Nur SERTKAYA'ya çok teşekkür ediyorum. Seninle derin sohbetler edebilmeyi, birlikte çalışmayı, yağmurlu günlerde buluşmayı, paylaştığımız her anı çok seviyor ve her birinden

ayrı keyif alıyorum. İyi ki varsın. Burada isimlerini tek tek sayamadığım tüm arkadaşlarıma sevgilerimi gönderiyorum. Hayatıma kattığınız her destek, her paylaşım ve her güzel an için hepimize ayrı ayrı teşekkür ederim. İyi ki varsınız, iyi ki hayatımdasınız.

Canım ailem, teşekkürlerin en büyüğü size... Öncelikle biricik annem Öznur ÖZDEMİR'e teşekkür etmek istiyorum. Canım annem; şartlar ne olursa olsun vazgeçmeyen duruşuna, azmine, sabrına, yardımseverliğine, vicdanına, şefkatine ve daha birçok özelliğine hayranım. Senden iyiliği, nezaketi, güler yüzü, merhameti ve iyi niyeti öğrendim; öğrenmeye de devam ediyorum. Hayatıma kattığın tüm değerler için sana minnettarım. Biricik babam Mustafa Kemal ÖZDEMİR'e; adil olmayı, hak yememeyi, kendime güvenmeyi, sorumluluk almayı ve aile bağlarının önemini bana öğrettiği için çok teşekkür ediyorum. Her kararında arkamda olduğunu bilmek bana büyük bir güç veriyor babam. İyi ki sizin evladınız olmuşum. Hayatımın her döneminde varlıklarıyla güç bulduğum, sevgileri ve destekleriyle yanımda olan güzeller güzeli kız kardeşlerim Esmanur ÖZDEMİR ve Simanur ÖZDEMİR'e gönülden teşekkür ediyorum. Kardeşlik duygusunu sizlerle tattım ve sizin ablanız olmayı her zaman çok sevdim. Hayatınızın her anında, her koşulda yanınızda olduğumu bilmenizi isterim. Aramızdaki bağın, sevginin ve dayanışmanın anlamı benim için kelimelerle anlatılamayacak kadar tarifsiz. Ve biricik babannem... Hayatımda karşılıksız, çıkarsız, saf sevgiyi çekirdek ailemden sonra sende gördüm. Bendeki değerlerin paha biçilemez. Bana tattırdığın tüm içten duygular, verdiğin koşulsuz sevgi, şefkat ve destek için sana sonsuz teşekkür ediyorum canım babannem. Sevgin ve bıraktığın izler kalbimde yaşamaya devam edecek. Huzur içinde uyu pamuğum. Bu dünyadaki en büyük şansım sizsiniz canım ailem. Sizi çok seviyorum, iyi ki siz.

Son olarak, bu süreçte tüm zorluklara rağmen vazgeçmeyen yanım için kendime teşekkür ediyorum. Yorulduğum, umudumun azaldığı anlarda bile yoluma devam edebilmiş olmak benim için çok kıymetli. Bununla birlikte, biliyorum ki bu başarı yalnızca benim çabamın değil; bana bu yolu açan, sabrı ve gücü veren Allah'ın bir lütfudur. Bu zorlu süreci başarıyla tamamlamayı bana nasip eden Allah'a sonsuz şükürler olsun.

İçindekiler

Kabul ve Onay.....	ii
Öz.....	iii
Abstract.....	v
Teşekkür.....	vii
Tablolar Dizini.....	xii
Şekiller Dizini.....	xiii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	xiv
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	8
Araştırma Problemi.....	12
Sayıtlar.....	12
Sınırlılıklar.....	13
Tanımlar.....	13
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	15
İlişki Bağımlılığı.....	15
Çocukluk Çağı Travmaları.....	26
Algılanan Ebeveynlik Biçimleri.....	30
İlgili Araştırmalar.....	34
Bölüm 3 Yöntem.....	43
Araştırmanın Türü.....	43
Araştırmanın Çalışma Grupları.....	43
Veri Toplama Süreci.....	46
Veri Toplama Araçları.....	47
Verilerin Analizi.....	56
Bölüm 4 Bulgular, Yorumlar ve Tartışma.....	60

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı ile Çocukluk Çağı Travmaları Arasındaki İlişkisel Bulgular	60
Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı ile Algılanan Ebeveynlik Biçimleri Arasındaki İlişkisel Bulgular	62
Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı ile Sosyodemografik Değişkenler (Cinsiyet, Yaş, İlişki Durumu, İlişki Süresi) Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Bulgular	68
Tartışma.....	69
Bölüm 5 Sonuç ve Öneriler.....	105
Sonuç.....	105
Öneriler	107
Kaynaklar	112
EK-A: Ölçeklerin Uygulama İzinleri.....	140
EK-A1. Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği Uygulama İzni.....	140
EK-A2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Uygulama İzni.....	141
EK-A3. Young Ebeveynlik Ölçeği Uygulama İzni	142
EK-B: Gönüllü Katılım Formu	143
EK-B1. Gönüllü Katılım Formu-1.....	143
EK-B2. Gönüllü Katılım Formu-2.....	145
EK-C: Kullanılan Ölçeklere İlişkin Örnek Maddeler	146
EK-C1. Kişisel Bilgi Formu	146
EK-C2. Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği Örnek Maddeleri.....	147
EK-C3. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Örnek Maddeleri.....	148
EK-C4. Young Ebeveynlik Ölçeği Örnek Maddeleri	149
EK-Ç: Araştırma Etik Kurulu Onay Bildirimi.....	150
EK-D: Etik Beyanı.....	151
EK-E: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu.....	152
EK-F: Thesis Originality Report.....	153

EK-G: Yayınlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı 154

Tablolar Dizini

Tablo 1 <i>Birinci Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler</i>	44
Tablo 2 <i>İkinci Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler</i>	45
Tablo 3 <i>Veri Toplama Araçları</i>	47
Tablo 4 <i>SFİBÖ Maddelerine İlişkin t Değerleri Tablosu</i>	50
Tablo 5 <i>Model Veri Uyumu Değerleri</i>	52
Tablo 6 <i>Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler</i>	57
Tablo 7 <i>Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler</i>	57
Tablo 8 <i>YEBÖ-Anne Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler</i>	58
Tablo 9 <i>YEBÖ-Baba Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler</i>	58
Tablo 10 <i>İlişki Bağımlılığı ile Çocukluk Çağı Travma Genel ve Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Tablosu</i>	60
Tablo 11 <i>Çoklu Bağlantı Tablosu</i>	61
Tablo 12 <i>Çocukluk Çağı Travma Düzeylerinin İlişki Bağımlılığına Etkisine İlişkin Regresyon Tablosu</i>	61
Tablo 13 <i>İlişki Bağımlılığı ile YEBÖ-Anne Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Tablosu</i>	63
Tablo 14 <i>Çoklu Bağlantı Tablosu</i>	64
Tablo 15 <i>YEBÖ-Anne Alt Boyut Düzeylerinin İlişki Bağımlılığına Etkisine İlişkin Regresyon Tablosu</i>	64
Tablo 16 <i>İlişki Bağımlılığı ile YEBÖ-Baba Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Tablosu</i>	65
Tablo 17 <i>Çoklu Bağlantı Tablosu</i>	66
Tablo 18 <i>YEBÖ-Baba Alt Boyut Düzeylerinin İlişki Bağımlılığına Etkisine İlişkin Regresyon Tablosu</i>	67
Tablo 19 <i>İlişki Bağımlılığı ile Cinsiyet ve İlişki Durumu Arasındaki İlişkilere Ait Bağımsız Gruplar t Testi Tablosu</i>	68
Tablo 20 <i>İlişki Bağımlılığı ile Yaş ve İlişki Süresi Arasındaki İlişkilere Ait Korelasyon Tablosu</i>	69

Şekiller Dizini

Şekil 1 <i>SFİBÖ Standart Faktör Yükleri Grafiği</i>	51
---	----

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

APA: Amerikan Psikiyatri Birliği (American Psychiatric Association)

CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comperative Fit Index)

DFA: Doğrulatoryıcı Faktör Analizi (Confirmatory Factor Analysis)

DSM-5: Amerikan Psikiyatri Birliği'nin Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
5. Baskısı (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition)

GFI: İyilik Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index)

LISREL: Doğrusal Yapısal Analiz (Linear Structural Relations)

NFI: Normlaştırılmış Uyum İndeksi (Normed Fit Index)

RMSEA: Hata Karelerinin Ortalamasının Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation)

SPSS: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı (Statistical Package for the Social Sciences)

SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized Root Mean Square Residual)

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNODC: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (United Nations Office on Drugs and Crime)

UN Women: Birleşmiş Milletler Kadın Birimi

WHO: Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

Bölüm 1

Giriş

Bu bölümde ilk olarak, araştırmaya ilişkin problem durumu açıklanmıştır. Devamında araştırmmanın amacı ve önemiyle birlikte problem cümlesi ve alt problemler sunulmuştur. Son kısımda ise sayılılar, sınırlılıklar ve araştırmada bulunan temel değişkenlerin tanımlarına yer verilmiştir.

Problem Durumu

Kişi, ilişkileri ve sosyal çevresinden ayrı düşünülemez. İnsan hem çevresinden etkilenen hem de çevresini etkileyen bir varlık olup bu varlığını, kurduğu ilişkilerle sürdürmektedir. Bireyler, hayatını anlamlandırmak ve kendilerini gerçekleştirebilmek için başkalarıyla kurulan ilişkilere ihtiyaç duyar; benlik algıları ve kimlikleri bu ilişkiler içinde biçimlenir. En az iki kişi arasında gelişen, farklı derinliklerde olabilen, çeşitli ihtiyaçların karşılandığı, karşılıklı duygusal etkileşim sağlayan her tür ilişki kişilerarası ilişkiler olarak tanımlanmaktadır (Erden İmamoğlu, 2021). Çocuğun ebeveynleriyle ilişkisi, eşler arasındaki ilişki, öğretmen ve öğrenci ilişkisi, meslektaşlar, akrabalar ve arkadaşlar arasındaki ilişkiler ve romantik ilişkiler kişilerarası ilişkilere örnek olarak verilebilir (Hovardaoğlu, 1992).

Romantik ilişkiler, insanların hayatında önemli bir konumdadır. Kişiler sevgi, yakınlık, ait olma, destek alma ve paylaşma gibi ihtiyaçlarını karşılamak için romantik ilişkiler kurma eğilimindedir. Romantik ilişkiler bireylerin stres düzeylerini azaltmaya, zor durumlarla başa çıkmalarına, kendilerini önemsenmiş ve anlaşılmış hissetmelerine yardımcı olmaktadır (Baumeister ve Leary, 1995; Reis ve Shaver, 1988). Sağlıklı bir romantik ilişkide duygusal ve sosyal ihtiyaçların karşılanması, uyum ve uzun ömürlülük vardır (Rusbult ve Van Lange, 2003). İlişki içerisindeki olumlu davranışlar, etkili iletişim, karşılıklı anlayış ve pozitif yorumlar bireylerin ilişki doyumuna katkı sağlamaktadır (Bradbury ve Fincham, 1990). Bununla birlikte romantik ilişkilerde yaşanan çatışmaları, negatif etkileşimleri ve

bunların ilişki üzerindeki etkilerini ele almak da önemlidir. Bu olumsuz durumlar ilişkideki problemleri tanımlamamıza, yeniden değerlendirmemize, farkındalık geliştirmemize ve çözüm bulmamıza yardımcı olmaktadır (Finkel vd., 2013). Ayrıca bu olumsuz durumların ele alınması; bireylerin kendilerini daha iyi tanımalarını, duygusal tepkilerini anlamlandırmalarını, daha sağlıklı iletişim kurmalarını ve kendilerini geliştirmelerini sağlamaktadır (Canevello ve Crocker, 2010).

Romantik ilişkilerde yaşanan olumsuz durumlardan birisi de ilişki bağımlılığıdır. İlişki bağımlılığı; ilişkide olunan kişiyi aşırı memnun etmeye çalışma, kontrol etme çabası, karşı tarafın sorumluluklarını üstlenme, karşı tarafın istek ve ihtiyaçlarını kendi istek ve ihtiyaçlarının önüne koyma, tüm davranışları ilişkinin devamı için yapma ve kendi olmaktan vazgeçme gibi davranışları içeren bir bağımlılık türüdür (Spann, 1996; Topkara, 2011). Davranışsal bağımlılıklar ile kimyasal bağımlılıklar beyin yapısında benzer değişiklikler meydana getirmektedir. İlişki bağımlılığında da madde bağımlılığına benzer şekilde istek, tolerans, yoksunluk belirtileri ve nüks gibi bağımlılık semptomları görülmektedir. Aralarındaki en temel fark ise bağımlılığın bir maddeye değil, bir insana yönelmiş olmasıdır (Fisher, 2014; Redcay ve Simonetti, 2018). Griffiths'in (2005) bağımlılık bileşenleri modeli çerçevesinde ilişki bağımlılığı; tüm odağın partnerde olması (belirginlik), partnerle geçirilen zamana giderek artan ihtiyaç (tolerans), duygusal sıkıntıyla başa çıkmak için ilişkiyi kullanma (ruh hali değişimi), ilişkiye harcanan zamanı azaltamama (nüks), partnerin yokluğunda psikolojik ve fiziksel yoksunluk belirtileri gösterme (yoksunluk) ve bu durumun iş, okul, sosyal çevre gibi alanlarda yarattığı olumsuz etkiler (çatışma) ile kendini göstermektedir.

İlişki bağımlılığı henüz fazla çalışılmamış bir konu olmakla beraber literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler oldukça yaygın olduğunu gözler önüne sermekte ve özellikle psikolojik açıdan endişe verici olabileceğini kanıtlamaktadır (Mashuri ve Patriasih, 2023). Yapılan araştırmalara göre ilişki bağımlılığının yetişkinlerdeki yaygınlığının %3 ila %6 arasında olduğu ve bu oranın üniversite öğrencileri gibi daha genç ve ilişki dinamiklerinin

yoğun yaşandığı popülasyonlarda %25'e kadar çıkabildiği rapor edilmiştir (Sussman vd., 2011). Ergenlerle gerçekleştirilen bir çalışmada, katılımcıların %70'inden fazlasının ilişki bağımlısı olduğu saptanmıştır (Mashuri ve Patriasih, 2023). Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı seviyelerinin ise orta seviyede olduğu bulunmuştur (Cengiz, 2018). Yapılan bir çalışmada farklı sebeplerle birinci basamak sağlık hizmetlerine başvuran kadınların %25'inde ilişki bağımlılığı olduğu tespit edilmiştir (Noriega vd., 2008). Farklı ülkelerde gerçekleştirilen araştırmalar, ergenler ve genç yetişkinler arasında ilişki bağımlılığının kayda değer ölçüde yaygın olduğunu göstermektedir. Bu durum, söz konusu kavrama yönelik bilimsel merakın artmasına ve literatürde daha derinlemesine ele alınmasına olanak sağlamıştır (Ahmadi vd., 2013; Topino vd., 2024; Valle ve Moral, 2018).

Literatür incelendiğinde hem bireysel hem de toplumsal olarak, ilişki bağımlılığının olumsuz sonuçlarına dair önemli bulgulara rastlanmaktadır. İlişki bağımlılığının bireysel sonuçları arasında depresyon, yalnızlık korkusu, düşük benlik saygısı, sosyal izolasyon, iş hayatında sorun yaşama, maddi problemler, fiziksel rahatsızlıklar ve yaşam kalitesinde genel bir düşüş yer almaktadır (Gori vd., 2023; Sussman, 2010). İlişki bağımlılığının toplumsal sonuçlarına bakıldığında ise daha olumsuz bir tablo ile karşılaşılmaktadır. Partnerine karşı takıntılı ve kontrolcü davranışlar sergileyen bireylerin, şiddete başvurma eğilimleri artmakta olup cinsel suçlara ve seri cinayetlere yol açabileceği belirtilmiştir (Fisher vd., 2016). Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) ve Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC, 2022) raporunda yer alan istatistikler, 2021 yılı içerisinde dünya genelinde öldürülen kız çocuklarının ve kadınların yaklaşık %56'sının faillerinin yakın partnerleri ya da diğer aile üyeleri olduğunu göstermektedir. Bu dikkat çekici bulgu, problemlili ilişki örüntülerinin ve kontrolcü tutumların, en uç noktada ölümle sonuçlanabilecek kadar yıkıcı olabileceğini göstermektedir (UN Women ve UNODC, 2022). Türkiye'de yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlarla karşılaşılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2025) verilerine göre, kadınların hayatın herhangi bir döneminde birlikte oldukları kişi ya da eşlerinden gördükleri şiddet türlerinin başında fiziksel ve psikolojik şiddet gelmektedir.

Özellikle boşanmış kadınların %62,1'inin psikolojik şiddete, %41,5'inin fiziksel şiddete maruz kalmış olması, romantik ilişkilerdeki bağımlılık ve kontrol davranışlarının olumsuz sonuçlarını gözler önüne sermektedir (TÜİK, 2025).

İlişki bağımlılığının dünya genelindeki ciddiyeti ve yaygınlığı göz önüne alındığında (Ahmadi vd., 2013), bu davranışsal bağımlılığa neden olabilecek unsurların araştırılması oldukça önemli görülmektedir. Bu bağlamda, kişinin sigara ve alkol kullanımı (Şaşman Kaylı ve Yörük, 2024), madde kullanımı (Yıldızhan, 2019), aile içi şiddet (Havaçeliği, 2013; Mukba, 2013), çocukken kaygılı, korkulu ve saplantılı bağlanma geliştirme, romantik partner tarafından maruz kalınan şiddet (Havaçeliği, 2013) gibi çeşitli risk faktörleri araştırılmıştır. Yapılan bir başka çalışmada ise ebeveynleştirilen çocukların ailesine bakım verirken, yaşamının sonraki dönemlerinde ilişkide oldukları kişiye bakım verebileceği sonucuna ulaşılmıştır (Wells vd., 1999). Anne-bebek etkileşiminde bebeğin ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmaması, bebeğin yeteri kadar desteklenmemesi, kişinin ilgi ve sevgi eksikliği yaşaması, gelecek dönemlerde insanlara bağımlı olmada risk faktörü olarak değerlendirilmiştir (Schaeffer, 2011).

Lancer'a (2017) göre, ilişki bağımlılığının tanı ve müdahalesi geciktiğinde olumsuz etkileri zamanla artarak kronikleşebilmekte ve erken dönemde yaşanan olumsuz yaşantılar ilişki bağımlılığına zemin hazırlamaktadır. Erken dönemde ebeveynlerle olan ilişkiler ile yetişkinlik döneminde yaşanan ilişki ve durumlar benzerlik göstermektedir (Feeney ve Noller, 1990). İlişki bağımlılığı kavramının ortaya çıkışı da, temelde erken dönem yaşantılarıyla ilişkili olarak şekillenmiştir. Kavram başlangıçta alkol veya madde bağımlısı bir bireyin bulunduğu ailelerde, diğer aile üyelerinde gözlemlenen sağlıksız bağlanma biçimlerini ve ilişkisel davranış kalıplarını tanımlamak amacıyla kullanılmıştır (Cullen ve Carr, 1999). Ancak zaman içerisinde, bu davranış örüntülerinin sadece ailede bağımlı kişinin varlığına bağlı olmadığı fark edilmiş ve kavram daha geniş bir çerçevede ele alınmaya başlanmıştır (Stafford, 2001). Bu durum, ilişki bağımlılığının erken dönem yaşantılarla nasıl bir psikolojik yapı üzerinden geliştiğinin açıklanmasını gerekli kılmaktadır.

Çocukluk döneminde ebeveynler tarafından güvenli bağlanma, duyguları ifade özgürlüğü, kendiliğindenlik ve oyun, özerklik ve gerçekçi sınırlar olmak üzere beş temel duygusal ihtiyacın karşılanmaması durumunda erken dönem uyumsuz şemalar gelişmektedir (Young vd., 2003). Söz konusu şemalar, kişinin kendisine, diğer insanlara ve ilişkilere yönelik temel inanç sistemini şekillendirmekte ve yakın ilişkiler dahil tüm kişilerarası ilişkilerin nasıl deneyimleneceğini etkilemektedir. Özellikle ebeveynlerin ya da bakım verenlerin çocuca yönelik tutumları, bu şemaların gelişmesinde kritik bir öneme sahiptir. Ebeveynlerin çocukluk dönemindeki aşırı koruyucu, duygusal bakımdan yoksun bırakan, eleştirel olma gibi tutumları çocukta belirli şemaların oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Yetişkinlik döneminde ise kişi, bu şemaları doğrulayacak sağlıklı ve bağımlı ilişki örüntüleri yaşayabilmektedir (Feeney ve Noller, 1990).

Yapılan bir çalışmada, ilişki bağımlısı olan ebeveynlerin, çocuklarının da ilişki bağımlılığı geliştirme eğiliminde olduğu bulunmuştur. Ayrıca çocuğun baskıcı ve kontrolcü bir ebeveyne sahip olmasının, ilişki bağımlılığı geliştirme riskini artırdığı görülmüştür (Crothers ve Warren, 1996). Bu perspektiften bakıldığında ilişki bağımlılığı, bireyin çocuklukta ebeveynleri tarafından karşılanmayan duygusal ihtiyaçlarının telafisine yönelik bir başa çıkma biçimi olarak görülebilir. Kişi, partnerini idealize ederek ya da ona aşırı yönelerek çocuklukta alamadığı temel duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır (Mangialavori ve Cacioppo, 2020). Ancak bu çaba, çoğunlukla kısır bir döngü oluşturarak bağımlılık örüntüsünü pekiştirmektedir. Bu sebeple üniversite öğrencilerindeki ilişki bağımlılığının, algılanan ebeveynlik biçimleri açısından incelenmesinin, alanyazına önemli bilgiler sunabileceği düşünülmektedir.

Bireylerin ilişki bağımlılığı geliştirmesinde, çocukluk dönemindeki yaşantılar ve aile içi dinamikler önemli bir rol oynamaktadır. Bu davranışsal bağımlılık üzerinde etkili olabilecek unsurlardan biri de çocukluk çağı travmalarıdır. Erken dönemde yaşanan travmatik olaylar, hayatın sonraki dönemlerinde çeşitli ruhsal problemlerin ve psikopatolojilerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Chang, 2018). Çocukluk çağındaki

travmatik deneyimler, eğer tedavi edilmemişse bireyin hayatının gelecek dönemlerinde fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir (Özüak Tunca vd., 2024).

Kişinin ailesinde madde kullanımı varsa, şiddet ve/veya istismar türlerinden birine maruz kalmışsa ilişki bağımlılığı geliştirme eğilimi daha yüksek olmaktadır. Bireyin çocukluk dönemindeki ebeveyn çatışmalarının, duygusal ihmal ve istismarın ve fiziksel şiddetin ilişki bağımlılığına sebep olduğu saptanmıştır (Turan vd., 2021). Benzer şekilde Özdemir ve Buzlu'nun (2019) yaptığı bir çalışmada, çocukken duygusal, fiziksel ve cinsel istismar geçmişi olan bireylerde ilişki bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynler arası algılanan çatışmanın ve duygusal veya fiziksel olarak yok olarak algılanan bir ebeveyn figürünün ilişki bağımlılığı düzeyini artırdığı bulunmuştur (Bacon vd., 2020). Evgin ve Sümen (2021), yaptıkları çalışmada bu bulgulara paralel olarak çocuklukta duygusal, fiziksel ve cinsel ihmal ve istismar yaşantısı olan kişilerin ilişki bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuşlardır. Çocukluk döneminde travmaya maruz kalan bireylerin, temel güven duygusu sarsılmakta ve bu bireyler yetişkinlik döneminde güvensiz bağlanma stilleri geliştirmektedir. Dolayısıyla partnerlerine bağımlı olma risklerinin daha yüksek olduğu farklı çalışmalarla kanıtlanmıştır (Gori vd., 2023; Topino vd., 2024).

Çocukluktan yetişkinliğe geçiş aşamasında oldukları için üniversite öğrencilerinin ergenlik zamanlarındaki kimlik arayışı devam etmektedir. Erikson'un "yakınlığa karşı yalıtılmışlık" evresi de bu dönemi kapsamaktadır. Üniversite yıllarında öğrencilerin kendi kimliklerini oluşturma, bağımsızlık kazanma ve yakın ilişkiler kurma gibi gelişimsel görevleri bulunmaktadır. Bu dönemin krizleri sağlıklı olarak atlatılamazsa, kişi yalnızlık ve yalıtılmışlık duyguları yaşayabilmektedir (Arnett, 1992; Elkind, 1992). Öğrencilerin aile evinde alışmış oldukları düzenden ayrılarak üniversiteye başlamaları, artan özgürlük ve azalan denetimle birlikte, çeşitli bağımlılıkların gelişmesine zemin hazırlayabilmektedir (Stone vd., 2012).

Bireyler, romantik ilişki kurmaya çoğunlukla ergenlik veya genç yetişkinlik döneminde başlamaktadır. Dolayısıyla üniversite döneminde bireylerin romantik ilişkisinin

bulunması beklenen bir durumdur (Atak ve Taştan, 2012; Sullivan, 1953). Bireyin romantik ilişkisinde aşırı uyum sağlamaya çalışması, başkalarının onayına bağımlı olması, kendi ihtiyaç ve değerlerini görmezden gelmesi ve sağlıksız ilişkilerde kalma çabasında olması durumunda ilişki bağımlılığından söz edilebilir (Bacon vd., 2020). İlişki bağımlılığı aşırı fedakarlık, partnerini kontrol etme isteği, kendi sınırlarını ihlal etme, düşük özsaygı gibi işlevsel olmayan davranış kalıpları ve güvensiz bağlanma biçimleriyle ilgili bir durumdur (Lymankina, 2023). Farklı ülkelerde yapılan çeşitli çalışmalarda üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığının önemli bir sorun teşkil ettiği kanıtlanmıştır (Cengiz, 2018; Chang, 2018; Mukba, 2013; Topino vd., 2024). Bu bulgular ışığında, üniversite öğrencilerinin, ilişki bağımlılığı geliştirme bakımından önemli bir dönemde oldukları görülmektedir. Öğrencilerin ilişki bağımlılığı ile ilişkili değişkenlerin belirlenmesi, bu değişkenler arasındaki ilişkilerin anlaşılması; elde edilen bulgular doğrultusunda önleyici ve müdahaleye yönelik çalışmaların planlanabilmesi açısından önemli görülmektedir. Bu nedenle bu araştırmanın çalışma grubu üniversite öğrencileri olarak belirlenmiştir.

Literatürde üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığını etkileyen sosyodemografik değişkenlere yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde, cinsiyet değişkeninin öne çıktığı görülmektedir. Bazı araştırmalar, ilişki bağımlılığında kadınların daha yüksek puan aldıklarını ortaya koymaktadır (Aşkan ve Ceylan, 2024; Bortolon vd., 2016; Cengiz, 2018; Mukba, 2013). Bu doğrultuda, mevcut araştırmada üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenecektir. Bunun yanı sıra, alanyazında yaş değişkeniyle ilgili bulgular, yaş arttıkça ilişki bağımlılığı düzeylerinin azalma eğilimi gösterdiğine işaret etmektedir (Küçük yıldız, 2022; Özten, 2024; Yörük ve Şaşman Kaylı, 2024). Bu çerçevede, araştırmada ilişki bağımlılığı ile yaş arasındaki ilişki ele alınacaktır. İlişki özelliklerine odaklanan çalışmalar ise, ilişkisi olmayan bireylerin ilişkisi olan bireylere göre (Kaya, 2025; Şahnaoğlu, 2021) ve kısa süreli ilişki deneyimine sahip olanların uzun süreli ilişki yaşayan bireylere kıyasla (Küçük yıldız, 2022) daha yüksek ilişki bağımlılığı

düzeylerine sahip olabildiğini göstermektedir. Bu bağlamda, mevcut araştırmada ilişki bağımlılığı ile ilişki durumu ve ilişki süresi değişkenleri arasındaki ilişkiler de incelenecektir.

İlişki bağımlılığı kavramı, alanyazında kişilerarası ilişkiler bağlamında ele alınmaktadır. Dolayısıyla bu davranışsal bağımlılığın gelişme sürecinin, yaşamın erken dönemlerinde başlayıp ilişkilerde kendini gösterdiği düşünüldüğünde, çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişkili bulunacağı öngörülmektedir. Bu sebeple, mevcut çalışmada üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca çocukluk çağı travmaları ile algılanan ebeveynlik biçimlerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini yordayıp yordamadığı araştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Romantik ilişkilerde önemli bir problem haline gelen konulardan biri ilişki bağımlılığıdır. Schaeffer (2011), insanların aşk için öldüğünü ve birbirlerini öldürdüğünü ifade ederek ilişki bağımlılığının diğer bağımlılıklardan daha güçlü olabileceğini belirtmiştir. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2014) tarafından yapılan çalışmada şiddet mağduru olan kişilerin çoğunluğunun en yakınları (anne, baba, eş, romantik partner) tarafından şiddete uğramakta olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, bu alanda daha fazla araştırma yapılmasının ve etkili müdahalelerin geliştirilmesinin önemini gözler önüne sermektedir. İlişki bağımlılığı hakkında bilinçli olmanın, şiddet ve hatta cinayetlerin önlenmesinde tehlikeyi fark etme imkanı sunabileceği için kritik rol oynayabileceği düşünülmektedir.

İlişki bağımlılığında sevilen kişiyle ilgili takıntılı düşünceler, ona aşırı odaklanma, onun yokluğunda olumsuz ruh hali, ilişkiyi hayatının merkezine koyma, olumsuz durumlara rağmen ilişkiyi bitirememeye gibi belirtiler bulunmaktadır. Bu durumda bireyin hayatının nasıl etkilendiği ve partnerine ya da ilişkiye yüklediği anlam önemlidir (Reynaud vd., 2010). Partnere bağımlı olmak, kişinin yakınlık kurma ihtiyacıyla ilgili olup işlevsel olmayan duygu,

düşünce, inanç ve davranışlara yol açmaktadır (Wells vd., 2006). İlişki bağımlılığında, bireyin yaşamının merkezinde partneri olmakta ve birey kendi ihtiyaçlarını geri plana atarak yoğun bir şekilde partnerine odaklanmaktadır. Bu durum anksiyete, depresyon, değersizlik duygusu ve özgüven eksikliği gibi psikolojik sorunların gelişmesine zemin hazırlamaktadır. Bu ruhsal sorunların etkisiyle somatik yakınmalar, akademik ve mesleki performansta düşüş, sosyal hayattan geri çekilme, aile ve arkadaş ilişkilerinde kopukluk gibi sorunlar da görülebilmektedir (Yörük ve Şaşman Kaylı, 2024). Bu bulgular ilişki bağımlılığının kişinin ruh sağlığını, sosyal işlevselliğini ve hayat kalitesini tehdit eden ciddi bir problem olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, ilişki bağımlılığını oluşturan risk faktörlerinin derinlemesine incelenmesi, koruyucu ve tedavi edici müdahaleler için önemli bir başlangıç noktasıdır.

Kimliğin şekillendiği ve romantik ilişkilerin yoğunlaştığı üniversite yılları, ilişkide bağımlı davranışların ortaya çıkması açısından kritik bir dönemdir. Bu dönemde birey, toplumsal konumunu belirleme, saygınlık kazanma, aile yaşamına adım atma ve mesleki planlarını oluşturma gibi temel yaşam hedeflerini gerçekleştirmeye yönelmektedir. Aynı zamanda risk alma eğilimlerinin artması, bağımlılık davranışlarının gelişiminde önemli bir başlangıç noktası oluşturabilmektedir (Duyan ve Gövebakan, 2022; Kaya vd., 2024). Üniversite öğrencileri örnekleminde yapılan çalışmalar, bu dönemde ilişki bağımlılığının sık görülebileceğini ve buna bağlı olarak hayat kalitesinin azalabileceğini ortaya koymaktadır (Ahmadi vd., 2013; Knudson ve Terrell, 2012; Wells vd., 2006). Üniversite dönemi için, bireyin yakın ilişkiler kurduğu, bağımlı ilişki dinamiklerinin kalıcı olma olasılığının üst düzeyde olduğu ve gelişimsel olarak köprü görevi üstelenen dönem denilebilir. Dolayısıyla bu dönemde, bireyin duygusal ve sosyal gelişimini destekleyen ilişkilerin nasıl kurulduğu oldukça önemlidir (Collins, 2003). Bu bağlamda ilişki bağımlılığının kökenlerine inilerek, üniversite öğrencilerinin sağlıklı ilişki örüntülerini fark edebilmesine, sağlıklı ilişkiler kurabilmesine ve sürdürülebilmesine katkı sağlayabilecek çalışmaların yapılması büyük önem arz etmektedir (Bacon vd., 2020).

Erken dönem yaşam deneyimleri, bireylerin hem davranışlarını hem de kurduğu ilişkileri etkilemektedir. Özellikle de güvensiz bağlanma gerçekleştiren, olumsuz ebeveyn tutumlarına ve travma durumlarına maruz kalan çocuklar, yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde çeşitli zorluklar yaşamaktadır. Bu zorluklardan birisi de romantik ilişkilerde bağımlılık geliştirme olarak karşımıza çıkmaktadır (Evgin ve Sümen, 2021). Bu doğrultuda, bireyin erken dönem yaşam deneyimlerinde maruz kaldığı ebeveyn tutumlarının, ilişkilerdeki bağımlılık örüntülerinin şekillenmesinde belirleyici olduğu söylenebilir. Ebeveynlerin aşırı koruyucu, duygusal bakımdan yoksun veya yoğun eleştirel tutumlar sergilemesi, bireyin temel duygusal gereksinimlerinin yeterince karşılanmamasına ve erken dönem uyumsuz şemaların gelişimine zemin hazırlamaktadır (Young vd., 2003). Son dönemlerde yapılan bir araştırma özellikle duygusal yoksunluk ve terk edilme gibi şemaları tetikleyen olumsuz ebeveynlik yaşantılarının, yetişkinlikte romantik ilişkilerde bağımlılık geliştirme ve ilişkiye yönelik yoğun kaybetme korkusuyla hareket etme eğilimini artırdığını ortaya koymaktadır (Mangialavori ve Cacioppo, 2020). Bu nedenle, algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi, bu işlevsiz bağlanma örüntüsünün gelişimsel temellerini ve Young Ebeveynlik Ölçeği kapsamında değerlendirilen boyutların rolünü anlamak açısından değerlidir.

İşlevsiz aile yapılarının ilişki bağımlılığının oluşumunda etkili olduğu görüşü, pek çok araştırma bulgusuyla desteklenmektedir (Crothers ve Warren, 1996; Fuller ve Warner, 2000; Knudson ve Terrell, 2012). Ebeveynleri tarafından yeterince ilgi, sevgi, destek görmeyip ihmal edilen ya da istismara maruz kalan bireyler, yaşamının ilerleyen dönemlerinde sağlıklı ilişki kurma eğiliminde olmaktadır (Labella vd., 2019). Çocukluk çağında ebeveynleri ya da bakım verenleri tarafından travma yaşantısına sahip olan bireylerin, yetişkinlikte kurduğu ilişkilerde bağımlılık geliştirme potansiyellerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Özellikle duygusal ihmal ve istismar alt boyutların, ilişki bağımlılığını önemli derecede yordamaktadır (Kaya, 2025; Küçükyıldız, 2022; Şahnaoğlu, 2021). Aynı zamanda fiziksel ihmal, fiziksel istismar (Küçükyıldız, 2022) ve aşırı koruma (Kaya, 2025)

alt boyutlarının da ilişki bağımlılığının anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Bu durumda, çocukluk çağında yaşanan travmatik deneyimlerin, yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişkilerde bağımlılık geliştirme döngüsünün anlaşılması ve kırılması açısından ciddi bir öneme sahip olduğu görülmektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığının, çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişkisini birlikte inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla ilgili değişkenlerin bütüncül bir şekilde değerlendirilmesi, öğrencilerdeki duygusal yapıların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir. Aynı zamanda üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin cinsiyet, yaş, ilişki durumu ve ilişki süresi gibi değişkenlere göre anlamlı fark gösterip göstermediği incelenecektir. Üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesinin, ilişki bağımlılığına dair mevcut bilgiyi genişletmeye ve derinleştirmeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışma, öğrencilerin ilişki bağımlılığı geliştirmesine neden olabilecek faktörlerin belirlenip buna yönelik önleyici çalışmalar yapılmasına imkan sağlayabilir.

Araştırma sonuçlarının, danışanları ile ilişki bağımlılığı konusunda çalışan ruh sağlığı uzmanlarına, etkili müdahale yöntemleri geliştirme açısından fikir verebileceği düşünülmektedir. Alan çalışanları bu çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda ilişkilerde bağımlılık, çocukluk çağı travmaları ve ebeveynlik biçimleri konusunda bilgilendirici çalışmalar yapabilirler. Böylece hem gençlerin hem de toplumun bu konuda farkındalığının artması sağlanabilir. Araştırmanın bulguları, gençlerin psikolojik problemleri ile ilgili çalışmalara ebeveynlerin de dahil edilmesini sağlayabilir. Gelecekte ilişki bağımlılığı kapsamında yapılacak araştırmalar için bu çalışmanın sonuçlarının literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırma Problemi

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca çocukluk çağı travmaları ile algılanan ebeveynlik biçimlerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini yordayıp yordamadığı ve üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin sosyodemografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, ilişki durumu ve ilişki süresi) göre anlamlı biçimde farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Alt Problemler

Araştırmanın amacına yönelik belirlenmiş alt problemler aşağıda verilmiştir.

1. Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile çocukluk çağı travmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları, ilişki bağımlılığı düzeylerini anlamlı olarak yordamakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile algılanan ebeveynlik biçimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveynlik biçimleri, ilişki bağımlılığı düzeylerini anlamlı olarak yordamakta mıdır?
5. Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri sosyodemografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, ilişki durumu, ilişki süresi) göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

Sayıtlılar

- Araştırmaya katılan öğrencilerin veri toplama araçlarına kendi duygularını ve düşüncelerini olduğu gibi yansıttığı ve samimiyetle yanıt verdikleri varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan “Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeğinin” üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini; “Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğinin”

üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma düzeylerini; “Young Ebeveynlik Ölçeğinin” üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveynlik biçimlerini yeterli ölçüde kapsadığı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- Araştırma bulguları 2024-2025 akademik döneminde Türkiye’deki üniversitelerde öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan lisans öğrencileri ile sınırlıdır. Dolayısıyla araştırmanın sonuçları sadece benzer özellikler taşıyan gruplara genellenebilir.
- Çalışma grubuna, uygun örnekleme yoluyla ulaşıldığı için, araştırma ilgili örnekleme yönteminin sınırlılıklarını içermektedir.
- Çalışmada kadın katılımcıların sayısının erkek katılımcılara kıyasla belirgin bir şekilde daha fazla olması, bulguların cinsiyet değişkeni yönünden genellenebilirliğini sınırlamaktadır.
- Araştırmada veri toplama yöntemi olarak çevrim içi platformların tercih edilmesi, yüz yüze uygulamalara kıyasla bazı sınırlılıklar barındırabilmektedir. Katılımcıların internet erişimindeki eşitsizlikler ve çevrim içi formlara kıyasla fiziksel formları araştırmacı gözetiminde daha titizlikle doldurma potansiyeli gibi etkenler, çevrim içi veri toplamanın sınırlılığı olarak değerlendirilebilir.
- Bu araştırma kapsamında öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeyi Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği, çocukluk çağı ruhsal travmaları Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, algılanan ebeveynlik biçimleri ise Young Ebeveynlik Ölçeği’nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Tanımlar

Bu araştırmada ele alınan değişkenlerin tanımları aşağıda açıklanmaktadır.

İlişki Bağımlılığı

İlişki bağımlılığı, ilişkide olunan kişiyi aşırı memnun etmeye çalışma, kontrol etme çabası, karşı tarafın sorumluluklarını üstlenme, karşı tarafın istek ve ihtiyaçlarını kendi istek ve ihtiyaçlarının önüne koyma gibi davranışları içeren bir bağımlılık türüdür (Spann, 1996). Bu çalışmada ilişki bağımlılığı, Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği (Fischer vd., 1991) ile ölçülmüştür. Ölçme aracından alınan yüksek puanlar, ilişki bağımlılığı düzeyinin yüksekliğini belirtmektedir.

Çocukluk Çağı Travmaları

18 yaşın altındaki kişilerin duygusal, fiziksel veya cinsel yönden ihmal ya da istismara uğraması çocukluk çağı travması olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte ebeveyn kaybı, ebeveynlerden uzak kalma, boşanma, şiddet görme ya da tanıklık etme, kaza, göç ve doğal afetler de bu kapsamda değerlendirilir (Herman, 2016). Bu çalışmada çocukluk çağı travmaları, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (Bernstein vd., 1994) ile ölçülmüştür. Ölçekten alınan yüksek puanlar travma deneyimine işaret ederken; alt boyutlara ilişkin yüksek puan söz konusu alt boyutun yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri

Ebeveynlik biçimi, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri tutum ve davranış kalıpları olarak tanımlanabilir. Algılanan ebeveynlik biçimi ise bu tutum ve davranışların çocuk tarafından algılanış şeklidir (Şendil, 2010). Bu çalışmada algılanan ebeveynlik biçimleri, Young Ebeveynlik Ölçeği (Young, 1994) ile ölçülmüştür. Ölçeğin anne ve baba alt boyutlarından alınan yüksek puanlar, erken dönem uyumsuz şemaların oluşumunu destekleyebilecek olumsuz ebeveyn tutumlarını göstermektedir.

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ilk olarak çalışmanın bağımlı değişkeni olan ilişki bağımlılığı ile ilgili kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Devamında çalışmanın bağımsız değişkenleri olan çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilgili kuramsal çerçeve açıklanmıştır. Son olarak ise sırasıyla ilişki bağımlılığı, çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilgili araştırmalar sunulmuştur.

İlişki Bağımlılığı

İlişki bağımlılığı kavramı başlangıçta alkolik bir bireyin olduğu ailelerde ortaya çıkmıştır. Bu kavram, alkol bağımlısı biri ile ilişkide olan kişinin, onu koruma eğiliminde olup bilinçsizce eşinin bağımlılığına katkıda bulunması sonucunda literatürde yer almaya başlamıştır. İlk zamanlarda ilişki bağımlılığı belirtilerine, bağımlılığı olan biri ile yaşıyor olmanın zorluğunun ve endişesinin sebep olduğu düşünülmekteydi. Ancak zaman içerisinde yapılan araştırmalarda, bağımlı kişinin tedavisi gerçekleştirildikten sonra bile eşlerinin bağımlı davranış örüntülerinin sürdüğü, hatta artabildiği görülmüştür (Martsof vd., 1999). Sonrasında kavram daha geniş bir çerçevede ele alınmaya başlanmıştır (Hands ve Dear, 1994). Araştırmacılar 1990'lı yıllarda ilişki bağımlılığı kavramını tanımlamak ve özelliklerini belirlemek için ciddi bir şekilde bu konuya yoğunlaşmışlardır. Ancak yapılan araştırmalarla birlikte kavram, birçok eleştiriye maruz kalmıştır. Kavrama getirilen ilk eleştiri, ilişki bağımlılığının cinsiyet temelli olup kültürel önyargılar içerdiğidir. Bu görüşe göre, toplum tarafından normal kabul edilen kadın davranışları bağımlılık olarak etiketlenmektedir. Diğer eleştiri ise kavramın tanımsal netlikten uzak olması yönündedir. Bazı araştırmacılar, kavramın çok geniş bir çerçevede ele alındığını ve sınırlarının netleştirilmesinin zor olduğunu ileri sürmektedir (Stafford, 2001).

Beattie (1992) ilişki bağımlılığını, başkasının davranışlarının kendisini etkilemesine izin verme ve o kişinin davranışlarını kontrol etmeye yönelik obsesif bir çaba içinde olma

durumu olarak tanımlamıştır. Başka bir çalışmada ise ilişki bağımlılığı, başkalarına aşırı odaklanma, asıl duygularını açık ve net bir şekilde ifade edememe, ilişkileri amaç edinip kendine yönelik anlamlar çıkarma gibi sağlıklı bir ilişki örüntüsü olarak tanımlanmaktadır (Fischer vd., 1991). İlişki bağımlısı kişiler, başkalarının hayatını anlamaya ve yönetmeye o kadar enerji harcarlar ki, kendi duygu ve düşüncelerini yönetmekte zorluk yaşarlar ve bu durum içsel dünyalarıyla bağlarının giderek kopmasına sebep olmaktadır (Lindley vd., 1999). İlişki bağımlılığı ile ilgili birçok araştırmacı farklı tanımlamalar yapsa da henüz net ve evrensel bir tanım yapılamamış ve kavram Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'na (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders [DSM-5]; American Psychiatric Association [APA], 2013) dahil edilmemiştir. Dolayısıyla ilişki bağımlılığının ortak bir tanı kriteri yoktur (Bacon vd., 2020). Ancak ilişki bağımlılığı tanı kriterleri geliştiren bazı araştırmacılar, DSM'ye dahil edilebilmesi için önerilerde bulunmuşlardır. Önerilen tanı kriterlerin ortak özellikleri ise şu şekildedir (Redcay ve Simonetti, 2018; Reynaud vd., 2010; Sussman, 2010):

- Partneri yanında olmadığı zaman kendini huzursuz, yalnız ve çaresiz hissetme, kalp ağrısı yaşama, özlem ve sıkıntı duyma, güvende hissetmeme gibi yoksunluk belirtileri gösterme,
- İlişkiye düşüncede veya gerçekte ciddi bir zaman harcama, tek başına vakit geçiremememe, her anını partnerle beraber geçirmek isteme,
- Partnerle temasta olmak için aşırı istek duyma, partner olmadığında yaşadığı anksiyete, depresyon, yalnızlık, suçluluk gibi ruhsal sorunları önlemek amacıyla partneriyle yakınlığını, fiziksel ve duygusal teması arttırmaya çalışma,
- Önemli sosyal, mesleki veya eğlence etkinliklerini azaltma veya bırakma,
- İlişkiden dolayı yaşadığı problemlere rağmen ilişkiyi ısrarla sürdürmek isteme, sürekli bir ilişki içinde olma, biten ilişkisinin ardından hemen yeni bir ilişkiye başlama eğilimi.

Griffiths (2005) ise ilişki bağımlılığını, bağımlılık bileşenleri modeli çerçevesinde ele almaktadır. Bu modele göre ilişki bağımlılığı; belirginlik, tolerans, ruh hali değişimi, nüks, yoksunluk ve çatışma olarak adlandırılan altı temel bileşenin bir araya gelmesiyle karakterize edilmektedir (Costa vd., 2021). Belirginlik; partnerin veya ilişkinin, kişinin hayatındaki en önemli unsur haline gelmesini ve tüm odağın bu noktada toplanmasını ifade etmektedir. Tolerans, partnerle daha çok vakit geçirme veya ilişkiye daha fazla yatırım yapma ihtiyacının zamanla artış göstermesidir. Ruh hali değişimi, ilişkinin ruhsal sorunlarla başa çıkmak veya duygusal durumu düzenlemek için bir araç olarak kullanılmasıdır. Nüks, olumsuz sonuçlara rağmen eski ilişki örüntülerine geri dönme veya bir ilişki biter bitmez hemen yeni bir ilişkiye başlama eğilimidir. Yoksunluk, partnerden ayrı kalındığında veya ilişkinin bitmesi durumunda yaşanan kaygı, depresyon, mide bulantısı gibi fiziksel veya duygusal tepkilerdir. Son olarak çatışma, ilişki üzerine aşırı yoğunlaşmanın; aile, arkadaşlık, okul ve iş gibi yaşamın diğer alanlarında bozulmalara sebep olmasıdır. Griffiths (2005), bir davranışın bağımlılık olarak değerlendirilebilmesi için bu altı bileşenin hepsinin bireyde gözlemlenmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Söz konusu bileşenler, ilişki bağımlılığının yalnızca ilişkisel bir sorun olmadığını, bireyin içsel dünyasıyla da bağlantılı olan, çok boyutlu bir yapı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, ilişki bağımlılığı yaşayan bireylerin sahip olduğu özelliklere aşağıda yer verilmiştir.

İlişki Bağımlılığı Olan Bireylerin Özellikleri

Literatür incelendiğinde ilişki bağımlılığı yaşayan bireylerin belirli kişilik özelliklerine sahip olduğu ve çeşitli fiziksel durumlar yaşadığı görülmektedir. Bu özellikler arasında düşük özsaygı, sevilmediğini düşünme, değersizlik algısı, aşırı hayal kurma eğilimi, başkalarını memnun etme çabası, her şeyi alttan alma, hayır diyememe, sınır koyamama, karar vermede zorluk yaşama, boyun eğici davranışlar, olayları kişisel algılama, gerçek dışı düşüncelerle meşgul olma, dürtüsel hareket etme, kusursuz olma isteği, mükemmeliyetçilik ve takıntılı davranışlarda bulunma gibi nitelikler yer almaktadır (Beattie, 1992). Hands ve Dear (1994) ise, ilişki bağımlısı olan bireylerin başkalarına bakım verme konusunda güçlü

bir istek duyduğunu, başkalarının sevgisine ve onayına aşırı ihtiyaç hissettiğini ve iletişim becerilerinde zayıflık yaşadığını vurgulamaktadır.

İlişki bağımlısı olan bireyler, diğerleri tarafından önemsenmeme algısıyla birlikte, ilişkide reddedilmeye ve terk edilmeye yönelik aşırı korku hissetmektedirler. Bu nedenle bu kişilerde, kendi ihtiyaçlarını göz ardı ederek partnerine odaklanma, aşırı fedakarlıkta bulunma ve yaşanan olumsuz olaylarda kendini suçlama eğilimi bulunmaktadır (Rusnakova, 2014; Wells vd., 2006). İlişki bağımlılığında kendini eleştirme, başkalarına odaklanma (Martsof vd., 1999); duygularını açıkça ifade edememe, kendine yabancılaşma (Crothers ve Warren, 1996); güvensizlik, kontrolcü davranışlarda bulunma (Beattie, 1992; Panaghi vd., 2016) gibi özellikler yer almaktadır. İlişki bağımlılığı düzeyi yüksek olan kişiler olumsuz geri bildirimlere karşı oldukça duyarlı olup kaygı ile kırılabilirlik hissetme eğiliminde olmaktadır (Happ vd., 2023). Utanç ve suçluluk gibi olumsuz duygular, yetersizlik hissi ve çeşitli sağlık sorunları da buna eşlik etmektedir (Hands ve Dear, 1994; Stafford, 2001; Martsof vd., 1999). Bununla birlikte ilişki bağımlılığı yaşayan bireylerin alkol ve madde bağımlılığına yatkın olma, depresyon, uyku problemleri, yoğun kaygı ve stres gibi fiziksel özellikleri olduğu da görülmektedir (Beattie, 1992).

Özetle, literatürde ilişki bağımlılığı olan bireylerin kişilik özelliklerinin düşük özsaygı ve yoğun terk edilme korkusu etrafında şekillendiği belirtilmektedir (Beattie, 1992; Wells vd., 2006). Bu durumun bireyin sınır koymakta zorlanmasına, aşırı fedakâr davranışlar sergilemesine ve kendi ihtiyaçlarını görmezden gelerek yoğun bir şekilde partnerine odaklanmasına yol açtığı ifade edilmektedir (Rusnakova, 2014; Wells vd., 2006). Ayrıca, bu örüntünün yalnızca romantik ilişkilerle sınırlı kalmadığı; yoğun kaygı, depresif duygu durumu, bedensel yakınmalar ve diğer bağımlılık türlerine yatkınlık gibi çok boyutlu psikolojik ve fiziksel sonuçlarla ilişkili olduğu bildirilmektedir (Beattie, 1992). Bu bağlamda ilişki bağımlılığının, bireyin hem içsel süreçlerinde hem de günlük yaşam işlevselliğinde önemli ölçüde kayıplara yol açabildiği görülmektedir. Ortaya çıkan bu psikolojik ve işlevsel

sonuçlar, ilişki bağımlılığının belirli bir süreç içerisinde geliştiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda ilişki bağımlılığı belirli aşamalar çerçevesinde değerlendirilmektedir.

İlişki Bağımlılığının Aşamaları

İlişki bağımlılığı, etkili bir müdahale ve tedavi sağlanmadığında uzun süre devam eden ve zamanla ilerleyen kronik bir durum olarak kabul edilmektedir. Bu durumun temelinin çocukluk döneminde işlevsiz aile ortamlarında oluştuğu düşünülmektedir. Ancak çocuklardaki bağımlılık doğal olduğu için bu durum yetişkinliğe kadar tanımlanamaz. Dolayısıyla bağımlılık örüntüsü çoğunlukla romantik ilişkilerde ortaya çıkmaktadır. Bireyin bir kişiye veya ilişkiye giderek daha fazla bağımlılık geliştirmesine ve bunun sonucunda kendine odağının azalıp öz bakım becerilerinin zayıflamasına neden olan üç temel aşama bulunmaktadır (Lancer, 2017).

İlk Aşama. Başlangıçta ilişki, dışarıdan bakıldığında herhangi bir romantik ilişki gibi görülebilmekte; partneri memnun etme isteği ve ona daha fazla bağlanma eğilimi normal karşılanmaktadır. Ancak ilişkiye bağımlılık geliştikçe kişi, partnerine yoğun bir şekilde odaklanmakta ve onun problemleri davranışlarını göz ardı edebilmekte ya da gerekçelendirmeye çalışabilmektedir. Aynı zamanda birey, kendi algılarına güvenini yitirebilmekte, sınırlarını korumakta zorlanabilmekte, sosyal hayatından ve ilgi alanlarından giderek uzaklaşabilmektedir (Lancer, 2017).

Orta Aşama. Zamanla ilişkide zorlayıcı faktörler arttıkça, ilişkinin daha az acı verici olması için daha fazla çaba harcanmaktadır. Bu süreçte kendini suçlama ve kaygı duyguları belirginleşebilir. Kişi, ilişkiyi devam ettirmek adına kendi ihtiyaçlarından vazgeçtikçe özgüveni zedelenmekte, kırgınlığı ve öfkesi artmaktadır. Bu süreçte partneri değiştirmeye yönelik uyum sağlama, manipüle etme, eleştirme ve suçlama davranışları devreye girmektedir. Yaşanan problem ve çatışmalar gizlenmekte, yakın çevre ile bağlar kopmaya başlamaktadır. Duygusal veya fiziksel şiddet olsa da olmasa da duygusal durum kötüleşmektedir. Bağımlılık, çatışma, geri çekilme veya uyum sağlama davranışlarında artış görülebilmektedir. Kişi, baş etmek için aşırı yeme, diyet yapma, çok çalışma, alışveriş

yapma veya madde bağımlılığı gibi başka bağımlılık alanlarına yönelme eğiliminde olmaktadır (Lancer, 2017).

Son Aşama. Bu aşamada duygusal ve davranışsal sorunlar fiziksel sağlığı etkilemeye başlamaktadır. Uyku bozuklukları, sindirim problemleri, kalp rahatsızlıkları, baş ve kas ağrıları, çene ve eklem problemleri, yeme bozuklukları ve alerjik reaksiyonlar gibi stres kaynaklı sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Obsesif-kompulsif eğilimler veya diğer bağımlılık davranışları artmakta iken, özbakım ve özsaygı giderek azalmaktadır. Umutsuzluk, öfke, depresif duygu durum ve çaresizlik hisleri daha baskın hale gelmektedir (Lancer, 2017).

İlişki bağımlılığının son aşamada bireyin hem psikolojik hem de fiziksel sağlığını önemli ölçüde etkilemesi, bu yapının belirli risk etmenleri temelinde geliştiğini düşündürmektedir. Bu noktada, ilişki bağımlılığının ortaya çıkışında hangi koşulların rol oynadığının incelenmesi önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, ilişki bağımlılığına zemin hazırlayan risk faktörleri ele alınmaktadır.

İlişki Bağımlılığı Risk Faktörleri

İşlevsiz aile ortamlarında yetişen çocukların kişilik gelişimleri farklı açılardan zarar görebilmektedir (Lymanikina, 2023). İlişki bağımlılığının kökeninde işlevsel olmayan aile ortamlarının yer aldığı, çeşitli araştırmalar ile desteklenmiştir (Fuller ve Warner, 2000; Knudson ve Terrel, 2012; Reyome ve Ward, 2007). İşlevsel olmayan aile ortamı, aile üyelerinin duygusal, davranışsal, fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmadığı ortamı ifade etmektedir. İşlevsiz ailelerde aile üyeleri arasında fazla sayıda çatışma, ihmal ve istismar türleri, kaotik olaylar ve sağlıksız iletişim görülmekte ve bu durum çocukların gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Mphaphuli, 2023). Aile ortamındaki çatışmalar ve ebeveynlerin tutarsız davranışları, çocukların sağlıksız ilişkiler geliştirmelerine neden olabilmektedir (Al Ubaidi, 2017). Etkili iletişim kuramama ve problem çözme becerilerindeki yetersizlikler ise ilişki bağımlılığını yordamaktadır (Özüak Tunca vd., 2024). Dolayısıyla,

çocukluk döneminde maruz kalınan bu işlevsiz aile ortamı, yetişkinlikte sağlıklı ilişki döngülerinin temelini oluşturabilmektedir.

Kişi, çocukluk çağında işlevsiz aile dinamiklerine uyum sağlamak için çabalamakta ve öğrendiği uyumsuz baş etme yollarını yetişkinlikteki romantik ilişkilerine taşımaktadır. Böylece sağlıklı ilişki kalıpları nesilden nesile aktarılmaktadır (Happ vd., 2023). Erken dönem aile içi ilişkilerdeki olumsuz yaşantılar, tutarsızlıklar ve kaotik dinamikler, yetişkinlikte bağımlı ilişkilerin yaşanabileceğini göstermektedir (Ali vd., 2025; Gori vd., 2023). Genç yetişkinlik döneminde aile bağlarının zayıf olması, bireyin duygusal boşluklarını başka bir kişiye yönelterek doldurmaya çalışmasına yol açabilmektedir. Bu durum ilerleyen süreçlerde ilişki bağımlılığına dönüşebilmektedir (Aktaş Özakgöl vd., 2017). Nitekim aile ilişkilerini olumsuz algılayan kişilerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu bilinmektedir (Aşkan ve Ceylan, 2024).

Ailede alkol veya madde kullanımı, ilişki bağımlılığına sebep olabilen temel faktörlerdendir (Knudson ve Terrell, 2012; Panaghi vd., 2016; Salonia vd., 2021). Aile içinde yalnızca babanın alkol kullanımı söz konusu olduğunda bile ilişki bağımlılığı riskinin iki kat arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Noriega vd., 2008). Türkiye'de yapılan araştırmada da paralel sonuçlara ulaşılmıştır. Alkolik babaya sahip kadınların ilişki bağımlılığı düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (Ok, 2021). Bu bulgular, aile içindeki bağımlılık örüntülerinin ilişki bağımlılığı için önemli bir risk olduğuna dikkat çekmektedir.

Ailelerinde psikolojik ya da fiziksel rahatsızlığı olan bireylerin, böyle bir rahatsızlığı bulunmayan ailelere göre kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sonucunda diğer bireyler, rahatsızlığı olan aile üyesine bakım vermekte ve onunla aşırı ilgilenmektedir. Bireyin aile içerisinde yüklenmek zorunda kaldığı bakım veren rolü, ileride kuracağı ilişkilerde de aynı bakıcı rolünü devam ettirmesine ve ilişkilerde bağımlılık geliştirmesine zemin hazırlamaktadır (Fuller ve Warner, 2000). Benzer şekilde, depresyon ya da diğer ruhsal problemlerin yaşandığı ailelerde, ilişki bağımlılığın nesilden nesile aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Grant vd., 2010). Bu nedenle ailede üstlenilen bakım

veren rolünün, yakın ilişkilerde aşırı sorumluluk alma ve partner odaklı olma eğilimini artırdığı söylenebilir.

Bireylerin ilişkilerde bağımlılık geliştirmesinde, çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimler önemli rol oynamaktadır (Griffin-Shelley, 2009; Lymanina, 2023; Özüak Tunca vd., 2024). Çocuğun sürekli olarak ailedeki stresli durumlara uyum sağlamaya çalışması giderek ilişki bağımlılığına dönüşebilmektedir (Ermakov vd., 2023). Çocukluğunda özellikle duygusal ihmal ve duygusal istismara maruz kalan bireylerin ilişki bağımlılığı düzeyinin yüksek olduğu belirtilmiştir (Kaya vd., 2024; Noriega vd., 2008; Reyome vd., 2010; Shakhova, 2022). Travmaya maruz kalan bireyler güvensizlik, terk edilme korkusu, reddedilme kaygısı ve sağlıksız ilişkiler yaşayabilmekte ve bunun sonucunda, kişide ilişki bağımlılığı gelişebilmektedir (Smith vd., 2023). Dolayısıyla çocukluk çağı travmalarının, bireyin ilişki kurma biçimini etkileyerek, ilişki bağımlılığına zemin hazırladığı görülmektedir.

Çocukluk döneminde ebeveyn ilgisi ve desteğinden yoksun kalan kişilerin, yetişkinlikte sağlıklı ilişkiler kurmakta güçlük çektikleri ve ilişki bağımlılığına daha yatkın oldukları çeşitli araştırmalarla ortaya konmaktadır (Evgin ve Sümen, 2021; Labella vd., 2019). Bu kapsamda üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, babaların ebeveynlik tutumları ile öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişki değerlendirilmiş ve otoriter ebeveynlik stiline ilişki bağımlılığıyla pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir (Fischer ve Crawford, 1992). Benzer olarak, ilişki bağımlılığı düzeyi yüksek kişilerin daha baskıcı ve otoriter bir aile ortamında yetiştiği ortaya konmuştur (Ançel ve Kabakçı, 2009). Bu sonuçlar, bireylerin bağımlı ilişkiler kurmasında ebeveynlik biçimlerinin önemini vurgulamaktadır.

Bireyin çocuklukta ebeveynleri ile kurduğu bağlanma biçimi, yetişkinlik döneminde yakın ilişkilerde oluşturduğu bağlanma örüntülerini belirlemektedir (Havaçeliği, 2013). Güvenli bağlanma düzeyi arttıkça ilişki bağımlılığı eğiliminin azaldığı bulunmuştur (Özüak Tunca vd., 2024). Yapılan farklı çalışmalarda kaygılı, saplantılı (Ançel ve Kabakçı, 2009;

Duman, 2020; Havaçeliği, 2013) ve korkulu (Chang, 2018; Havaçeliği, 2013) bağlanan bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin, güvenli bağlanan bireylere göre daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler, partnerlerinin ilgi ve onayına aşırı ihtiyaç duyması nedeniyle ilişki bağımlılığına en yatkın grubu oluşturmaktadır (Mikulincer ve Shaver, 2019; Pietromonaco ve Barrett, 1997). Partnerinden gelen ilginin azalması veya reddedilme halinde birey, yüksek düzeyde kaygı yaşamaktadır. Bu kaygı, kişinin kendi kendine tolere edemediği duygusal bir yük oluşturur ve kişi bu yükten kurtulmak için partnerine daha fazla yönelip daha bağımlı hale gelmektedir (Pietromonaco ve Barrett, 1997). Dolayısıyla bağlanma biçimlerinin, romantik ilişkilerdeki bağımlılık eğilimini anlamada kritik bir belirleyici olduğu görülmektedir.

Düşük benlik saygısına sahip olmak ilişki bağımlılığının gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Chang, 2018; Stafford, 2001; Reyome vd., 2010; Winter vd., 2008). Stafford (2001), kaygılı ve sosyal açıdan içe dönük kişilik özelliklerine sahip bireylerin ilişkilerinde bağımlılık geliştirme eğiliminin daha yüksek olabileceğini vurgulamıştır. Başka bir çalışmada ise benzer şekilde, ilişki bağımlılığı ile yüksek kaygı ve başkaları tarafından daha fazla kontrol edilme ihtiyacının ilişkili olduğu bulunmuştur (Winter vd., 2008). İlişki bağımlılığının, utangaçlığa yatkın olma ile pozitif yönde, suçluluğa yatkın olma ile negatif yönde bir ilişkisi olduğu bulunmuştur (Wells vd., 1999). Ayrıca ilişki bağımlılığı yüksek olan bireylerin kaygı, depresyon, bedensel belirtiler ve sosyal işlevsizlik gibi psikolojik uyum sorunlarını daha fazla yaşadıkları görülmektedir (Chang, 2018). Bu bulgular, bireyin kişilik özelliklerinin ilişki bağımlılığı geliştirmesinde etkili olabileceğini göstermektedir.

Bu çerçevede, yukarıda incelenen çalışmalar değerlendirildiğinde ilişki bağımlılığının; olumsuz aile yaşantıları, ailede alkol kullanımı, ailede görülen fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklar, çocukluk çağı travmaları, ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilik özelliklerinin etkileşimi sonucunda gelişebileceği görülmektedir. Bu bulgular, ilişki bağımlılığının tek bir nedene indirgenemeyecek kadar çok boyutlu ve gelişimsel süreçlerle ilişkili bir yapı sergilediğini düşündürmektedir. Bununla birlikte, söz konusu çalışmalar

incelendiğinde çocukluk yaşantıları ve aile içi ilişki dinamiklerinin ilişki bağımlılığı açısından önemli bir risk alanı olarak öne çıktığı ifade edilebilir.

İlişki Bağımlılığını Açıklayan Kuramlar

İlişki bağımlılığı kavramının literatürdeki tanımlarının ve özelliklerinin kapsamı geniş olduğundan, farklı kuram ve psikolojik perspektiflere göre farklı şekillerde açıklanmaktadır. Bu kuram ve psikolojik perspektiflerin ilişki bağımlılığının farklı noktalarına odaklanması, ilişki bağımlılığının farklı bakış açıları ile değerlendirilmesini ve daha net bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır. Bu durum temelinde ilişki bağımlılığı kavramına yönelik birtakım açıklamalara yer verilmiştir.

Bağlanma Kuramı. Bowlby (2013), çocukluk döneminde ebeveyne bağlanma stillerinin kalıcı ve değişime dirençli olduğunu ileri sürmektedir. Güvenli bağlanan kişiler, özerklik ve yakınlığı aynı anda deneyimleyebilmekte ve terk edilmekten korkmamaktadır. Güvensiz bağlanan bireyler ise sevmeye ve değer görmeye layık olmadıklarını düşünmekte, yoğun terk edilme korkusu yaşamakta ve insanlara güvenme konusunda sorunlar yaşamaktadır (Bayraktar, 2024). Dolayısıyla güvensiz bağlanma geliştiren bireylerde aşırı onay ihtiyacı, partner odaklı olma, duyguları yoğun yaşama veya duygulardan kaçınma gibi davranışların, davranışsal bağımlılıkların gelişme ihtimalini artırdığı ifade edilmektedir (Sümer vd., 2015). Yapılan araştırmalarda güvensiz bağlanan bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin, güvenli bağlanan bireylere göre daha yüksek olduğu ortaya konmuştur (Ançel ve Kabakçı, 2009; Chang, 2018; Duman, 2020; Havaçeliği, 2013).

Bowen'ın Aile Sistemleri Kuramı. İlişki bağımlılığının, Bowen'ın Aile Sistemleri Teorisinde yer alan bazı kavramlar ile açıklanıp yorumlanabileceği belirtilmiştir (Fagan Pryor ve Haber, 2009). Bu kuramda yer alan ve ilişki bağımlılığı ile ilişkilendirilen temel kavramlar benlik farklılaşması, füzyon, üçgenleşme ve çok kuşaklı aktarım süreci olmak üzere dört tanedir. Benlik farklılaşması; kişinin kendi duygu ve düşüncelerini ayırt edebilmesi, özerklik ve ilişkisel bağlılık arasında denge kurabilme becerisidir. Füzyon; duygusal ayrışmanın düşük olması sonucu, kişinin diğerleri ile sınırlarını koruyamayacak kadar samimi olmasıdır.

Üçgenleşme, kaygıyı azaltmak amacıyla üçüncü bir kişinin veya faktörün ilişkiye dahil edilmesidir. Çok kuşaklı aktarım süreci ise füzyon ve kaygının aile içinde nesilden nesile aktarılması olarak tanımlanmaktadır (Fagan Pryor ve Haber, 2009). Bowen'ın aile sistemleri kuramına göre duygusal açıdan ailesinden ayırışamayan kişiler, yakın ilişkilerinde sağlıklı sınırlar oluşturmakta zorlanmakta ve bu durum ilişkilerde bağımlılık geliştirme ihtimalini artırmaktadır (Lampis vd., 2017). Yapılan araştırmalarda, benlik farklılaşmasının düşük olmasının ilişki bağımlılığı düzeylerini artırdığı bulunmuştur (Chang, 2018; Lampis vd., 2017).

Bilişsel-Davranışsal Perspektif. Bilişsel-davranışsal bakış açısına göre, belirli düşünce özelliklerini ve bilişsel çarpıtmaları sık kullanmak ilişki bağımlılığı davranışlarını destekleyebilir. Tolstikova (2010) tarafından yapılan bir araştırmada, eşi alkol bağımlısı olan ve ilişki bağımlılığı düzeyi yüksek olan kadınların duygu ve düşüncelerinde katılığın hakim olduğu, geçmişe takılıp kaldıkları ve esnek düşünemedikleri ortaya konmuştur. Bu durum, ilişki bağımlısı bireylerin güncel yaşamlarındaki gerçek problemleri çözmesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca bu kişiler, zorluklara karşı depresif ve kaygılı tepkiler verme eğiliminde olmaktadır. Bu bağlamda, kişinin diğerlerini, ilişkileri ve olayları algılayış biçimine ve yorumlamasına göre ilişkilerde bağımlılık geliştirme davranışı artabilmektedir.

Feminist Perspektif. İlişki bağımlılığı, feminist görüşe göre toplumsal cinsiyet normlarının kadınlara yüklediği geleneksel roller bağlamında patolojik bir olgu olarak ele alınmaktadır (Martsolf vd., 2000). Bu perspektif, kültürel normların kadınlara, bakım verme ve aşırı fedakarlık gibi rolleri dayattığını belirtmektedir. Böyle bir geleneksel düzen içinde kadın, ilişki bağımlılığına daha açık bir hale gelmektedir. Yapılan çalışmalar, kadınlara yüklenen bu geleneksel rollerin, ilişki bağımlılığının temel özellikleriyle büyük ölçüde örtüştüğünü ortaya koymaktadır (Dear ve Roberts, 2002). İlişki bağımlılığı ve cinsiyet ilişkisini inceleyen araştırmalarda, kadınların ilişki bağımlılığı düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Dear ve Roberts, 2002; Martsolf vd., 2000).

Çocukluk Çağı Travmaları

Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (DSM-5)'nin yapmış olduğu tanıma göre travma; bireyin bizzat yaşadığı ya da bizzat şahit olduğu ağır yaralanma ya da ölümle neticelenen fiziksel veya cinsel saldırıya maruz kalma durumundan sonra fiziksel ve ruhsal olarak yaralanma durumudur (Yılmaz, 2019). Van der Kolk (2015) travma yaşayan bireyin, yaşadığı olayı sanki tehdit hiç sona ermemiş gibi tekrar tekrar yaşadığını ifade etmektedir. Bu durum bireyin yoğun endişe, korkutucu anılar ve rahatsız edici düşünceler içinde sürekli bir mücadele vermesine neden olmaktadır. Travma, bireyin duygusal ve zihinsel süreçlerini derinden sarsarak günlük yaşam becerilerini sekteye uğratmaktadır. Ayrıca travmatize olan kişi, diğerleri tarafından daha kolay yönlendirilebilir hale gelmekte; bu nedenle istismara karşı daha savunmasız kalmaktadır (Şar, 2018).

Çocukluk çağı travmaları ise, çocukluk döneminde yaşanan duygusal, fiziksel ve cinsel ihmal ve istismar şeklinde tanımlanabilir. Aynı zamanda anne-baba kaybı, anne-babadan ayrılma, boşanma, şiddete şahit olma, kaza, göç ve afetlere maruz kalmayı kapsamaktadır (Herman, 2016). Çocukluk travmaları bilimsel çalışmalarda ihmal ve istismar başlıkları altında incelenmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ, 2024) tanımına göre çocuk istismarı, 18 yaşın altındaki bireylere yönelik güven, güç veya sorumluluk ilişkisi içinde gerçekleşen her türlü kötü muamele ve ihmali kapsayan bir kavramdır. Fiziksel, duygusal veya cinsel kötü muamele, bakım yetersizliği ve çocuğun ticari veya farklı şekillerde sömürülmesi, çocuğun sağlığını, gelişimini ve onurunu tehdit ettiği için bu tanımın kapsamına girmektedir (DSÖ, 2024). İhmal, anne-babanın çocuğa barınma, sağlık, gıda, eğitim ve güvenli ortam gibi temel hak ve ihtiyaçları sağlayamamasıdır (DSÖ, 1999). Bu durum, çocuğun sadece fiziksel değil, aynı zamanda psikososyal gelişimini de olumsuz etkileyebileceği için ele alınması gereken bir sorundur.

Travmatik yaşantıların çocukluk döneminde yaşanması, kişinin hayatında kalıcı etkiler bırakabilmektedir. Bu etkiler, yetişkinlik dönemine kadar sessiz seyredebilir veya herhangi bir durumun tetiklemesiyle kendini gösterebilir. Dolayısıyla çocuklukta

travmaların, yaşamın ilerleyen dönemlerindeki olaylara yön verdiği söylenebilir (Şar, 2018). Çocukluk çağında yaşanan ihmal, istismar ve duygusal açıdan yıpratıcı olaylar gibi travmatik deneyimler, çocuğun güvenli bağlanmaya yönelik doğal gelişim çizgisini bozabilmektedir. Özellikle istismarın bakım veren kişi tarafından gerçekleştirilmesi, çocuğun benlik algısını, diğer insanlara yönelik güvenini ve dünyayı anlamlandırma biçimini kökten sarsabilir. Bu tür deneyimler çocuğun, ilişkileri çoğunlukla güvensiz, reddedici veya tehdit edici olarak değerlendirmesine yol açarak yetişkinlik döneminde bağlanma ve güven problemlerinin temelini oluşturmaktadır (Dye, 2018; Van der Kolk, 2018). Erken dönemde yaşanan travmatik deneyimler, yetişkinlikte yaşanan travmatik deneyimlere göre bağımlılık geliştirme ihtimalini daha fazla artırmaktadır (Konkolö Thege vd., 2017). Bilişsel şemaların temellerinin atıldığı dönemin çocukluk dönemi olması nedeniyle, bu dönemde maruz kalınan travmaların ruhsal etkilerinin daha derin olduğu belirtilmektedir. Gelişimsel açıdan sınırlı savunma mekanizmalarına sahip olan çocuk, travmayla başa çıkmak için farklı yollar arasa da bu mekanizmaları yeterince kullanamadığında ilerleyen yaşlarda ilişkilerinde ve psikolojik sağlığında çeşitli zorluklarla karşılaşabilmektedir (Akcan vd., 2020).

Çocukluk çağı travmaları; ihmal, aşırı kontrol-koruma ve istismar boyutlarını kapsamaktadır. Çocuk istismarının farklı türleri vardır ancak genel olarak duygusal istismar, fiziksel istismar ve cinsel istismar olarak değerlendirilmektedir. İhmal ise, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal olarak değerlendirilmektedir. Son olarak, çocukluk çağı travmaları kapsamında değerlendirilen aşırı kontrol-koruma boyutu bulunmaktadır. Aşağıda çocukluk çağı travma türlerinin açıklamalarına sırayla yer verilmiştir.

Çocukluk Çağı Travma Türleri

Duygusal İstismar. Çocuğun duygusal gelişimi üzerinde olumsuz etkiler yaratan ve psikolojisine zarar verme ihtimali olan söz veya davranışlar duygusal istismar olarak tanımlanmaktadır. Eleştirme, aşağılama, korkutma, hakaret etme, utandırma, suçlama ve yalnız bırakma gibi davranışlar duygusal istismar kapsamında değerlendirilmektedir. Ayrıca, aile içindeki şiddet içeren olaylara tanık olmanın da duygusal istismar kapsamına

girdiği belirtilmiştir. Duygusal istismara maruz kalan çocuk kendini değersiz, sevilmeyen, istenmeyen, kusurlu veya tehlikede hissedebilir (Gilbert vd., 2009). Araştırmalar, çocukluk döneminde duygusal istismarın diğer istismar türlerine göre daha yaygın olduğunu göstermektedir (Mikaeili vd., 2013). Çocukluk çağında duygusal istismara maruz kalan kişilerde depresif davranışlar ve düşük özsaygı görülmekte ve bu durum sonucunda yetişkinlik dönemindeki ilişkilerde bağımlılık geliştirme eğilimlerinin arttığı kanıtlanmıştır (Reyome vd., 2010).

Fiziksel İstismar. Bir çocuğa karşı yaralayıcı bir aletin veya fiziksel gücün kasıtlı olarak kullanılması ve bu durumda çocuğun yaralanma riski olması ya da yaralanması fiziksel istismar kapsamında değerlendirilmektedir. Tokat atmak, itmek, dövmek, ısırarak, tekmelemek, yakmak, boğmak, yumruklamak, yaralamak, nefessiz bırakmak gibi her türlü saldırgan eylem fiziksel istismara örnek verilebilir (Gilbert vd., 2009). DSÖ'nün (2020) yayımladığı istatistikler, her sene dünya genelinde 1 milyon çocuğun şiddet gördüğünü ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, ebeveynleri tarafından fiziksel şiddet içeren cezalara maruz kalan 2-4 yaş grubundaki çocukların sayısı ise 300 milyon olarak belirtilmiştir. Çocukluk çağında istismara uğrayan bireylerin, yetişkinlik döneminde partner şiddetine uğrama riskinin daha yüksek olduğu bilinmektedir (Li vd., 2019). Ayrıca aile içi fiziksel şiddet mağduru olan veya bu şiddeti izleyen konumunda olan bireylerde ilişki bağımlılığı eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Aşkan ve Ceylan, 2024).

Cinsel İstismar. Çocuğun yaş ve gelişim özellikleri nedeniyle anlamlandıramayacağı, kendi kararını veremeyeceği, hukuki ve toplumsal normları ihlal eden her türlü cinsel eylem cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır (Gilbert vd., 2009). Çocukluğunda cinsel istismara maruz kalan kişilerin bedensel, ruhsal, fiziksel ve sosyal gelişimi olumsuz yönde etkilenmektedir (Aktepe, 2009). Çocukluk döneminde fiziksel veya cinsel istismar yaşayan kişiler, kendini değersiz, görünmez ve toplumdan kopuk hissedebilmekte ve duygularını bastırma eğiliminde olmaktadır (Pilkington vd., 2021).

Cinsel istismar ile travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, anksiyete ve psikotik bozukluklar arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (McKay vd., 2021).

Fiziksel İhmal. Bir çocuğun sağlık, güvenlik, barınma, eğitim, temizlik ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmaması fiziksel ihmal kapsamında değerlendirilmektedir. Fiziksel ihmale çocuğu dışarıdaki tehlikelerden korumamak, çocuk hasta olduğunda doktora götürmemek, çocuğun bakımını yapmamak, çocuğun yeterli beslenmemesi veya yeteri kadar kıyafetinin olmaması gibi durumlar örnek verilebilir (Gilbert vd., 2009). Fiziksel ihmalin, çocukların gelişiminde hem ruhsal hem de bedensel sağlıkları ile doğrudan ilişkili olduğunu ifade eden Dubowitz (2009), ayrıca bu durumun çocuğun sosyal yaşamında da çeşitli problemlere neden olabileceğini belirtmiştir.

Duygusal İhmal. Sevgi, ilgi, şefkat gibi temel duygusal ihtiyaçlardan çocuğun yoksun bırakılması veya bu ihtiyaçlara kayıtsız kalınması duygusal ihmal olarak tanımlanmaktadır (Aktay, 2020). Yapılan bir araştırmada duygusal ihmalin, duygusal yoksunluk şemasının gelişmesine zemin hazırladığı belirtilmiştir (Pilkington vd., 2021). Ayrıca araştırma bulguları çocukluk döneminde duygusal ihmale maruz kalan bireylerin, yetişkinliklerinde başarısızlık, yetersizlik ve güvensizlik hissedebileceğini göstermektedir. Çocuklukta yaşanan duygusal ihmal ve duygusal istismarın, ilişki bağımlılığını doğrudan etkileyen faktörlerden olduğu bulunmuştur (Carone vd., 2025).

Aşırı Kontrol-Koruma. Çocukluk çağı travmaları literatürüne yeni bir alt kategori olarak eklenen aşırı kontrol-koruma yaklaşımı, Şar ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmada belirtilmiştir. Çocukluk döneminde ebeveynleri ya da bakım verenleri tarafından kişinin duygu, düşünce ya da davranışlarına sınır koyulması ve aşırı müdahale edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşımda ebeveynler, çocuğun bağımsız davranma ve çevresini özgürce keşfetme fırsatlarını kısıtlamaktadır. Böyle bir ortam ise çocuğun özerklik geliştirememesine, özyeterliliğinin azalmasına ve dış tehditlere karşı daha kırılgan hale gelmesine neden olmaktadır (Şar vd., 2021). Aşırı kontrol-koruma yaklaşımı, gelişimsel açıdan travmatik etkiler oluşturabilen bir ebeveynlik tutumu olarak değerlendirilmektedir.

Ebeveynlerin aşırı koruma davranışları sonucunda, çocuğun duygusal ve zihinsel gelişimi zarar görmektedir. Bu nedenle stresle başa çıkma ve öz kontrol gibi yetişkinlikte gerekli olacak becerilerin edinilmesi zorlaşmaktadır (Love vd., 2020; Segrin vd., 2013; Zhang ve Ji, 2024). Ayrıca bu tutumla yetiştirilen çocuklar, kendini herkesten üstün görebilir ve diğer insanlardan aşırı ilgi görmeye değer oldukları yanılgısına kapılabilir. Bu durum, çocuklarda “hak eden” algısını destekleyerek patolojik narsisizm eğilimlerini artırabilmektedir (Segrin vd., 2013).

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri

Çocuğun kişiliğinin oluşmasında etkili olan faktörler; çevre, okul ve içine doğduğu ailedir. Kişiliğin yapı taşlarının altı yaşına kadar ailede atıldığı göz önüne alındığında ise en büyük sorumluluk ailededir. Çocuklar, anne-babasının kendisine ve diğer insanlara karşı olan tutum ve davranışlarını gözlemler ve ebeveynlerini model alır (Kaya, 1997). Anne-babaların çocuklarını büyütürken kendilerine göre uyguladıkları yöntemlere ve benimsedikleri davranış tarzlarına ebeveyn tutumu denmektedir. Ebeveyn tutumları anne babaların çocukları ile iletişimleri ve etkileşimleri ile ilgilidir. Sevgi ve ilginin nasıl gösterildiği, uygulanan disiplin yöntemleri, aile içindeki kurallar gibi olumlu olumsuz her söz ve davranışı kapsamaktadır (Kağıtçıbaşı, 1999). Algılanan ebeveyn tutumu ise, ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme biçimlerinin, sergiledikleri davranışlarının çocuk tarafından algılanış şeklidir. Başka bir deyişle mevcut ebeveyn tutumunun çocuğun gözünden algılanıp yeniden ifade edilmesi denilebilir. Çocuklar anne-babalarının hem kendisine hem de başkalarına karşı olan tutumlarını algılar, özümser ve yansıtır (Gülkaya, 2018). Her çocuğun ebeveynlerini algılama biçiminin aynı olmadığı saptanmıştır. Bu nedenle ebeveynlik biçimlerini konu alan araştırmalarda çocukların ebeveynlerini nasıl algıladığı dikkate alınmalıdır (Markus vd., 2003).

Algılanan ebeveynlik biçimlerini literatüre Young ve arkadaşları (1994) kazandırmıştır. Bu doğrultuda sağlıklı ruhsal iyilik halinin olabilmesi, kişinin yetişkinlik

döneminde uyumlu kişilerarası ilişkiler geliştirmesi ve sürdürmesi için bazı temel ihtiyaçlarının çocukluk döneminde karşılanması önem arz etmektedir. Bu temel ihtiyaçlar; güvenli bağlanma, ihtiyaç ve duyguları ifade özgürlüğü, kendiliğindenlik ve oyun, özerklik ve gerçekçi sınırlar olarak belirtilmektedir. Yetiştirilen çocuğun sağlıklı bir ruh haline sahip olabilmesi için bu beş temel ihtiyaç karşılanmalıdır. Buradan hareketle, şemaların temelinde erken dönem yaşantılarının önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca birçok şemanın ortaya çıkmasında örseleyici çocukluk yaşantıları olduğu düşünülmektedir (Soygüt ve Çakır, 2009). Çocukluk döneminde karşılanması gereken bu beş temel ihtiyaç doğrultusunda anne-babanın çocukla olan etkileşimleri önem kazanmaktadır. Bireyin aile ortamına dair algıları, başka insanlara ve hayata yönelik algılarının zeminini hazırlamaktadır (Muris, 2006).

Algılanan Ebeveynlik Biçimi Türleri

Bu araştırmada algılanan ebeveynlik biçimlerini ölçmek için Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ) kullanılmıştır (Young, 1994). YEBÖ'nün Türkiye'deki geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını gerçekleştiren Soygüt ve arkadaşları (2008), ölçeğin inceleyeceği 10 ebeveyn tutumundan bahsetmiştir. Bahsedilen 10 ebeveyn tutumu şu şekildedir: Kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik (Soygüt vd., 2008). Aşağıda, ilgili ebeveynlik biçimlerinin açıklamalarına dair bilgiler sunulmuştur.

Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçimi. Bu tutuma sahip ebeveynler, çocukları için katı kurallar belirler ve bu kurallara uyulmasına çok önem verirler. Ebeveyn, çoğu zaman çocuğun davranışları üzerinde tam hakimiyet kurmaya ve her şeyi kontrol etmeye çalışır. Bu ebeveynler işlerin hızlı, düzenli ve doğru biçimde yapılmasını bekler; hata ve aksaklıklarda ceza verebilirler. Pek çok alanda mükemmeliyetçi bir tutum sergiler ve çocuktan da bunu bekler. Dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçlar genellikle geri planda kalır.

Çocuktan, belirlediği standartlara uymasını bekler. Ancak bu durum çocuğun kendi tercihlerini ifade etmesini ve özerkliğini geliştirmesini zorlaştırabilir (Soygüt vd., 2008).

Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Biçimi. Bu ebeveynlik biçiminde ebeveynler, çocuklarına karşı eleştirel ve küçümseyici bir tutum sergiler. Çocuğun düşünce ve isteklerine önem vermez, çocuğu başkalarıyla kıyaslar. Bu ebeveynler, çocuğun hatalarına aşırı odaklanarak onun başarısız olacağına dair inançlar geliştirebilir. Sevgiyi ve kabulü koşullara bağlayabilir. Ebeveynler bu davranış ve tutumlarını açık ya da örtük bir şekilde yansıtabilirler. Bu durumda çocuk kendisini dışlanmış, yetersiz hissedebilir ve sevgiye layık olmadığını düşünebilir (Soygüt vd., 2008).

Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Biçimi. Bu ebeveynlik biçiminde ebeveynler; çocuğun koşulsuz sevgi, koşulsuz kabul, şefkat ve empati gibi temel duygusal ihtiyaçlarını yeterince fark edemez ya da karşılayamazlar. Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişki mesafeli ve soğuktur. Çocuk anlaşılmadığını, görülmediğini veya duygusal olarak desteklenmediğini hissedebilir. Kaliteli zaman geçirme, rehberlik etme ve duygusal paylaşımda bulunma gibi duygusal ihtiyaçlar yeterince karşılanmadığında, çocuk ebeveynle güvenli bir bağ kurmakta zorlanabilir (Soygüt vd., 2008).

Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Biçimi. Bu ebeveynlerde, tutarsız davranışlar ve sınır ihlalleri görülebilir. Çocuğu kendi ihtiyaçları veya amaçları doğrultusunda araçsallaştırabilirler. Bu ebeveynler çocuğa yalan söyleme, ihanet etme ve çocuğu terk etme gibi davranışlar sergileyebilir. Fiziksel, duygusal ya da cinsel olarak zarar verici davranışlar söz konusu olabilir. Bu durum, çocuğun temel güven algısını ve sosyal ilişkilerdeki güven duygusunu olumsuz yönde etkileyebilir (Soygüt vd., 2008).

Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçimi. Bu ebeveynlik biçiminde ebeveynler, çocuğun güvenliği konusunda yoğun endişe yaşar ve çocuğu dış dünyaya karşı aşırı derecede korumaya çalışırlar. Çocuğun sorumluluk almasına ve kendi kendine deneyim kazanmasına pek fırsat tanımaz. Bu tutum, çocuğun bireyselleşme sürecini zorlaştırabilir

ve kendi kararlarına güven geliştirmesini engelleyebilir. Çocuk, kendisini ebeveyninden ayrı ve yeterli bir birey olarak görmekte zorlanabilir (Soygüt vd., 2008).

Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçimi. Bu ebeveynler, başarıyı ve sosyal statüyü merkeze alan bir ebeveynlik anlayışı sergilerler. Çocuktan sürekli olarak yüksek performans göstermesi beklenir. Ebeveynin ilgisi ve sevgisi çoğu zaman başarıyla ilişkilendirilir. Sevgi ve kabul, çocuğun gösterdiği performansa bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Bu durum, çocuğun kendilik değerini başarıya endekslemesine neden olabilir (Soygüt vd., 2008).

Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi. Bu ebeveynler, çocuğa sınır koymakta zorlanırlar. Kurallar, sorumluluklar ve disiplin, tutarsız ya da sınırlı olabilir. Çocuğun dürtü denetimi ve sorumluluk bilinci geliştirmesi desteklenmeyebilir. Bu ebeveynler, davranışlara müdahale etmekten kaçınarak çocuğun sınırsız bir özgürlük algısı geliştirmesine yol açabilirler (Soygüt vd., 2008).

Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Biçimi. Bu ebeveynler, hayata karşı genel olarak olumsuz bir bakış açısına sahiptir. Gelecek hakkında yoğun kaygıları vardır. Enerjilerinin çoğunu hayatın olumsuz yanlarına verir ve her ihtimalin en kötüsünü düşünme eğiliminde olurlar. Ekonomik ya da yaşamsal sorunlara ilişkin kaygılarını sık sık dile getirir ve bu tutumu çocuğa da yansıtırlar. Ayrıca bu durumda çocuk, dünyayı tehlikeli ve güvensiz bir yer olarak algılayabilir (Soygüt vd., 2008).

Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçimi. Bu ebeveynlik biçiminde ebeveynler, hatalara karşı cezaya dayalı bir disiplin anlayışı benimserler. Çocuğun olumsuz davranışlarını sert tepkilerle karşılayabilir; suçlayıcı ve aşağılayıcı kelimeler kullanabilirler. Duygularını çoğu zaman bastırır ve öfkesini dolaylı yollarla ifade ederler. Bu durum, çocuğun hata yapmaktan korkmasına ve kendisini sürekli tehdit altında hissetmesine neden olabilir (Soygüt vd., 2008).

Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Biçimi. Bu ebeveynler duygularını ifade etmekte zorlanır ve duygusal paylaşımlardan kaçınma eğiliminde olur. Düzen, rutin ve değişmezlik ön plandadır. Yeni durumlar rahatsız edici olarak algılanabilir. Duyguların bastırıldığı bu ortamda, çocuk da kendi duygularını ifade etmenin uygun olmadığı mesajını alabilir (Soygüt vd., 2008).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, ilişki bağımlılığının çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile birlikte ele alındığı araştırmalara yer verilmiştir. Alanyazındaki araştırmalar, kronolojik sıraya göre aktarılmıştır. Ayrıca söz konusu değişkenlerin üniversite öğrencileri örneğinde yeterince incelenmemiş olması sebebiyle, farklı yaş grupları ve örneklemeler üzerinde yürütülen çalışmalar da bu bölüm kapsamında sunulmuştur.

İlişki Bağımlılığı ve Çocukluk Çağı Travmaları ile İlgili Araştırmalar

Bu başlıkta ilişki bağımlılığı ve çocukluk çağı travmalarının birlikte ele alındığı araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmalar, kronolojik sıra baz alınarak sunulmuştur.

İlişki bağımlılığı ve çocukluk döneminde aile içinde maruz kalınan travmatik yaşantılar arasındaki bağlantıyı incelemeyi amaçlayan çalışma, 102 kadın hemşirelik öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Araştırma bulgularına göre, ilişki bağımlılığı toplam puanı ile çocuklukta bakım verenler tarafından deneyimlenen duygusal ihmal, fiziksel ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar ve cinsel istismar arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Başka bir deyişle, bireylerin çocukluk çağı travma düzeyleri arttıkça, ilişki bağımlılığı düzeyleri de artmaktadır (Reyome ve Ward, 2007).

Birinci basamak sağlık kuruluşlarına başvuran genç kadınlarda ilişki bağımlılığının yaygınlığı ve buna neden olan etmenlerin incelendiği bir araştırmada 845 kadına ulaşılmıştır. Araştırma bulguları, her 4 kadından 1'inin ilişki bağımlılığına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmada özellikle toplumsal ve kültürel bağlamda öğrenilen boyun eğici kadın rolünün, ilişki bağımlılığı açısından güçlü bir risk faktörü oluşturduğu belirlenmiştir.

Bunun yanı sıra, partnerin alkol kullanımı, ailede alkolle ilişkili sorunlar, partner tarafından uygulanan fiziksel ve cinsel şiddet ile çocukluk döneminde yaşanan duygusal istismar ve erken duygusal kayıpların ilişki bağımlılığı riskini artıran etmenler arasında yer aldığı saptanmıştır (Noriega vd., 2008).

Başka bir araştırmada, çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin ilişki bağımlılığı ve kendini susturma eğilimleriyle olan ilişkisi ele alınmıştır. Çalışma grubunu 141 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma bulguları, özellikle çocuklukta maruz kalınan duygusal istismarın, bireylerin romantik ilişkilerinde bağımlı örüntüler geliştirmeleriyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca çalışmada, ilişki bağımlılığı düzeylerinin benlik saygısıyla negatif yönlü bir ilişki sergilediği ortaya konmuştur (Reyome vd., 2010).

Hemşirelerin ilişki bağımlılığı düzeylerini ve ilişki bağımlılığına neden olan etmenleri incelemek amacıyla yapılan çalışma, yaş ortalamaları 30 olan 17-57 yaş aralığındaki 538 hemşire üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, çocukluk çağında duygusal, fiziksel ve cinsel istismar ile ilişki bağımlılığı arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Ayrıca öz saygı düşüklüğünün, ruhsal ve fiziksel sağlık problemlerinin, düşük eğitim düzeyinin ve zorlu çalışma şartlarının ilişkilerde bağımlı davranışlar ile ilişkili olduğu görülmüştür (Özdemir ve Buzlu, 2019).

Song ve Ha (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, çocukluk döneminde yaşanan travmaların ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi, içselleştirilmiş utanç ve reddedilme duyarlılığı değişkenleri üzerinden ele alınmıştır. Araştırma, 465 yetişkin katılımcı ile yürütülmüştür. Bulgular incelendiğinde, ilişki bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkide, içselleştirilmiş utancın tam aracılık gösterdiği saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, çocuklukta travmatik yaşantılar bireylerde utancın içselleştirilmesine neden olmakta; bu durum ise reddedilme duyarlılığını artırarak romantik ilişkilerde bağımlı davranışların ortaya çıkmasında rol oynamaktadır.

Bir diğer araştırmada, çocukluk dönemine ilişkin travmatik yaşantılar ile ilişki bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 558

yetişkin birey oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre, erken dönemde yaşanan duygusal ihmal ve istismar düzeyleri arttıkça, ilişki bağımlılığı düzeylerinin de arttığı saptanmıştır. Ayrıca, ilişki bağımlılığının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Sonuçlar, çocukluk çağı travmalarına yönelik algının güçlenmesiyle birlikte, bireylerin romantik ilişkilerde daha bağımlı tutumlar sergileme eğiliminde olduklarını göstermektedir (Şahnaoğlu, 2021).

Çocukluk döneminde maruz kalınan ihmal ve istismar yaşantılarının ilişki bağımlılığı ile ilişkisinin ele alındığı araştırmanın çalışma grubunu 292 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal ve duygusal istismar yaşantıları ile ilişki bağımlılığının pozitif yönde anlamlı biçimde ilişkili olduğu bulunmuştur. Başka bir deyişle, çocuklukta yaşanan travmatik deneyimlerin artmasıyla birlikte ilişki bağımlılığı düzeyleri de yükselmektedir. Bununla birlikte, ilişki bağımlılığı ve travmatik yaşantılar ile öz saygı, depresyon ve stresle baş etme düzeyleri arasında negatif yönde ilişkiler saptanmıştır (Evgin ve Sümen, 2021).

Kaya ve arkadaşları (2024) tarafından yürütülen bir araştırmada, çocukluk dönemindeki duygusal ihmal ve duygusal istismar yaşantıları ile yaşamın ilerleyen dönemlerinde ilişkilerde bağımlılık geliştirme arasındaki ilişki ele alınmıştır. Araştırma, 18-45 yaşları arasındaki 401 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma bulgularına göre, çocukluk çağındaki duygusal ihmal ve duygusal istismar yaşantıları arttıkça ilişki bağımlılığı düzeyleri de artış göstermektedir. Ek olarak, duygusal ihmal ve istismar deneyimleri arttıkça dayanıklılığın azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan başka bir araştırmada, çocukluk çağındaki duygusal ihmal ve duygusal istismarın ilişki bağımlılığı ile ilişkisi ve bu ilişkide savunmasız narsisizmin rolü incelenmiştir. Araştırma, 18-29 yaş aralığındaki 505 kişi üzerinde yürütülmüştür. Bulgular, duygusal ihmal ve duygusal istismar yaşantılarının romantik ilişkilerde bağımlılık eğilimleriyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca savunmasız narsisizmin, ilişki bağımlılığını güçlü biçimde yordadığı ve özellikle duygusal istismar yaşantılarıyla ilişki bağımlılığı

arasındaki ilişkide aracılık rolünde olduğu belirlenmiştir. Çalışmada, duygusal ihmalin etkisinin kadınlarda daha belirgin olduğu, duygusal istismarın ise her iki cinsiyette de benzer şekilde etkili olduğu görülmüştür (Carone vd., 2024).

Kronik psikolojik rahatsızlığı olan kişilere bakım verenlerin ilişki bağımlılığı düzeyleri ve buna etki eden faktörlerin incelendiği araştırma 79 yetişkin birey ile yürütülmüştür. Sonuçlar, bakım veren bireylerde ilişki bağımlılığı düzeyinin çeşitli sosyodemografik ve psikososyal değişkenlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Özellikle kadın olmak, düşük eğitim ve gelir düzeyi, olumsuz aile ilişkileri ve şiddet öyküsü gibi faktörlerin ilişki bağımlılığı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kaygılı ve duygusal hassasiyeti yüksek bireylerde ilişki bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu, buna karşılık özgüveni yüksek ve daha aktif bireylerde bu düzeylerin daha düşük seyrettiği görülmüştür (Aşkan ve Ceylan, 2024).

Araştırmalar değerlendirildiğinde, çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin, bireylerin yetişkinlikte kurdukları romantik ilişkilerde bağımlı örüntüler geliştirmeleriyle yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Özellikle duygusal istismar, ihmal ve erken dönem duygusal kayıpların, ilişki bağımlılığı açısından önemli risk faktörleri oluşturduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca benlik saygısı, içselleştirilmiş utanç, reddedilme duyarlılığı ve psikolojik dayanıklılık gibi değişkenlerin bu ilişkide aracı veya güçlendirici bir rol üstlendiği görülmektedir.

İlişki Bağımlılığı ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ile İlgili Araştırmalar

Bu başlıkta ilişki bağımlılığı ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin birlikte ele alındığı araştırmalara yer verilmiştir. Araştırmalar, kronolojik sıra baz alınarak sunulmuştur.

İlişki bağımlılığının aileden kaynaklanan faktörler ile ilişkisinin incelendiği araştırmanın çalışma grubunu, yaş ortalaması 25 olan 442 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Bulgular, otoriter ve baskıcı bir ebeveynlik biçiminin ilişki bağımlılığını önemli ölçüde yordadığını göstermektedir. Bunun yanı sıra, ebeveynlerde ilişki bağımlılığı düzeyinin yüksek olmasının güçlü bir yordayıcı olduğu bulunmuştur. Ayrıca annenin aşırı

yeme, para harcama, titiz olma gibi kompulsif davranışları arttıkça bireyin ilişki bağımlılığı düzeyinin artmakta olduğu görülmüştür (Crothers ve Warren, 1996).

Bir başka araştırmada, genç yetişkinlerin çocukluk dönemine ilişkin ebeveynlik algılarının, hem ebeveynleriyle hem de romantik partnerleriyle kurdukları ilişkilerin kalitesiyle nasıl ilişkili olduğu incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 18-27 yaş aralığındaki 75 kişi oluşturmaktadır. Bulgular, çocuklukta sıcak, ilgili ve destekleyici olarak algılanan ebeveyn tutumlarının, genç yetişkinlikte daha yüksek ilişki kalitesiyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle annelerin destekleyici tutumlarının, ebeveynlerle kurulan ilişkilerin niteliğini güçlendirdiği; babaların kabul edici ve destekleyici davranışlarının ise romantik ilişkilerde güven ve yakınlık algısıyla daha yakından ilişkili olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık, aşırı kontrolcü ya da duygusal olarak mesafeli ebeveynlik tutumlarının hem ebeveyn hem romantik ilişkilerde ilişki kalitesini olumsuz etkilediği görülmüştür (Dalton vd., 2006).

Yaş ortalaması 18 olan 364 üniversite öğrencisiyle yürütülen bir araştırmada, ebeveynlerin psikolojik kontrol düzeylerinin kimlik gelişimi üzerindeki etkisi boylamsal olarak incelenmiştir. Bulgular, ebeveynlerin kontrolcü ve müdahaleci tutumlarının, bireylerin kimlik gelişiminde karar verme ve bu kararlarla özdeşleşme süreçlerini zayıflattığını göstermektedir. Zaman içinde psikolojik kontroldeki artışın, kimliğe yönelik bağlılık boyutlarında azalmayla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonuçları, ebeveynlerin aşırı kontrolcü tutumlarının bireyin özerk bir benlik geliştirmesini zorlaştırdığını ortaya koymaktadır (Luyckx vd., 2007).

Göral Alkan (2010) tarafından yapılan çalışmada, bireylerin çocukluk çağındaki ebeveynlik deneyimleri ile evlilik ilişkilerindeki duygusal bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma, 178 evli çiftin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular, aşırı koruyucu ebeveynlik biçimlerinin duygusal bağımlılık düzeyini artırdığını göstermektedir. Bununla birlikte, duygusal olarak mesafeli ya da cezalandırıcı ebeveynlik biçimlerinin de bireylerin ilişkilerinde duygusal bağımlılık geliştirmesine zemin hazırladığı görülmüştür.

Araştırma sonuçları, romantik ilişkilerde duygusal bağımlılığın gelişmesinde ebeveynlik biçimlerinin önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Algılanan ebeveynler arası çatışma, madde bağımlısı aile bireyelerine sahip olma ve ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan araştırma, 223 üniversite öğrencisi ile yürütülmüştür. Çalışma bulgularına göre algılanan ebeveynler arası çatışma düzeyi arttıkça bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Ailede madde bağımlısı bireyin olması durumu ile ilişki bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Knudson ve Terrel, 2012).

Bir diğer araştırmada, algılanan ebeveyn tutumları ile ilişkilerdeki bilişsel süreçlerin, yetişkin ayrılma anksiyetesi belirtileriyle olan ilişkisi incelenmiştir. Çalışma grubunu 444 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma bulguları, özellikle ebeveynin sınır koyma ve disiplin anlayışına ilişkin algıların, bireyin ayrılma anksiyetesi belirtileriyle anlamlı biçimde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca ebeveynin aşırı serbest ya da sınırsız bir tutum sergilediği algısının, ilişkilerle ilgili işlevsiz bilişsel çarpıtmaları artırdığı ve bu bilişsel örüntülerin ayrılma anksiyetesi belirtileri üzerinde önemli bir rol oynadığı belirlenmiştir (Başbuğ vd., 2016). Terk edilme kaygısının ilişki bağımlılığında görülen yaygın bir belirti olduğu düşünüldüğünde ebeveynlik tutumları ile ayrılma anksiyetesi arasındaki ilişkinin bu araştırma için de önemli olduğu söylenebilir.

Göllü (2019) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, ilişki doyumu ile erken dönem uyumsuz şemalar ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki bağlantı incelenmiştir. Çalışma, romantik ilişkisi olan ve yaşları 18-65 arasında değişen 225 kişi ile yürütülmüştür. Bulgular incelendiğinde, algılanan ebeveyn tutumlarının ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir rol oynadığı görülmektedir. Anne ebeveynlik biçimleri açısından, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı tutumun ilişki doyumu ile pozitif yönde ilişkili olduğu, değişime kapalı tutumun ise ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilediği ifade edilmektedir. Baba tutumları açısından ele alındığında ise küçümseyici ebeveynlik biçiminin ilişki doyumu ile negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra, ilişki doyumunu etkileyen

erken dönem uyumsuz şemalara yönelik analizlerde, duygusal yoksunluk ile bağımlılık/yetersizlik şemalarının ilişki doyumu ile olumsuz yönde ilişkili olduğu bildirilmektedir.

Bir diğer çalışmada, üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile ilişki bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkiler çeşitli demografik ve ilişkisel değişkenler bağlamında incelenmiştir. Araştırma, 339 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, ebeveynlerin demokratik yaklaşımının kaygılı ve kaçınan bağlanma ve ilişki bağımlılığı düzeyi ile negatif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiğini ortaya koymuştur. Buna karşılık, ebeveynlerin otoriter ve koruyucu tutumlarının kaygılı ve kaçınan bağlanma ve ilişki bağımlılığı düzeyi ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler içinde olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde, öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmadığı saptanmıştır. Yaş değişkenine göre yapılan analizlerde, ilişki bağımlılığı düzeylerinin 18–20 yaş aralığındaki öğrencilerde anlamlı biçimde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Akkuş, 2020).

Yaşları 18 ile 45 arasında değişen 318 kişi ile yürütülen araştırmada, ilişki bağımlılığı ile koşulsuz kendini kabul arasındaki ilişkide, olumsuz değerlendirilme korkusunun aracı rolü ele alınmıştır. Söz konusu değişkenler ayrıca ebeveynlik biçimleri, medeni hal ve cinsiyet gibi çeşitli değişkenler bakımından da incelenmiştir. Bulgular, koşulsuz kendini kabul düzeyi düşük olan bireylerin ilişki bağımlılığı gösterme eğilimlerinin daha yüksek olduğunu ve bu ilişkide olumsuz değerlendirilme korkusunun kısmi aracı bir işlev üstlendiğini ortaya koymuştur. Özellikle başkaları tarafından olumsuz değerlendirilme kaygısı taşıyan beliren ve genç yetişkinlerin ilişkilerde daha bağımlı davranışlar sergileyebildikleri görülmüştür. Ayrıca ebeveynlik biçimlerine göre; otoriter, aşırı serbest ve aşırı koruyucu ebeveynlik biçimlerine sahip kişilerin, demokratik ebeveynlik biçimine sahip kişilere kıyasla ilişki bağımlılığına daha fazla yatkınlık gösterdiği belirlenmiştir (Turgut ve Yücel 2020).

Çocukluk döneminde ebeveynlerin çatışma stillerinin, yetişkinlikte romantik ilişkilerindeki iletişim biçimleri ve ilişki kalitesiyle ilişkisinin incelendiği araştırmaya 15.278 kişi katılmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin yaşları 18 ile 79 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 30'dur. Bulgular, ebeveynlerin çatışmaları doğrulayıcı ve yapıcı biçimde ele aldığı durumlarda, çocukların daha sağlıklı kişilik özellikleri geliştirdiğini ve yetişkinlikte romantik ilişkilerinde daha olumlu iletişim örüntüleri sergilediğini ortaya koymaktadır. Buna karşılık, kaçınmacı ya da düşmanca çatışma biçimlerinin baskın olduğu ebeveynlik ortamlarının, bireylerin bağlanma kaygısı ve kaçınma düzeylerini artırdığı belirlenmiştir. Ayrıca bu etkilerin, bireylerin kişilik özellikleri ve bağlanma biçimleri aracılığıyla romantik ilişki niteliğini etkilediği saptanmıştır (Busby vd., 2025).

Yapılan bir diğer çalışmada, kadınların ilişki bağımlılığı düzeyleri ile ebeveynlerin duygusal erişilebilirliği ve sosyal onay ihtiyacı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışma, 18-66 yaş aralığındaki 574 kadın ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları, ebeveynlerin duygusal olarak erişilebilir biçimde algılanmasının, kadınların ilişki bağımlılığı düzeyleriyle negatif yönlü bir ilişki sergilediğini göstermektedir. Buna karşılık, sosyal onay ihtiyacının artmasıyla birlikte ilişki bağımlılığı düzeylerinin de yükseldiği görülmüştür. Ayrıca sosyal onay ihtiyacının, ilişki bağımlılığını anlamlı düzeyde yordayan bir değişken olduğu belirlenmiştir (Sadıkoğlu Danışman, 2025).

Bu başlıkta sunulan araştırmalar, bireylerin çocukluk döneminde anne ve babalarının tutumlarına ilişkin algılarının, yetişkinlikte romantik ilişkilerde sergilenen bağımlı davranış örüntüleriyle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Özellikle aşırı kontrolcü, cezalandırıcı, duygusal açıdan mesafeli ya da tutarsız ebeveynlik biçimlerinin; ayrılma anksiyetesi, düşük öz saygı, olumsuz bilişsel şemalar ve ilişki kalitesinde azalma ile bağlantılı olduğu görülmektedir. Buna karşılık, sıcak, destekleyici ve sınırları net ebeveynlik tutumlarının, daha sağlıklı ilişki örüntülerini desteklediği belirlenmiştir.

İlgili alanyazın birlikte değerlendirildiğinde, ilişki bağımlılığı, çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin birbirleriyle çok boyutlu ve etkileşimli bir yapı içinde ele

alınması gereken değişkenler olduğu görölmektedir. Çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin ve ebeveyn tutumlarına ilişkin algıların, bireyin benlik algısını, bağlanma örüntülerini ve romantik ilişkilerdeki davranış biçimlerini şekillendirdiği; bu süreçlerin ilişki bağımlılığı açısından önemli bir zemin oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu değişkenlerin özellikle üniversite öğrencileri örneğinde birlikte ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde araştırma planı detaylı olarak ele alınmıştır. Bu amaçla araştırmanın türüne, çalışma grubuna, veri toplama sürecine, veri toplama araçlarına ve elde edilen verilerin analizine ilişkin bilgiler sırayla sunulmuştur.

Araştırmanın Türü

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ayrıca çocukluk çağı travmaları ile algılanan ebeveynlik biçimlerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Araştırmada ilişki bağımlılığı bağımlı değişken olarak belirlenirken, çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri bağımsız değişkenler olarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra, katılımcıların cinsiyet, yaş, ilişki durumu ve ilişki süresi değişkenlerine göre ilişki bağımlılığı puanlarında anlamlı bir farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Araştırma, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelendiği ilişki tarama modeline dayalı nicel bir araştırmadır. İlişkisel araştırmalar, değişkenler üzerinde herhangi bir müdahalede bulunmaksızın, iki ya da daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimi ve ilişki örüntüleri incelemeyi amaçlayan araştırma türleri olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca ilişki taramaları, değişkenler arasındaki mevcut ilişkileri ortaya koydukları için betimsel araştırma kapsamında ele alınabilirler (Fraenkel vd., 2012).

Araştırmanın Çalışma Grupları

Bu araştırma kapsamında, farklı amaçlara hizmet eden iki ayrı çalışma grubundan veri toplanmıştır. Çalışma grupları, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde öğrenim görmekte olan lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Birinci çalışma grubundan elde edilen veriler Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik analizlerinde kullanılırken, ikinci çalışma grubundan elde edilen veriler araştırmanın temel amacına yönelik analizlerde kullanılmıştır. Her iki çalışma grubuna da,

uygun örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Uygun örnekleme, seçkisiz örnekleme tekniklerinin kullanılmasının güç olduğu durumlarda, araştırmanın amacına uygun ve ulaşılabilen bireylerin örnekleme dahil edilmesiyle gerçekleştirilen seçkisiz olmayan bir örnekleme türüdür (Fraenkel vd., 2012). Çalışma gruplarına ilişkin ayrıntılı bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Birinci Çalışma Grubu

Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği'nin (SFİBÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılırken yalnızca ölçüt geçerliği ve Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin güvenilirlik katsayısı .65 olarak rapor edilmiştir. Ölçek uyarlama sürecinde beklenen doğrulayıcı faktör analizi (DFA) de yapılmamıştır (Mukba ve Tanhan, 2014). Bu gerekçeler doğrultusunda, mevcut tez çalışmasında SFİBÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yeniden yapılmasına karar verilmiştir. Ölçek 16 maddeden oluşmaktadır. Bu amaçla, 209 üniversite öğrencisinden veri toplanmıştır. Bu durum, madde başına yaklaşık 13 katılımcının düştüğünü (13:1 oranı) göstermektedir. Kyriazos (2018), psikometrik çalışmalarda yaygın olarak kabul gören 10:1 oranının (madde başına 10 katılımcı) yeterli olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, çalışmada ulaşılan örneklem büyüklüğü, önerilen bu eşik değerlerin üzerinde kalarak faktör yapısının kararlılığına ve güvenilirliğine katkı sağlamaktadır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir. Tablo 1'de araştırmanın ilk çalışma grubuna ait demografik özellikler ve frekans-yüzde dağılım bilgileri yer almaktadır.

Tablo 1

Birinci Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler	Grup	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	149	71,3
	Erkek	60	28,7
İlişki Durumu	Yok	96	45,9
	Flört	6	2,9
	Sevgili	89	42,6
	Nişanlı	6	2,9
	Evli	12	5,7
Toplam		209	100

Tablo 1’de sunulan verilere göre araştırmaya katılan 209 üniversite öğrencisinin %71,3’ü (n=149) kadın, %28,7’si (n=60) ise erkektir. Öğrencilerin ilişki durumlarına göre dağılımı; yok %45,9 (n=96), flört %2,9 (n=6), sevgili %42,6 (n=89), nişanlı %2,9 (n=6) ve evli %5,7 (n=12) olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yaşları 18-43 arasında olup ortalaması 21,53 (ss=2,77) olarak elde edilmiştir.

İkinci Çalışma Grubu

SFİBÖ’nün geçerlik ve güvenirlik analizlerinin tamamlanmasının ardından, araştırmanın temel amacını gerçekleştirmek üzere Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Young Ebeveynlik Ölçeği ile birlikte 469 üniversite öğrencisinden veri toplanmıştır. İkinci çalışma grubundan elde edilen verilerle öğrencilerin ilişki bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Tablo 2’de araştırmanın ikinci çalışma grubuna ait demografik özellikler ve frekans-yüzde dağılım bilgileri yer almaktadır.

Tablo 2

İkinci Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler	Grup	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	377	80,4
	Erkek	92	19,6
İlişki Durumu	Yok	274	58,4
	Flört	21	4,5
	Sevgili	155	33
	Nişanlı	6	1,3
	Evli	13	2,8
Toplam		469	100

Tablo 2’ye göre, çalışmaya katılan 469 üniversite öğrencisinin %80,4’ü (n=377) kadın, %19,6’sı (n=92) ise erkektir. Katılımcıların ilişki durumuna göre dağılımı; yok %58,4 (n=274), flört %4,5 (n=21), sevgili %33 (n=155), nişanlı %1,3 (n=6) ve evli %2,8 (n=13) olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşları 18-40 arasında olup ortalaması 21,36 (ss=2,91) olarak elde edilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinden önce araştırma kapsamında kullanılacak olan Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Young Ebeveynlik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlayan araştırmacılardan ölçeklerin kullanımına dair izin alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra Gönüllü Katılım Formu (EK-B1) ve Kişisel Bilgi Formu (EK-C1) oluşturulmuştur. Ardından Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'na (EK-Ç) başvurularak 27.11.2024 tarihli ve E-52695194-600-00003886468 sayılı gerekli izinler alınmıştır.

Araştırma kapsamında SFİBÖ için geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yeniden yapıldığından veri toplama sürecine öncelikle bu ölçek ile başlanmıştır. Ölçekte hiçbir değişiklik yapılmadan Google Formlara aktarılmış ve Gönüllü Katılım Formu (EK-B2) ile katılımcılara bilgi verilmiştir. Veriler çevrim içi ortamda toplanmış olup 209 üniversite öğrencisine ulaşılmıştır. Analizler sonucunda ölçek geçerli ve güvenilir bulunmuş ve ardından çalışmanın amacına yönelik veri toplama sürecine başlanmıştır.

Bu çalışma, ilişki bağımlılığının çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişkisini incelemeyi amaçladığından konusu gereği gizlilik endişesi oluşturabileceği için veriler çevrim içi ortamda toplanmıştır. Araştırmada kullanılacak olan ölçme araçları ve formlar, Google Formlara aktarılmıştır. Ardından form bağlantısı üniversite öğrencilerinin bulunduğu WhatsApp gruplarında ve Instagram gibi sosyal medya platformlarında paylaşılmıştır. Katılımcılara form ve ölçekleri doldurmadan önce gönüllülük, araştırmanın amacı, gizlilik, çalışmadan ayrılma hakları ve araştırmacılar konusunda bilgi sunulmuştur. Katılımcıların bu bilgileri içeren Gönüllü Katılım Formuna (EK-B1) onay vermesiyle formlara erişim sağlanmıştır. Ayrıca ölçme araçlarında yer alan maddelerin atlanmaması için katılımcıların bütün maddeleri işaretlemesi zorunlu tutulmuştur. Katılımcıların form ve ölçekleri yanıtlaması ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Toplamda 469 üniversite öğrencisinden veri toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarına ilişkin özet bilgilere Tablo 3'te yer verilmiştir. Ardından bu araçların özellikleri, geliştirilme ve uyarlanma süreçleri ile ilgili ayrıntılı bilgiler sunulmuştur.

Tablo 3

Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Araçları	Geliştiren	Uyarlayan	Ölçülen Nitelik	Madde Sayısı
Kişisel Bilgi Formu	Araştırmacı	-	Katılımcı Bilgileri	5
Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği	Fischer vd. (1991)	Mukba ve Tanhan (2014)	İlişki Bağımlılığı Düzeyi	16
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	Bernstein vd. (1994)	Şar vd. (2021)	Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Düzeyleri	33
Young Ebeveynlik Ölçeği	Young (1994)	Soygüt vd. (2008)	Algılanan Ebeveynlik Biçimleri	72

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada üniversite öğrencilerinin cinsiyet, yaş, ilişki durumu ve ilişki süresi gibi demografik özellikleri ile ilgili bilgi edinebilmek için Kişisel Bilgi Formu (EK-C1) kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği

Araştırmada, bireylerin romantik ilişkilerde sergiledikleri bağımlılık düzeylerini değerlendirmek amacıyla Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği (SFİBÖ) kullanılmıştır. Ölçek, Fischer ve arkadaşları (1991) tarafından geliştirilmiş olup, bireylerin ilişkilerinde dışsal onay arayışı, duygularını ifade etme şekli, benlik algısı ve ilişkide kontrol ihtiyacı gibi temel alanlardaki eğilimlerini ölçmeyi amaçlamaktadır (Spann, 1989). Ölçek, 16 maddeden oluşmakta ve katılımcıların her bir ifadeye 6'lı Likert tipi derecelendirme üzerinden yanıt vermeleri beklenmektedir. Maddeler, “tamamen katılmıyorum” ile “tamamen katılıyorum”

arasında değişen seçenekler doğrultusunda puanlanmakta; iki madde ters puanlama esasına göre değerlendirmeye alınmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar ilişki bağımlılığı düzeyinin arttığına işaret etmektedir. Ölçeğin zgn formunun güvenirliği, farklı niversite örneklemlerinde sınınmıŐ ve elde edilen iç tutarlılık katsayıları .77, .73 ve .80 olarak hesaplanmıştır. Farklı örneklemlerde elde edilen benzer ortalama puanlar, ölçeğin tutarlı ölçümler sunduğunu desteklemektedir (Fischer vd., 1991).

Ölçeğin Türkçe uyarlamasını Mukba ve Tanhan (2014) gerçekleŐtirmiŐtir. Uyarlama sürecinde, ölçek maddeleri iki dil uzmanı tarafından bağımsız olarak Türkçe'ye çevrilmiŐtir. Ardından, alan uzmanlarının katkılarıyla kültürel ve anlamsal uygunluk açısından gözden geirilmifitir. Ölçeğin Türkçe formunun niversite öğrencileri tarafından anlaŐılabirlięini değerlendirmek amacıyla n uygulama gerçekleŐtirilmiŐ ve elde edilen geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Uyarlanan formun geçerliğini değerlendirmek amacıyla ölçüt geçerliği incelenmiş ve ilişki bağımlılığı ile ilişkili olduğu bilinen psikolojik değişkenleri ölçen araçlarla yapılan analizler sonucunda ölçeğin geçerli bir yapı sunduğu görülmüştür. Ayrıca, 1409 niversite öğrencisinden veri toplanarak iç tutarlılık katsayısı .65 olarak hesaplanmış ve ölçeğin güvenilir ölçümler sağladığı gösterilmiŐtir (Mukba ve Tanhan, 2014). Uyarlanan formdan alınan örnek maddelere EK-C2'de yer verilmiştir.

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılırken yalnızca ölçüt geçerliği ve Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca lek uyarlama sürecinde beklenen doğrulayıcı faktör analizi (DFA) de yapılmamıştır. Bu nedenlerle, bu tez çalışmasında kullanılması planlanan SFİB için geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yeniden gerçekleştirilmiştir.

Bu alıŐmada SFİB için DFA alıŐması yapılmıştır. Ölçek, araştırmacı tarafından 209 niversite öğrencisine uygulanarak DFA için veri toplanmıştır. Kline'a (2011) göre, DFA yöntemi teori test etmekten öte var olan teoriyi doğrulayan çok değişkenli bir istatistiksel yöntemdir. Her bir ölçek maddesinin uç değer içerip içermediği, z standart değerleri dikkate

alınarak kontrol edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013), z puanlarının ± 3.30 aralığında olduğunda uç değer olmadığını ifade etmiştir. İlişki bağımlılığı ölçeğinde uç değere rastlanmamıştır. Ayrıca kayıp veri kontrolü yapılmış ve kayıp veriye de rastlanmamıştır. Kestirim yöntemi olarak maksimum olabilirlik yöntemi kullanılmış ve LISREL 8.80 programı kullanılarak DFA yapılmıştır. Ayrıca model veri uyumu zayıf çıktığında modeli iyileştirmek adına yapılan modifikasyon bu çalışmada yapılmamıştır. DFA çalışmalarında maddeler ile ait oldukları faktörler arasındaki yüklerin anlamlı olması ve modelin genel uyum indekslerinin literatürde önerilen sınırlar içinde yer alması beklenir. Bu iki ölçüt sağlandığında, modelin yapı geçerliğinin doğrulandığı kabul edilir. Analizin ilk aşamasında, her bir maddenin ilgili faktörle olan ilişkisinin anlamlılığı incelenmiştir. Bu amaçla faktör yüklerine ait t değerleri değerlendirilmiş ve bu değerlerin kritik eşik olan ± 1.96 aralığının dışında yer alması gerektiği belirtilmiştir (Çokluk vd., 2010). DFA çalışması kapsamında 7. madde için t değeri 1,96'dan küçük ($t=1,12$) olarak elde edilmiş olup DFA modelinden çıkarılmıştır. On beş (15) maddelik nihai ilişki bağımlılığı için t değerleri Tablo 4'te sunulmuştur.

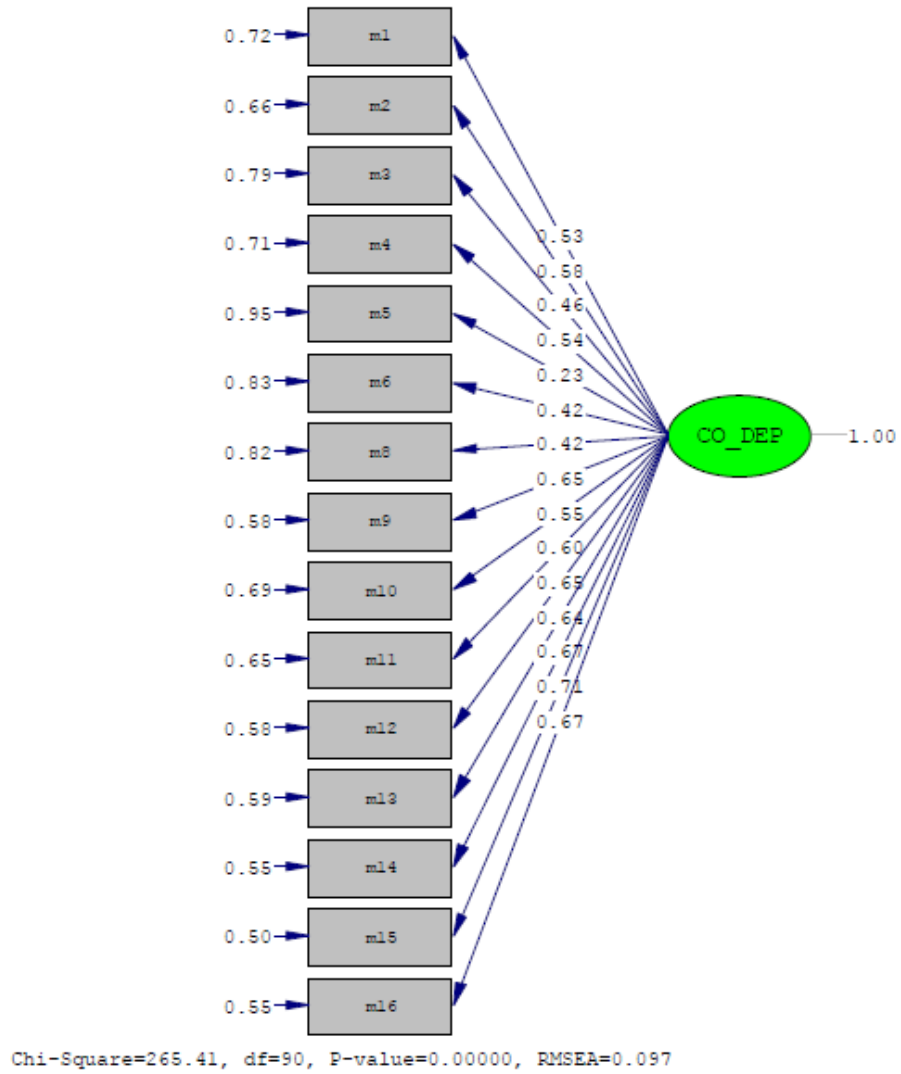
Tablo 4*SFİBÖ Maddelerine İlişkin t Değerleri Tablosu*

Madde	t değeri	p
m1	7,85	<.001
m2	8,7	<.001
m3	6,67	<.001
m4	8,01	<.001
m5	3,23	<.001
m6	5,93	<.001
m8	6,01	<.001
m9	10,05	<.001
m10	8,2	<.001
m11	8,98	<.001
m12	9,97	<.001
m13	9,81	<.001
m14	10,52	<.001
m15	11,2	<.001
m16	10,44	<.001

Tablo 4'teki ilişki bağımlılığı ölçeği DFA analiz sonucuna göre tüm maddelerin t değerleri 1.96'dan büyüktür. Nihai DFA modelinde tüm maddeler istatistiksel olarak anlamlıdır ve başka madde çıkarılmasına gerek yoktur. SFİBÖ için standartlaştırılmış faktör yükleri Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1

SFİBÖ Standart Faktör Yükleri Grafiği

Şekil 1’de görüldüğü üzere tek boyutlu olarak test edilen DFA modeline göre standart faktör yükleri .23 - .71 arasında olup anlamlıdır ve pozitif yöndedir. Yapısal modele ilişkin veri uyumu değerleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5*Model Veri Uyumu Değerleri*

İndeks	Mükemmel Uyum	İyi Uyum	Araştırma Bulgusu	Sonuç
X^2/sd	0-3	3-5	2.95	Mükemmel Uyum
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .10$	0.097	İyi Uyum
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI < .95$	0.93	İyi Uyum
NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI < .95$	0.90	İyi Uyum
GFI	$.90 \leq GFI \leq 1.00$	$.85 \leq GFI < .90$	0.85	İyi Uyum
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .10$	0.071	İyi Uyum

(Schumacker ve Lomax, 2015)

İlgili yapının modele uygunluğunu değerlendirmek için çeşitli model-veri uyum indeksleri kullanılmaktadır. Model-veri uyumunun düşük olması, modelin ölçmek istediği yapıyı yeterince temsil etmediğini göstermektedir. Bu nedenle, sınanan yapının doğrulanabilmesi için model-veri uyumunun kabul edilebilir düzeyde olması gerekmektedir (Schumacker ve Lomax, 2015). Analiz sonucunda elde edilen ki-kare değeri ($\chi^2=780.74$, $sd=251$, $p<.001$) modelin zayıf uyum gösterdiğine işaret etmektedir. Ancak ki-kare istatistiği, örneklem büyüklüğüne duyarlı bir ölçüdür; örneklem arttıkça anlamlılık düzeyine ulaşma olasılığı da artmaktadır (Byrne, 2011). Bu nedenle, alanyazında model uyumunun değerlendirilmesinde ki-kare/serbestlik derecesi oranının kullanılması önerilmektedir (Hoe, 2008).

Ki-kare ve serbestlik derecesi oranının 3'ten küçükse mükemmel uyum 3-5 arasındaysa iyi uyum gösterir (Kline, 2011). Ki-kare ve serbestlik derecesi oranı 2.95 olup mükemmel uyumu elde edilmiştir. RMSEA değeri ise .10'dan küçük olduğunda iyi uyum 0.05'ten küçük olduğunda mükemmel uyum olduğu anlamına gelmektedir (Schumacker ve Lomax, 2015). RMSEA değeri .097 olup iyi uyum göstermektedir. Diğer model veri uyumu değerlerine bakıldığında tek boyutlu olarak DFA yapılan ilişki bağımlılığı ölçeğinin yapı geçerliği sağlanmıştır ($\chi^2_{(90)}=265.41$, $p<.001$, $RMSEA=.097$, $CFI=.93$, $NFI=.90$, $GFI=.85$, $SRMR=.071$). Uyum indekslerinden sadece ki-kare ve serbestlik derecesi oranı mükemmel uyum göstermekte iken diğer tüm uyum indeksleri iyi uyumdadır. Sonuç olarak Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği'ne ilişkin yapılan DFA sonucunda ilgili yapı doğrulanmıştır.

Ayrıca bu araştırma kapsamında Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve .85 olarak elde edilmiştir.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Araştırmada, çocukluk döneminde yaşanan travmatik yaşantıları değerlendirmek amacıyla Bernstein ve arkadaşları (1994) tarafından geliştirilen Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (Childhood Trauma Questionnaire) kullanılmıştır. Ölçek başlangıçta 70 madde olarak hazırlanmış, ancak sonraki çalışmalarda 28 maddelik daha kısa bir form haline getirilmiştir. Ölçme aracının geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 24-68 yaşları arasında olan 286 hastanın katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Şar ve arkadaşları (2012) tarafından yapılmış olup, farklı klinik ve klinik dışı gruplar üzerinde test edilmiştir. Ölçekte ihmal (duygusal, fiziksel) ve istismar (duygusal, fiziksel, cinsel) türleri 5 alt boyutta ele alınmaktadır.

Türkiye'nin kültürel özelliklerine göre 2021 yılında revize edilen ölçekteki madde sayısı 33'e yükseltilmiş; aşırı koruma-kontrol alt boyutu eklenmiştir (Şar vd., 2021). Ölçeğin toplam puanı hesaplanırken bazı maddeler (1, 2, 4, 5, 7, 10, 13, 19, 26, 28, 31) ters puanlanmaktadır. Ölçekte inkar durumlarını ölçmek için 3 madde (10, 16, 22) yer almakta olup bu maddeler toplam ölçek puanını etkilememektedir. Ölçek, katılımcıların yaşantılarını beşli derecelendirme sistemi üzerinden ifade etmelerine olanak tanımaktadır. Maddeler, "hiçbir zaman" ile "çok sık" arasında değişen seçeneklere göre puanlanmakta olup, elde edilen toplam puanlar çocukluk dönemi travmatik yaşantı düzeyinin artışını göstermektedir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 18-65 yaşları aralığında, DSM-5 kriterlerine göre dissosiyatif bozukluğu olan 37 hasta, dissosiyatif ve psikotik olmayan psikiyatrik bozukluğu olan 78 hasta, 423 Trakya Üniversitesi öğrencisi, 220 Koç Üniversitesi Hastanesi Çocuk Psikiyatrisi polikliniğine başvuran çocukların yetişkin yakınları ve test-tekrar test çalışmasına hizmet veren klinik dışı 25 birey olmak üzere toplam 783 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin toplam puan ve alt boyutlarının

güvenirlik değerleri incelendiğinde, alt boyutlara ait katsayı .77 ile .90 değerleri arasında; ölçek toplam puanı ise .87 olarak hesaplanmıştır (Şar vd., 2021).

Bu araştırma kapsamında Cronbach Alfa katsayısı kullanılarak güvenirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği için güvenirlik katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutlara ilişkin katsayılar ise duygusal istismar için .86, fiziksel istismar için .90, fiziksel ihmal için .84, duygusal ihmal için .88, cinsel istismar için .93 ve aşırı koruma-kontrol için .80 olarak elde edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen katsayıların, uyarlama çalışmalarında raporlanan değerlerle tutarlılık sergilediği ve bulguların güvenilir bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Güncel formun her bir alt boyutuna ilişkin örnek maddelere EK-C3'te yer verilmiştir.

Young Ebeveynlik Ölçeği

Young'ın (1994) geliştirdiği Young Ebeveynlik Ölçeğinin (YEBÖ) amacı, şemaların kökenini oluşturan farklı ebeveynlik tutumlarını değerlendirebilmektir. Ölçek 72 maddeden oluşmaktadır. Yönergede katılımcılardan, çocukluk dönemlerindeki deneyimlerini temel alarak anne ve babalarının davranışlarını “tamamıyla yanlış” ile “ona tamamıyla uyuyor” arasında değişen altı dereceli bir ölçek üzerinde değerlendirmeleri istenmiştir. Ölçme aracının orijinal formu, 17 şemanın kökenini oluşturan ebeveynlik biçimlerine karşılık gelen 17 alt boyuttan oluşmaktadır. Yüksek puanlar, erken dönem uyumsuz şemaların oluşumunu destekleyebilecek olumsuz ebeveyn tutumlarını göstermektedir. Ancak duygusal yoksunluk şemasına ilişkin ilk beş madde ters puanlanmaktadır. Dolayısıyla söz konusu maddelerden elde edilen düşük puanlar, duygusal yoksunluk şemasının gelişimine katkıda bulunan ebeveynlik özelliklerini yansıtmaktadır. Üniversite örnekleminde yürütülen çalışmada baba için 14, anne için 11 alt boyut bulunmuştur. Her iki ebeveyn için de ortak olarak belirlenen alt boyutların iç tutarlıkları .67 ile .92 arasında; test-tekrar test güvenirliğinin ise alt boyutlar için .53 ile .85 arasında değiştiği belirtilmiştir (Scheffield vd., 2005).

YEBÖ'nün Türkçe uyarlaması Soygüt ve arkadaşları (2008) tarafından 994 üniversite öğrencisinden oluşan örnekleme gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda anne

(YEBÖ-A) ve baba (YEBÖ-B) formları için toplamda 72 maddeden oluşan 10 faktörlü ortak bir yapıya ulaşılmıştır. Oluşan faktörlerin Anne formunda (YEBÖ-A) varyansın % 47.69'unu, Baba formunda (YEBÖ-B) ise % 51.61'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmış olup bu faktörler şu şekildedir: Kuralcı/Kalıplayıcı, Küçümseyici/Kusur Bulucu, Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı, Sömürücü/İstismar Edici, Aşırı Koruyucu/Evhamlı, Koşullu/Başarı Odaklı, Aşırı İzin Verici/Sınırsız, Kötümser/Endişeli, Cezalandırıcı ve Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik. Ölçeğin ayırt edici geçerliğini değerlendirmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi analizleri sonucunda, t değerlerinin 3.85 ile 10.81 arasında değiştiği ve $p < .05$ ile $p < .001$ düzeylerinde anlamlı farklılıkların bulunduğu saptanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığına ilişkin Cronbach Alfa katsayılarının, anne formu için $\alpha = .53-.86$, baba formu için ise $\alpha = .61-.88$ aralığında olduğu ve bu değerlerin kabul edilebilir düzeyde bulunduğu belirlenmiştir. Test-tekrar test güvenilirliğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre, anne formunda $.38-.83$ ($p < .01$) aralığında, baba formunda ise $.56-.85$ ($p < .01$) aralığında anlamlı ve kabul edilebilir düzeyde korelasyon katsayıları elde edilmiştir.

Bu araştırma kapsamında Cronbach Alfa katsayısı kullanılarak güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Analizler sonucunda YEBÖ-Anne alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik değerleri kuralcı/kalıplayıcı için $.92$, küçümseyici/kusur bulucu için $.95$, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı için $.90$, sömürücü/istismar edici için $.92$, aşırı koruyucu/evhamlı için $.76$, koşullu/başarı odaklı için $.83$, aşırı izin verici/sınırsız için $.81$, kötümser/endişeli için $.80$, cezalandırıcı için $.73$ ve değişime kapalı/duygularını bastıran için $.37$ olarak hesaplanmıştır. YEBÖ-Baba alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik değerleri kuralcı/kalıplayıcı için $.94$, küçümseyici/kusur bulucu için $.95$, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı için $.93$, sömürücü/istismar edici için $.88$, aşırı koruyucu/evhamlı için $.76$, koşullu/başarı odaklı için $.87$, aşırı izin verici/sınırsız için $.87$, kötümser/endişeli için $.75$, cezalandırıcı için $.71$ ve değişime kapalı/duygularını bastıran için $.75$ olarak hesaplanmıştır. Elde edilen katsayıların, ölçeğin daha önceki uyarlama çalışmalarında raporlanan değerlerle paralellik

gösterdiği ve mevcut çalışmada da sonuçların güvenilirliğini desteklediği saptanmıştır. Bu çalışmada elde edilen katsayıların, uyarlama çalışmalarında raporlanan değerlerle tutarlılık sergilediği ve bulguların güvenilir bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Young Ebeveynlik Ölçeği'nin her bir alt boyutuna ilişkin örnek maddelere EK-C4'te yer verilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 26 ve Lisrel 8.80 paket programları kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin güvenirlik analizleri ve demografik değişkenlere ilişkin frekans ve yüzde analizleri SPSS 26 paket programı ile yapılırken; Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği'nin geçerlik analizi için yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ise LISREL 8.80 paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, YEBÖ-Anne ve Baba Ölçekleri genel ve alt boyut puanları için uç değer kontrolü yapılmış ve standart z değerleri elde edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) z puanlarının ± 3.30 aralığında olduğunda uç değer olmadığını belirtmiştir. Bu araştırmada uç değere rastlanmamış olup tüm ölçek genel ve alt boyut puanlarının z değerleri ± 3.30 arasındadır. Ayrıca verilerin normal dağılım gösterip göstermediklerini kontrol etmek amacıyla basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Ölçek puanlarının normalliğinde sıklıkla kullanılan basıklık ve çarpıklık değerleri ± 2 aralığındaysa dağılımın normal olduğu anlamına gelmektedir (George ve Mallery, 2010). Bu araştırmada kullanılan ölçeklerin genel ve alt boyut puanlarının normalliğinde veri sayısı $N > 50$ olduğu için basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş ve değerler ± 2 arasında olduğundan dağılımın normal olduğu saptanmıştır. Ölçeklere ilişkin betimsel istatistikler ve basıklık çarpıklık değerleri Tablo 6, 7, 8 ve 9'da sunulmuştur.

Tablo 6*Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler*

Puan	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Ss	Çarpıklık	Basıklık
İlişki Bağımlılığı	15	85	45,45	13,79	0,184	-0,368

Tablo 6'ya göre öğrencilerin ilişki bağımlılığı puanları 15 ile 85 arasında değişmekte olup, ortalaması 45,45 (ss=13,79) olarak saptanmıştır. Çarpıklık değeri 0,184 ve basıklık değeri -0,368 olarak elde edilmiş ve normal dağılmaktadır.

Tablo 7*Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler*

Puan	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Duygusal İstismar	5	25	8,40	4,25	1,36	1,168
Fiziksel İstismar	5	20	6,45	3,49	1,09	1,771
Fiziksel İhmal	11	21	13,76	1,55	1,519	1,323
Duygusal İhmal	5	25	10,81	5,05	0,748	-0,201
Cinsel İstismar	5	21	6,43	3,66	1,118	1,976
Aşırı Koruma-Kontrol	5	25	10,52	4,43	0,847	0,072
Çocukluk Çağı Travmaları Genel	38	142	56,37	16,75	1,402	1,131

Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin çocukluk çağı travmaları genel ölçek puanları 38 ile 142 arasında, alt boyut puanları ise 5 ile 25 arasında değişmektedir. Çarpıklık değerleri 0,748 ile 1,519 arasında ve basıklık değerleri -0,201 ile 1,976 arasında elde edilmiş ve normal dağılmaktadır.

Tablo 8*YEBÖ-Anne Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler*

Puan	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Kuralcı/Kalıplayıcı	12	72	29,46	14,84	0,971	0,046
Küçümseyici/Kusur Bulucu	9	54	15,70	10,23	1,835	1,654
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	8	48	19,61	9,56	0,927	0,195
Sömürücü/İstismar Edici	7	42	9,20	5,51	1,506	1,377
Aşırı Koruyucu/Evhamlı	7	42	20,84	7,79	0,449	-0,261
Koşullu/Başarı Odaklı	5	30	15,36	6,98	0,345	-0,937
Aşırı İzin Verici/Sınırsız	6	36	10,15	5,43	1,792	1,213
Kötümser/Endişeli	3	18	6,79	4,04	1,091	0,27
Cezalandırıcı	4	24	8,86	4,25	1,145	1,006
Değişime Kapalı/Duyularını Bastıran	3	18	7,86	3,82	0,588	-0,393

Tablo 8'e göre öğrencilerin YEBÖ-Anne alt boyut puanları 3 ile 72 arasında değişmektedir. Çarpıklık değerleri 0,345 ile 1,835 arasında ve basıklık değerleri -0,937 ile 1,654 arasında elde edilmiş ve normal dağılmaktadır.

Tablo 9*YEBÖ-Baba Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler*

Puan	En Küçük	En Büyük	Ortalama	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Kuralcı/Kalıplayıcı	12	72	30,93	16,81	0,763	-0,513
Küçümseyici/Kusur Bulucu	9	54	16,32	10,71	1,72	1,136
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	8	48	24,54	11,76	0,318	-1,035
Sömürücü/İstismar Edici	7	42	9,79	5,71	1,741	1,019
Aşırı Koruyucu/Evhamlı	7	42	17,59	7,66	0,734	0,261
Koşullu/Başarı Odaklı	5	30	15,21	7,76	0,353	-1,077
Aşırı İzin Verici/Sınırsız	6	36	10,57	6,35	1,815	1,032
Kötümser/Endişeli	3	18	7,14	4,10	0,963	0,024
Cezalandırıcı	4	24	9,00	4,80	1,115	0,686
Değişime Kapalı/Duyularını Bastıran	3	18	9,00	4,64	0,332	-0,983

Tablo 9'a bakıldığında öğrencilerin YEBÖ-Baba alt boyut puanları 3 ile 72 arasında değişmektedir. Çarpıklık değerleri 0,318 ile 1,815 arasında ve basıklık değerleri -1,077 ile 1,136 arasında elde edilmiş ve normal dağılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin demografik özellikler için frekans ve yüzde dağılımı verilmiştir. Tüm ölçek genel ve alt boyut puanları için ayrı ayrı tanımlayıcı istatistikler verilmiş ve tüm ölçek puanları normal dağılım varsayımını sağlamıştır. İlişki bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları genel ve alt boyutları ve YEBÖ-Anne ve Baba alt boyutları arasındaki ilişkide Pearson korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Pallant (2017), korelasyon katsayısı .40'dan küçükse ilişkinin düşük düzeyde olduğunu belirtmiştir.

Çocukluk çağı travmaları ile YEBÖ-Anne ve Baba alt boyutlarının katılımcıların ilişki bağımlılığı düzeyleri ile ilişkisi çoklu doğrusal regresyon analizi yöntemiyle incelenmiş; bu analiz için gerekli olan varsayımlar regresyon bulgularından önce verilmiştir. Çoklu doğrusal regresyon modelinde bağımsız değişkenin bağımlı değişken ile ilişkili olması beklenir eğer ilişkili olmaz ise regresyon modeline dahil edilmemesi gerekir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu bağlamda ilişki bağımlılığı ile anlamlı ilişkili çıkan diğer ölçek alt boyutları regresyon modeline dahil edilmiştir.

Demografik değişkenlere göre ilişki bağımlılığı ölçek puanlarının karşılaştırılmasında parametrik yöntemler kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu'nda ilişki durumu değişkeni flört, nişanlı, evli ve bekar gibi birden fazla kategori halinde toplanmıştır. Ancak yapılan ön incelemelerde bazı alt gruplarda yer alan katılımcı sayısının 30'un altında kaldığı belirlenmiştir. Parametrik test varsayımlarının sağlanabilmesi amacıyla ilişki durumu değişkeni istatistiksel analizlerde "ilişkisi var" ve "ilişkisi yok" şeklinde iki kategori altında yeniden düzenlenmiştir. İlişki bağımlılığı ölçek puanlarının normal dağılım gösterdiği ve analizlerde yer alan gruplardaki örneklem büyüklüğünün parametrik testler için yeterli olduğu belirlenmiştir. Buna göre, iki kategorili demografik değişkenler olan cinsiyet ve ilişki durumu açısından ilişki bağımlılığı genel puanları bağımsız gruplar t testi yöntemiyle karşılaştırılmıştır. Sürekli değişkenler olan yaş ve ilişki süresi ile ilişki bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkiler için ise Pearson korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel analizler $p < .05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bölüm 4

Bulgular, Yorumlar ve Tartışma

Bu bölümde araştırmada yapılan analizlerin bulguları sunulmaktadır. Bulgular, alt problemlerin sırasına uygun olarak verilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, ilgili alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı ile Çocukluk Çağı Travmaları Arasındaki İlişkisel Bulgular

Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı ile çocukluk çağı travma genel ve alt boyut puanları arasındaki ilişkide tüm puanlar normal dağıldığı ve sürekli olduğu için Pearson Korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Korelasyon tablosu Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

İlişki Bağımlılığı ile Çocukluk Çağı Travma Genel ve Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Tablosu

Ölçek Puanları		İlişki Bağımlılığı
Duygusal İstismar	r	0,182**
Fiziksel İstismar	r	0,024
Fiziksel İhmal	r	-0,01
Duygusal İhmal	r	0,111*
Cinsel İstismar	r	0,065
Aşırı Koruma-Kontrol	r	0,253**
Çocukluk Çağı Travmaları Genel	r	0,165**

** $p < .01$; * $p < .05$; r: Pearson korelasyon katsayısı

Tablo 10 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı puanları ile duygusal istismar ($r=0,182$, $p < .01$), duygusal ihmal ($r=0,111$, $p < .05$) ve aşırı koruma-kontrol ($r=0,253$, $p < .01$) alt boyut puanları ile çocukluk çağı travmaları genel ($r=0,165$, $p < .01$) puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Öğrencilerin duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol puanları arttıkça, bu duruma paralel olarak ilişki bağımlılığı düzeylerinin de artış gösterdiği saptanmıştır. Diğer travma türleri ile ilişki bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > .05$).

Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travma düzeylerinin (duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol) ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi incelenmiş olup çoklu doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz, birden fazla bağımsız değişkenin tek bir bağımlı değişken üzerindeki etkilerini aynı anda test etmeyi amaçlamaktadır. Analiz için bağımlı değişkenin sürekli ve normal dağılım göstermesi, bağımsız değişkenler arasında ise çoklu bağlantı sorunu olmaması gerekmektedir. Tablo 11'de çoklu bağlantı tablosu sunulmuştur.

Tablo 11

Çoklu Bağlantı Tablosu

Ölçek Puan	Tolerans	VIF
Duygusal İstismar	0,439	2,28
Duygusal İhmal	0,577	1,734
Aşırı Koruma-Kontrol	0,517	1,934

Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre, tolerans değeri 0.10'dan büyük ve VIF değerleri ise 10'dan küçük olduğunda çoklu bağlantı problemi yoktur. Tablo 11'e göre tolerans değerleri 0,439 ile 0,577 arasında, VIF değerleri ise 1,734 ile 2,28 arasında hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre çoklu bağlantı bulunmamaktadır. Tablo 12'de çocukluk çağı travma düzeylerinin ilişki bağımlılığına etkisine ilişkin regresyon tablosu sunulmuştur.

Tablo 12

Çocukluk Çağı Travma Düzeylerinin İlişki Bağımlılığına Etkisine İlişkin Regresyon Tablosu

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	37,57	1,711		21,955	0
Duygusal İstismar	0,141	0,22	0,043	0,641	0,522
Duygusal İhmal	-0,145	0,161	-0,053	-0,898	0,37
Aşırı Koruma-Kontrol	0,785	0,194	0,253	4,053	,000
Model İstatistikleri	F _(3,465) =10,948; p<0,001 R ² =0,066				

Tablo 12'de görüldüğü üzere çocukluk çağı travma düzeylerinin (duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol) üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığı düzeyleri

üzerindeki etkisini test eden çoklu doğrusal regresyon modeli anlamlıdır ($F_{(3,465)}=10,948$, $p<0,001$). Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı puanlarındaki toplam varyansın %6,6'sı modelde yer alan duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol değişkenleri ile açıklanmaktadır ($R^2=0,066$).

Modelde yalnızca aşırı koruma değişkeni ilişki bağımlılığı düzeylerini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır ($B=0,785$; $t=4,053$; $p=0,001$). Çocukluk çağı travma ölçeği aşırı koruma-kontrol alt boyut puanları 1 birim arttığında, ilişki bağımlılığı puanı 0,785 birim artmaktadır. Buna karşılık, duygusal istismar ve duygusal ihmal düzeyleri üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir ($p>.05$).

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı ile Algılanan Ebeveynlik Biçimleri Arasındaki İlişkisel Bulgular

Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı ile algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişki, YEBÖ-Anne alt boyut puanları ve YEBÖ-Baba alt boyut puanları olarak iki ayrı alt başlıkta incelenmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı ile YEBÖ-Anne Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkisel Bulgular

Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı ile YEBÖ-Anne alt boyut puanları arasındaki ilişkide tüm puanlar normal dağıldığı ve sürekli olduğu için Pearson Korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Korelasyon tablosu Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13*İlişki Bağımlılığı ile YEBÖ-Anne Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Tablosu*

Ölçek Puanları		İlişki Bağımlılığı
Kuralcı/Kalıplayıcı	r	0,242**
Küçümseyici/Kusur Bulucu	r	0,187**
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	r	0,078
Sömürücü/İstismar Edici	r	-0,021
Aşırı Koruyucu/Evhamlı	r	0,237**
Koşullu/Başarı Odaklı	r	0,229**
Aşırı İzin Verici/Sınırsız	r	0,067
Kötümser/Endişeli	r	0,224**
Cezalandırıcı	r	0,199**
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	r	0,248**

** $p < .01$; * $p < .05$; r: Pearson korelasyon katsayısı

Tablo 13'e göre üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı puanları ile kuralcı/kalıplayıcı ($r=0,242$, $p < .01$), küçümseyici/kusur bulucu ($r=0,187$, $p < .01$), aşırı koruyucu/evhamlı ($r=0,237$, $p < .01$), koşullu/başarı odaklı ($r=0,229$, $p < .01$), kötümser/endişeli ($r=0,224$, $p < .01$), cezalandırıcı ($r=0,199$, $p < .01$) ve değişime kapalı/duygularını bastıran ($r=0,248$, $p < .01$) YEBÖ- Anne alt boyut puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Üniversite öğrencilerinin YEBÖ-Anne için anlamlı olan bu alt boyut puanları arttıkça, ilişki bağımlılığı puanları da artmaktadır. Diğer alt boyutlar olan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici ve aşırı izin verici/sınırsız ile ilişki bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p > .05$).

Üniversite öğrencilerinin YEBÖ-Anne alt boyut düzeylerinin ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi incelenmiş olup çoklu doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Tablo 14'te çoklu bağlantı tablosu sunulmuştur.

Tablo 14*Çoklu Bağlantı Tablosu*

Ölçek Puan	Tolerance	VIF
Kuralcı/Kalıplayıcı	0,217	4,608
Küçümseyici/Kusur Bulucu	0,324	3,083
Aşırı Koruyucu/Evhamlı	0,684	1,462
Koşullu/Başarı Odaklı	0,468	2,137
Kötümser/Endişeli	0,396	2,525
Cezalandırıcı	0,377	2,653
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	0,570	1,753

Tablo 14'te görüldüğü gibi tolerans değerleri 0,217 ile 0,684 arasında olup 0,10'dan yüksek, VIF değerleri ise 1,462 ile 4,608 arasında olup 10'dan küçüktür. Bu sonuçlara göre, çoklu bağlantı problemi bulunmamaktadır. Tablo 15'te YEBÖ-Anne alt boyut düzeylerinin ilişki bağımlılığına etkisine ilişkin regresyon tablosu verilmiştir.

Tablo 15*YEBÖ-Anne Alt Boyut Düzeylerinin İlişki Bağımlılığına Etkisine İlişkin Regresyon Tablosu*

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	33,516	1,975		16,969	0
Kuralcı/Kalıplayıcı	-0,013	0,088	-0,014	-0,148	0,882
Küçümseyici/Kusur Bulucu	0,011	0,105	0,008	0,102	0,919
Aşırı Koruyucu/Evhamlı	0,22	0,095	0,125	2,322	0,021
Koşullu/Başarı Odaklı	0,174	0,128	0,088	1,359	0,175
Kötümser/Endişeli	0,214	0,241	0,063	0,888	0,375
Cezalandırıcı	-0,034	0,235	-0,01	-0,145	0,885
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	0,475	0,212	0,131	2,237	0,026
Model istatistikleri	F _(7,461) =6,696; p<0,001				
	R ² =0,092				

Tablo 15'te öğrencilerin YEBÖ-Anne alt boyut düzeylerinin ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisini test eden çoklu doğrusal regresyon modeli anlamlıdır (F_(7,461)=6,696, p<0,001). İlişki bağımlılığı puanlarındaki toplam varyansın %9,2'si modelde yer alan YEBÖ-Anne alt boyutları ile açıklanmaktadır (R²=0,092).

Modelde aşırı koruyucu/evhamlı ($B=0,220$; $t=2,322$; $p=0,021$) ve değişime kapalı/duygularını bastıran ($B=0,475$; $t=2,237$; $p=0,026$) alt boyutları ilişki bağımlılığı düzeylerini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. YEBÖ-Anne aşırı koruyucu/evhamlı puanı 1 birim arttığında, ilişki bağımlılığı puanı 0,220 birim; değişime kapalı/duygularını bastıran puanı 1 birim arttığında, ilişki bağımlılığı puanı 0,475 birim artmaktadır. Standart regresyon katsayısı olan β değeri ne kadar büyükse modele o değişkenin yaptığı katkı daha fazladır. Buna göre katılımcıların YEBÖ-Anne değişime kapalı/duygularını bastıran alt boyut düzeyinin ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi, aşırı koruyucu/evhamlı alt boyut düzeyine göre daha fazladır. Buna karşılık, YEBÖ-Anne kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, koşullu/başarı odaklı, kötümser/endişeli ve cezalandırıcı alt boyut düzeyleri ilişki bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir ($p>.05$).

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı ile YEBÖ-Baba Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişkisel Bulgular

Katılımcıların ilişki bağımlılığı ve YEBÖ-Baba alt boyut puanları arasında ilişki de tüm puanlar normal dağıldığı ve sürekli olduğu için pearson korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Tablo 16'da korelasyon tablosu sunulmuştur.

Tablo 16

İlişki Bağımlılığı ile YEBÖ-Baba Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Tablosu

Ölçek Puanları		İlişki Bağımlılığı
Kuralcı/Kalıplayıcı	r	0,218**
Küçümseyici/Kusur Bulucu	r	0,172**
Duyusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	r	0,111*
Sömürücü/İstismar Edici	r	0,054
Aşırı Koruyucu/Evhamlı	r	0,168**
Koşullu/Başarı Odaklı	r	0,215**
Aşırı İzin Verici/Sınırsız	r	0,093*
Kötümser/Endişeli	r	0,216**
Cezalandırıcı	r	0,159**
Değişime Kapalı/Duyularını Bastıran	r	0,216**

** $p<.01$; * $p<.05$; r: Pearson korelasyon katsayısı

Tablo 16'da görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı puanları ile kuralcı/kalıplayıcı ($r=0,218$, $p<.01$), küçümseyici/kusur bulucu ($r=0,172$, $p<.01$), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=0,111$, $p<.05$), aşırı koruyucu/evhamlı ($r=0,168$, $p<.01$), koşullu/başarı odaklı ($r=0,215$, $p<.01$), aşırı izin verici/sınırsız ($r=0,093$, $p<.05$), kötümser/endişeli ($r=0,216$, $p<.01$), cezalandırıcı ($r=0,159$, $p<.01$) ve değişime kapalı/duygularını bastıran ($r=0,216$, $p<.01$) YEBÖ-Baba alt boyut puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Öğrencilerin YEBÖ-Baba için anlamlı olan bu alt boyut puanları arttıkça, ilişki bağımlılığı puanları da artmaktadır. Sömürücü/istismar edici alt boyutu ile ilişki bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>.05$).

Öğrencilerin YEBÖ-Baba alt boyut düzeylerinin ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisi incelenmiş olup çoklu doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Tablo 17'de çoklu bağlantı tablosu sunulmuştur.

Tablo 17

Çoklu Bağlantı Tablosu

Ölçek Puan	Tolerance	VIF
Kuralcı/Kalıplayıcı	0,217	4,61
Küçümseyici/Kusur Bulucu	0,243	4,118
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	0,645	1,551
Aşırı koruyucu/Evhamlı	0,588	1,702
Koşullu/Başarı Odaklı	0,389	2,568
Aşırı İzin Verici/Sınırsız	0,597	1,676
Kötümser/Endişeli	0,399	2,507
Cezalandırıcı	0,319	3,133
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	0,458	2,182

Tablo 17'ye bakıldığında tolerans değerleri 0,217 ile 0,645 arasında olup 0,10'dan yüksek, VIF değerleri ise 1,551 ile 4,610 arasında olup 10'dan küçüktür. Bu sonuçlara göre, çoklu bağlantı problemi bulunmamaktadır. Tablo 18'de YEBÖ-Baba alt boyut düzeylerinin ilişki bağımlılığına etkisine ilişkin regresyon tablosu verilmiştir.

Tablo 18*YEBÖ-Baba Alt Boyut Düzeylerinin İlişki Bağımlılığına Etkisine İlişkin Regresyon Tablosu*

Bağımsız Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	34,477	2,596		13,283	0
Kuralcı/Kalıplayıcı	0,003	0,087	0,004	0,034	0,973
Küçümseyici/Kusur Bulucu	-0,026	0,13	-0,02	-0,2	0,842
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	0,097	0,072	0,083	1,351	0,178
Aşırı koruyucu/Evhamlı	0,179	0,116	0,1	1,547	0,123
Koşullu/Başarı Odaklı	0,293	0,143	0,162	2,048	0,041
Aşırı İzin Verici/Sınırsız	-0,061	0,146	-0,027	-0,422	0,673
Kötümser/Endişeli	0,193	0,263	0,057	0,733	0,464
Cezalandırıcı	-0,335	0,257	-0,114	-1,304	0,193
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	0,374	0,22	0,124	1,696	0,091
Model istatistikleri	F _(9,377) =3,706; p<0,001 R ² =0,081				

Tablo 18 incelendiğinde üniversite öğrencilerinin YEBÖ-Baba alt boyut düzeylerinin ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisini test eden çoklu regresyon modeli anlamlıdır (F_(9,377)=3,706, p<0,001). Öğrencilerin ilişki bağımlılığı puanlarındaki toplam varyansın %8,1'i modelde yer alan YEBÖ-Baba alt boyutları ile açıklanmaktadır (R²=0,081).

Modelde yalnızca YEBÖ-Baba koşullu/başarı odaklı alt boyutu ilişki bağımlılığı düzeylerini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır (B=0,293; t=2,048; p=0,041). YEBÖ-Baba koşullu/başarı odaklı puanı 1 birim arttığında, ilişki bağımlılığı puanı 0,293 birim artmaktadır.

Buna karşılık, YEBÖ-Baba kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, aşırı koruyucu/evhamlı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran alt boyut puanları ilişki bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir (p>.05).

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı ile Sosyodemografik Değişkenler (Cinsiyet, Yaş, İlişki Durumu, İlişki Süresi) Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin ilişki bağımlılığı puanlarının kategorik sosyodemografik değişkenlere (cinsiyet, ilişki durumu) göre farklılaşma durumu bağımsız gruplar t testi ile incelenmiştir. Sürekli değişkenler olan yaş ve ilişki süresi ile ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla ise pearson korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Tablo 19'da ilişki bağımlılığı ile cinsiyet ve ilişki durumu arasındaki ilişkilere ait bağımsız gruplar t testi tablosu sunulmuştur.

Tablo 19

İlişki Bağımlılığı ile Cinsiyet ve İlişki Durumu Arasındaki İlişkilere Ait Bağımsız Gruplar t Testi Tablosu

Değişken	Grup	N	Ortalama	ss	Test İst.	p
Cinsiyet	Kadın	377	45,57	13,29	$t_{(467)}=0,389$	0,697
	Erkek	92	44,95	15,75		
İlişki durumu	Yok	274	45,75	12,95	$t_{(467)}=0,559$	0,577
	Var	195	45,03	14,91		

t: Bağımsız gruplar t testi istatistiği

Tablo 19'da ilişki bağımlılığı puanları kadın öğrencilerde ortalama 45,57 (ss=13,29), erkek öğrencilerde ise ortalama 44,95 (ss=15,75) olarak saptanmıştır. Cinsiyete göre öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($t_{(467)}=0,389$, $p=0,697$, $p>.05$). İlişki durumu olmayan öğrencilerde ortalama 45,75 (ss=12,95), ilişki durumu olan öğrencilerde ise ortalama 45,03 (ss=14,91) olarak belirlenmiştir. İlişki durumuna göre de anlamlı fark gözlenmemiştir ($t_{(467)}=0,559$, $p=0,577$, $p>.05$). Tablo 20'de ilişki bağımlılığı ile yaş ve ilişki süresi arasındaki ilişkilere ait korelasyon tablosu sunulmuştur.

Tablo 20*İlişki Bağımlılığı ile Yaş ve İlişki Süresi Arasındaki İlişkilere Ait Korelasyon Tablosu*

Değişken		İlişki Bağımlılığı
Yaş	r	-0,105*
İlişki süresi	r	0,452**

** $p < .01$; * $p < .05$; r: Pearson korelasyon katsayısı

Tablo 20'de öğrencilerin ilişki bağımlılığı puanları ile yaşları arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = -0,105$, $p < .05$). Buna göre, yaş arttıkça ilişki bağımlılığı puanları azalmaktadır. Öğrencilerin ilişki bağımlılığı puanları ile ilişki süresi arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = 0,452$, $p < .01$). Bu bulgu, ilişki süresi arttıkça ilişki bağımlılığı düzeyinin de arttığını göstermektedir.

Tartışma

Bu kısımda, elde edilen bulgular ilgili literatür kapsamında tartışılmıştır. İlk olarak ilişki bağımlılığı ile çocukluk çağı travmalarına ilişkin bulgular, ardından ilişki bağımlılığı ile algılanan ebeveynlik biçimlerine ilişkin bulgular tartışılmıştır. Son olarak ilişki bağımlılığının sosyodemografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, ilişki durumu, ilişki süresi) göre incelenmesine yönelik tartışmaya yer verilmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı Düzeyleri ile Çocukluk Çağı Travmaları Arasındaki İlişkilere Yönelik Tartışma

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile çocukluk çağı travmaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Ayrıca öğrencilerin çocukluk çağı travmalarının, ilişki bağımlılığı düzeylerini yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı puanları ile duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyut puanları ile çocukluk çağı travmaları genel puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Başka bir deyişle, öğrencilerin duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı

koruma-kontrol puanları arttıkça, bu duruma paralel olarak ilişki bağımlılığı düzeylerinin de artış gösterdiği saptanmıştır. Söz konusu değişkenler arasındaki ilişki düşük düzeydedir ve tartışma bu kapsamda ele alınmaya çalışılmıştır. Araştırmada, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini yalnızca aşırı koruma-kontrol değişkeni pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Buna karşılık, duygusal istismar ve duygusal ihmal düzeyleri üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamamaktadır.

Mevcut araştırmada, çocukluk çağı travmaları alt boyutlarından olan duygusal ihmal, duygusal istismar ve aşırı koruma-kontrol ile ilişki bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde, üniversite öğrencileri örnekleminde yürütülen çalışmalarda benzer bulgulara rastlandığı görülmektedir. Kaya (2025), ilişki bağımlılığı ile duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Benzer şekilde, üniversite öğrencileriyle yapılan diğer araştırmalarda da duygusal istismar ve duygusal ihmal düzeyleri arttıkça ilişki bağımlılığı düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Evgin ve Sümen, 2021; Reyome ve Ward, 2007; Reyome vd., 2010). Üniversite öğrencileri örnekleminde yapılan bir diğer araştırmada, çocukluk çağı travmaları genel puanları ile ilişki bağımlılığı puanları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Güngördü, 2025).

Literatüre bakıldığında, ilişki bağımlılığı ve çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmaların genellikle 18 yaş üzeri geniş yaş aralığına sahip katılımcı gruplarında yürütüldüğü fark edilmiş ve farklı örneklemlerde de bu araştırmanın bulgularına paralel bulgulara ulaşılmıştır. Beliren yetişkinler (Carone vd., 2024) ve yetişkinler (Kaya vd., 2024; Şahnaoğlu, 2021) örneklemlerinde gerçekleştirilen araştırmalar, çocukluk dönemindeki duygusal ihmal ve duygusal istismar yaşantılarının romantik ilişkilerde bağımlılık eğilimleriyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Yaşları 17-57 arasında olan katılımcılarla gerçekleştirilen başka bir çalışmada, duygusal istismar düzeyleri arttıkça ilişki bağımlılığı düzeylerinin artmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır

(Özdemir ve Buzlu, 2019). Küçükyıldız'ın (2022) 19-70 yaşları arasındaki bireylerle yürüttüğü araştırmada, çocukluk çağı travmaları alt boyutlarından duygusal istismar ve aşırı koruma-kontrol ile ilişki bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bu araştırmaların ortak bulguları, çocukluk dönemi travmalarından olan duygusal ihmal, duygusal istismar ve aşırı koruma-kontrol boyutlarının, bireylerin yetişkinlikte romantik ilişkilerde bağımlı örüntüler geliştirmesinde önemli bir risk faktörü olabileceğini göstermektedir.

Öte yandan literatürde, mevcut araştırma bulgularından farklı olarak çocukluk çağı travmalarının diğer alt boyutlarının da ilişki bağımlılığı ile ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Bazı araştırmalarda, bu çalışmada anlamlı bulunmayan fiziksel ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar yaşantılarının da ilişki bağımlılığı ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği saptanmıştır (Özdemir ve Buzlu, 2019; Reyome ve Ward, 2007; Şahnaoğlu, 2021). Evgin ve Sümen (2022), duygusal istismarın yanı sıra fiziksel istismar ve cinsel istismar düzeyleri arttıkça ilişki bağımlılığının da arttığını belirtmiştir. Bu farklılıkların, araştırmaların yürütüldüğü örneklem gruplarının sosyodemografik özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu araştırmada, çocukluk çağı travmalarından aşırı koruma-kontrol alt boyutunun üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini pozitif yönde ve anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Küçükyıldız (2022) tarafından yürütülen araştırmada da benzer şekilde, aşırı koruma-kontrol boyutunun ilişki bağımlılığını pozitif ve anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Farklı örneklem grupları üzerinde yürütülmüş olmasına rağmen, her iki araştırmada da aşırı koruma-kontrolün ilişki bağımlılığı üzerindeki bu belirleyici etkisi, söz konusu ebeveynlik tutumunun bağımlı ilişki örüntüleri geliştirmedeki önemli rolünü desteklediği söylenebilir.

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, yetişkinlik döneminde yaşanan birçok problemin temelini, işlevsel olmayan aile ortamlarında atıldığı tespit edilmiştir. Çocuğun maruz kaldığı ihmal ve istismar türleri de işlevsel olmayan aile ortamları kapsamında

değerlendirilmektedir (Holder vd., 2009; Parker vd., 2003). İlişki bağımlılığı olan bireylerin, çoğunlukla duygusal yönden ihmal edilen bir aile ortamında büyüdüğü belirlenmiştir. Ebeveynleri tarafından duygusal olarak ihmal edilen bireyde, ilişki bağımlılığının en temel özelliklerinden kendini ihmal edip diğerlerine odaklanma durumu görülmektedir. Kişinin odağı daima başkalarında olduğu için sürekli onları yönlendirmeye çalışmakta ve kontrolcü bir tutum sergilemektedir. Bu durum sonucunda bireyde kendini değersiz hissetme, duygularını bastırma, benlik saygısının azalması ve tıbbi problemler ortaya çıkmaktadır (Martsolf vd., 1999). Erken dönemde duygusal istismar yaşantısına sahip bireylerin, fedakarlık ve aşırı bakım verme gibi davranış örüntüleri geliştirmekte olduğu görülmüştür. Çocukluğunda travma geçmişi olan kişilerin, yetişkinliğinde ilişki bağımlılığı gibi çeşitli psikolojik problemlere yatkınlık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Cullen ve Carr, 1999).

Çocukluk çağında ebeveynlerle yaşanan deneyimlerin, yetişkinlik döneminde bireyin ilişki örüntülerinin temelini oluşturduğu öne sürülmektedir (Gori vd., 2023; Reynaud vd., 2010). Yaşamın erken dönemlerinde ebeveynleri tarafından duygusal yönden ihmal ve istismar edilen bireylerin, yetişkinlik döneminde kurdukları romantik ilişkilerde bağımlılık davranışları sergiledikleri belirtilmiştir (Kane ve Bornstein, 2018). Duygusal ihmal, sevgi, ilgi, şefkat gibi temel duygusal ihtiyaçlardan çocuğun yoksun bırakılması veya bu ihtiyaçlara kayıtsız kalınmasını içerirken (Aktay, 2020); duygusal istismar, ebeveynlerin çocuğu eleştirme, aşağılama, korkutma, hakaret etme, utandırma, suçlama ve yalnız bırakma gibi davranışlarını yansıtmaktadır (Gilbert vd., 2009). Bununla birlikte, duygusal ihmal ile duygusal istismarın birbirinden tamamen bağımsız olmadığı, iç içe geçmiş olabileceği vurgulanmaktadır (Baker ve Festinger, 2011). Duygusal açıdan ihmal veya istismar edilen çocuklar, gereksinim duydukları desteği bulamadıkları için kendi duygusal doyumunu yok sayıp ebeveynlerinin talep ve beklentilerini karşılamayı öncelik haline getirerek benliğinden ödün vermektedir. Bu süreçte, çocuğun bireyselleşme süreci engellenmekte ve özerklik gelişimi sekteye uğramaktadır (Glaser, 2011). Bu durum, yetişkinlikte diğerlerine karşı sınır koymada sorunlar, partnerle ilgili aşırı düşünme ve ilişkiye yoğun bir şekilde odaklanma gibi

davranışlarla kendini göstermektedir. İlişki bağımlılığında görülen bu dayanılmaz duyguları kontrol etmek amacıyla birey, partneriyle duygusal, fiziksel veya psikolojik yakınlığını sürekli artırmak istemektedir (Redcay ve Simonetti, 2018).

Bu araştırmanın bulgularıyla paralel biçimde, çocukluk döneminde yaşanan duygusal ihmalin kişilerarası işlevsellik üzerinde, fiziksel ve cinsel istismara kıyasla daha güçlü bir etkiye sahip olabileceği bildirilmektedir. Fiziksel veya cinsel istismar yaşantılarının da önemli psikolojik sonuçlar doğurduğu bilinmekle birlikte, duygusal ihmalin süreklilik göstermesi ve çoğu zaman fark edilmeden sürmesi nedeniyle kişilik gelişimi üzerinde daha derin izler ve kalıcı etkiler yaratabildiği ileri sürülmektedir. Bu durumun, duygusal ihmalin çocuğun temel duygusal gereksinimlerinin karşılanmamasıyla doğrudan ilişkili olmasından kaynaklanabileceği belirtilmektedir. Bireyin duygusal ihmal yaşantılarının değersizlik hissini, benliğine karşı olumsuz inançlarını ve dışsal onay ihtiyacını artırabileceği belirtilmektedir. Nitekim kişilerarası ilişkilerde güven problemi, reddedilme korkusu, yoğun kabul görme isteği, aşırı duyarlılık ve duygu düzenleme zorlukları gibi örüntülerin kişilerarası işlevselliği olumsuz yönde etkileyebileceği belirtilmektedir (Gao vd., 2024). Bu durum, çocukluk çağında ebeveynlerle ilgili olumsuz yaşantıların, kişide savunmacı ya da kaçınmacı tavırların gelişmesine zemin hazırlayabileceğini öne süren yaklaşımlarla da örtüşmektedir. Söz konusu tavırların, çocuğun temel gereksinimlerini bastırmasına ya da bu gereksinimlerden uzaklaşmasına neden olabileceği ifade edilmektedir. İhmalkar veya istismarcı ebeveynle bağı sürdürmeye hizmet eden bu tutumun, çocuklukta bir başa çıkma biçimi olarak görülse de yaşamın ilerleyen dönemlerinde aşırı duyarlılık, muhtaçlık ve bağımlılık biçiminde devam edebileceği belirtilmektedir (van Buren ve Meehan, 2015). Bu süreçte bireyin, reddedilme ya da terk edilme kaygısıyla ilişkili yoğun duygulanımlardan kaçınmak amacıyla yakınlığı ve bağımlılık düzeyini artırmaya yönelik davranışlar sergileyebileceği ifade edilmektedir. Bu davranışların, ilişki bağımlılığının ayırt edici özellikleri arasında yer aldığı belirtilmektedir (Bockmann ve Sanches, 2022; Redcay ve Simonetti, 2018).

Stresli aile ortamında büyüyen bireylerde, daha ılımlı bir aile ikliminde büyüyen bireylere göre özgüven sorunları, tıbbi problemler ve bağımlılıkların daha fazla görüldüğü bildirilmektedir. Özellikle babalarının ihmal ettiği bireylerin, ilişki bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak, ailede çeşitli istismar türlerine maruz kalma faktörünün de ilişki bağımlılığı geliştirme üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir (Aktaş Özakgöl vd., 2017). Erken dönemde duygusal istismar yaşayan kişilerin, yetişkinlik döneminde kişilerarası problemler yaşayarak sosyal işlevselliğinin azaldığı belirtilmiştir (Christ vd., 2019). Bir diğer araştırmada, çocukluk dönemindeki ihmal ve istismar gibi travmatik deneyimlerin, yetişkinlik döneminde yakın ilişkilerde işlevsel olmayan davranışlara ve partner şiddetine yol açabileceği belirtilmiştir. Aynı çalışmada, çocukluk çağında yaşanan travmaların kalıcı beyin işlev bozuklukları ile sonuçlanabileceği ve kişinin hayat kalitesi üzerinde daima anlamlı bir etkisi olacağı bildirilmektedir (Anda vd., 2006).

Literatürde, duygusal ihmal ve duygusal istismara başvuran ebeveynlerin manipülatif ve benmerkezci tutumlarının, çocuğu sürekli bir eleştiri ve dışlanma korkusu içine hapsedtiği vurgulanmaktadır. Bu kronik kaygı ve uyarılmışlık haliyle baş edebilmek adına çocuk, savunmacı bir benlik yapısı geliştirir. Bu yapı, sınırların ortadan kalktığı bir iç içe geçme haliyle kaygılı bir biçimde tutunma stratejisine dönüşür. Söz konusu psikolojik süreçler çoğunlukla derin bir yetersizlik hissi, utanç ve çevredeki kişilerin tepkilerine karşı aşırı hassasiyet geliştirme ile sonuçlanmaktadır (Zarbiv ve Goldner, 2022). Çocukluk çağında duygusal istismar yaşantısına sahip bireyler, bu sebepten yoğun kaygı ve güvensizlik hissedebilmekte ve yetişkinlik döneminde kurduğu romantik ilişkilerde bağımlı davranışlar gösterebilmektedir (Miller vd., 2018).

Yapılan bir araştırmada, çocuklukta yaşanan travmatik deneyimlerin, yaşamın ilerleyen dönemlerinde bireylerin evlenme eğilimleri üzerinde bir etkisinin olmadığı, ancak romantik ilişki kalitesindeki problemleri yordadığı tespit edilmiştir. Ayrıca söz konusu çalışmada, romantik ilişki kalitesinin nesiller arası aktarıldığı öne sürülmektedir (Colman ve Widom, 2004). Bir diğer araştırmada ise, çocukluk çağında maruz kalınan duygusal ihmal

ve istismarın, ilerleyen dönemde yaşanan romantik ilişkiler üzerinde önemli bir rol oynadığı saptanmıştır (Christ vd., 2019). Duygusal ihmal ve istismar yaşantısına sahip kişiler, çoğunlukla ilişki kurma amacıyla partnerine aşırı uyum sağlama eğiliminde olmaktadır. Bu bireyler, partneri ile yakınlığından endişe duysa bile, ilişkilerine ısrarla tutunmaya çalışmaktadır (Homme ve Shults, 2020).

Mevcut araştırmada regresyon analizi sonucunda yalnızca aşırı koruma-kontrol boyutunun anlamlı bir yordayıcı olarak öne çıkması, ilişki bağımlılığının temelinde yatan 'özerklik kaybı' mekanizmasıyla açıklanabilir. Literatürde aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarının, çocuğun kendi kararlarını alma ve bireysel sınırlarını oluşturma becerisini kısıtlayarak özerklik gelişimini sekteye uğrattığı vurgulanmaktadır (Barber, 1996). Ebeveynin aşırı korumacı ve kontrolcü yaklaşımı, çocuğun dünyayı 'tehlikeli', kendisini ise 'yetersiz' algılamasına sebep olmaktadır. Bu şekilde büyütülmek, bireyin yetişkinlikte gerekli sosyal becerileri kazanamamasına, yoğun güvensizlik yaşamasına ve bu güven ihtiyacını partneri üzerinden karşılama çabasına yol açabilmektedir (Spokas ve Heimberg, 2009).

Wood (2006), aşırı korumacı ebeveynlik tutumlarının, çocuğun yaşına uygun olarak yerine getirebileceği öz bakım sorumluluklarında gereksiz düzeyde destek sunulmasını, kişisel sınırlarının yeterince gözetilmemesini ve çocukla bebekmiş gibi ilgilenilmesini içerdiğini ifade etmektedir. Bu tür ebeveynlik davranışlarının, çocuğun kendi yeterliğini deneyimleme fırsatlarını kısıtlayarak ebeveyne olan bağımlılığı artırabileceği belirtilmektedir. Özellikle kaygı düzeyi yüksek çocukların; günlük rutinlerin anne-baba tarafından üstlenilmesine, yoğun ve yaşa uygun olmayan sevgi gösterilerine ve özel ya da sosyal etkinliklerde ebeveyn eşliğine alışmaları durumunda, ebeveyninden ayrı biçimde yeni durumlarla karşılaşmalarının yoğun kaygı yarattığı ifade edilmektedir. Bu deneyimlerin, bireyin bağımsız baş etme becerilerinin gelişimini sınırlayabileceği ve ayrılma durumlarını tehdit edici olarak algılamasına yol açabileceği düşünülmektedir. Bir diğer araştırmada, kişinin yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerini, sosyal ve mesleki hayatını etkileyen ilişki bağımlılığının, çocukluk çağında ebeveynlerin aşırı kontrol davranışları ile ilişkili olduğu

belirtilmiştir (Bacon vd., 2020). Bu bağlamda, çocukluk döneminde aşırı koruyucu ve kontrolcü ebeveynlik tutumlarına maruz kalan bireylerin, yetişkinlikte yakın ilişkilerde benzer bağımlılık örüntülerini sürdürerek partnerlerine aşırı düzeyde duygusal bağımlılık geliştirebilecekleri ileri sürülmektedir.

Duygusal ihmal ve duygusal istismar gibi travmatik yaşantılar bireyin psikolojik problemler yaşamasına sebep olsa da; aşırı koruma-kontrol tutumu, bireyin kendilik algısını doğrudan hedef alarak onu bir başkasına bağımlı kalmaya mahkum etmektedir. Ryan ve Deci (2000) tarafından ortaya konan Öz-Belirleme Kuramı'na göre, özerklik ihtiyacı karşılanmayan kişiler içsel motivasyon geliştirememektedir. Bu nedenle bu bireylerin, dışsal onay kaynaklarına (partner gibi) aşırı bağımlı hale geldikleri ve davranışlarını bu kişilere göre şekillendirdikleri belirtilmektedir. Dolayısıyla, araştırmada elde edilen aşırı koruma-kontrolün yordayıcı gücü, bireyin çocuklukta kazanamadığı özerklik duygusunu yetişkinlik ilişkilerinde partnerine bağımlı olarak telafi etmeye çalışması şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu, ilişki bağımlılığı ile mücadelede bireyin sadece geçmiş travmalarına değil, aynı zamanda özerklik ve benlik farklılaşması düzeylerine odaklanılmasının kritik önemini ortaya koymaktadır.

Öte yandan, korelasyon analizinde ilişki bağımlılığı ile anlamlı ilişkiler gösteren duygusal istismar ve duygusal ihmal değişkenlerinin regresyon modelinde anlamlı bir yordayıcı güce sahip olmaması dikkat çekicidir. Bu bulgu, korelasyonel düzeyde ilişkili görünen değişkenlerin, birlikte ele alındığında ilişki bağımlılığı üzerindeki etkilerinin farklılaşabileceğini ve bazı değişkenlerin daha belirleyici bir rol üstlenebileceğini düşündürmektedir. Bu durum, literatürde duygusal istismar ve duygusal ihmalin doğrudan yordayıcı olduğunu saptayan bazı çalışmalarla (Küçükyıldız, 2022; Şahnaoğlu, 2021) farklılık gösterse de, bu farklılığın temelinde aşırı koruma-kontrol değişkeninin baskın etkisinin yattığı düşünülmektedir.

Literatürde, aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarının sıklıkla manipülatif bir duygusal kontrolü de beraberinde getirdiği ve bu durumun çocuk tarafından bir tür boğucu yakınlık

olarak deneyimlendiği belirtilmektedir. Psikolojik kontrolün yoğun olduğu aile ortamlarında, bakım verenlerin çocuğun duygusal ve psikolojik gereksinimlerine yeterince yanıt vermemesiyle birlikte, bağımsızlık ve özerkliğe yönelik girişimlerin sınırlandığı görülmektedir. Bu tür ortamlarda çocuğun sosyal çevresiyle etkileşim kurması teşvik edilmemekte, aksine davranışsal ve duygusal sınırlandırmalar ön plana çıkmaktadır. Bu durum, çocuğun kendisini ayrı ve yeterli bir birey olarak algılamasını zorlaştırmakta; benlik farkındalığı, özyeterlik ve kimlik gelişimi açısından önemli olan keşif süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir (Barber, 1996). Bu bağlamda, duygusal istismar ve ihmalin ilişki bağımlılığı üzerindeki etkisinin, modeldeki aşırı koruma-kontrol değişkeni tarafından açıklanmış olabileceği düşünülmektedir. Bir başka deyişle, bireyin özerkliğini doğrudan hedef alan aşırı korumacı tutumlar, ihmal veya istismarın yarattığı duygusal boşluktan daha güçlü bir bağımlılık döngüsü yaratmaktadır.

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı Düzeyleri İle Algılanan Ebeveynlik Biçimleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Tartışma

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile algılanan ebeveynlik biçimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Ayrıca öğrencilerin algılanan ebeveynlik biçimlerinin, ilişki bağımlılığı düzeylerini yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonuçları, ilişki bağımlılığı ile hem anne hem de baba formundaki pek çok alt boyut arasında düşük düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Spesifik olarak kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran YEBÖ-Anne alt boyut puanları ile ilişki bağımlılığı puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Baba formunda ise, bu alt boyutlara ek olarak duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ve aşırı izin verici/sınırsız boyutlarının ilişki bağımlılığı düzeyleri ile paralel bir artış gösterdiği saptanmıştır. Başka bir deyişle, üniversite öğrencilerinin YEBÖ-Anne ve YEBÖ-Baba için anlamlı olan bu alt boyut puanları arttıkça, ilişki bağımlılığı puanları da artmaktadır. Söz

konusu değişkenler arasındaki ilişkilerin düşük düzeyde olduğu göz önünde bulundurularak, ebeveynlik biçimlerinin kişilik özelliklerine ve ilişki bağımlılığına ne şekilde yol açabileceğine ilişkin tartışmalara yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen regresyon analizi sonuçları, bazı anne ve baba tutumlarının ilişki bağımlılığını anlamlı şekilde yordadığını göstermektedir. Anne formunda, aşırı koruyucu/evhamlı ve değişime kapalı/duygularını bastıran alt boyutlarının ilişki bağımlılığını pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Buna karşılık, korelasyon analizinde anlamlı ilişki gösteren kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, koşullu/başarı odaklı, kötümser/endişeli ve cezalandırıcı anne tutumlarının regresyon modelinde anlamlı bir yordayıcı güce sahip olmadığı görülmüştür.

Baba formuna ilişkin bulgular incelendiğinde ise, yalnızca koşullu/başarı odaklı alt boyutunun ilişki bağımlılığı düzeylerini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Babanın kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, aşırı koruyucu/evhamlı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran tutumlarının ise ilişki bağımlılığını anlamlı olarak yordamadığı saptanmıştır. Araştırma sonuçları, annenin aşırı koruyucu/evhamlı ve değişime kapalı/duygularını bastıran tutumları ile babanın koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin, üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığının gelişiminde önemli bir belirleyici olabileceğini ortaya koymaktadır.

Literatürde algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişki bağımlılığı değişkenlerini doğrudan birlikte ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, algılanan ebeveynlik biçimleri ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar da tartışma kapsamında değerlendirilmiştir. İlişki bağımlılığı, kişilerarası bağımlılığın romantik ilişkiler bağlamındaki özgül bir biçimi olarak ele alınabileceğinden, bu çalışmaların mevcut araştırmanın kuramsal çerçevesini desteklediği düşünülmektedir.

Bu araştırmada, hem annenin hem babanın kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik biçimi ile ilişki bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Alanyazın

incelendiğinde, anne ve babaya ilişkin kuralcı/kalıplayıcı tutumlar ile kişilerarası bağımlılık arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür (Arslan, 2017; Özdamar, 2025). Hem anne hem baba tarafından algılanan otoriter ve baskıcı ebeveynlik biçimlerinin ilişki bağımlılığını önemli ölçüde yordadığı sonucuna ulaşılan çalışmalarla birlikte (Carfora, 2009; Crothers ve Warren, 1996; Turgut ve Yücel, 2020); yalnızca babanın otoriter ebeveynlik biçiminin ilişki bağımlılığı eğilimlerini artırdığına dair çalışmalar (Fischer ve Crawford, 1992) da bulunmaktadır. Öte yandan Gülenç (2024) tarafından yapılan araştırmada, kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik stiline kişilerarası bağımlılık üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazındaki farklılıkların, ilişki bağımlılığına doğrudan odaklanan çalışmaların sınırlı sayıda olması ve konunun çoğunlukla kişilerarası bağımlılık gibi yakın kavramlar üzerinden ele alınmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

İşlevsel olmayan aile ortamları ile temelleri atılan ilişki bağımlılığının (Lancer, 2017), çocukluk döneminde ebeveynlerin aşırı kontrolcü tutumları ile bağlantılı olduğu belirtilmiştir (Bacon vd., 2020). Bu tutuma sahip ebeveynler, çocukları için katı kurallar belirler ve bu kurallara uyulmasına çok önem verirler. Ebeveyn, çocukla ilgili her şeyi kontrol etmeye çalışır ve çocuktan pek çok alanda mükemmeliyetçi bir tutum bekler. Bu durum, çocuğun kendi tercihlerini ifade etmesini ve özerkliğini geliştirmesini zorlaştırarak, ilişkilerde bağımlılık eğilimlerinin artmasına sebep olabilir (Soygüt vd., 2008). Çocuğun, çevresini keşfetmesine alan tanınması ve çocuğa gelişim düzeyine uygun sorumluluklar verilmesi, çocuğun özerklik gelişimini desteklemektedir (Hidayanti vd., 2023). Ancak anne ve babaların, daima çocuğunu kontrol etme arzusu içinde olmaları, yapması ya da yapmaması gerekenler hakkında çocuğu sürekli uyarmaları, çocuğun özerklik gelişimine engel olabilmektedir (Rork ve Morris, 2009). Ebeveynlerin kontrolcü tutumlarının, bireylerin kimlik gelişiminde karar verme ve bu kararlarla özdeşleşme süreçlerini zayıflattığı bilinmektedir. Bu durum, ebeveynlerin aşırı kontrolcü tutumlarının bireyin özerk bir benlik geliştirmesini zorlaştırdığını ortaya koymaktadır (Luyckx vd., 2007). Nitekim, ilişki bağımlılığı eğilimi yüksek olan bireylerin, özerk bir benlik algısı geliştiremedikleri ve kendi kimliklerini

partnerlerinin varlığı üzerinden tanımlamaya çalıştıkları için ilişki bağımlılığı döngüsüne hapsedikleri belirtilmektedir (Knudson ve Terrell, 2012).

Alanyazında, aşırı kontrolcü ve kuralcı ebeveynlik tutumlarının bireylerin romantik ilişkilerinde ilişki kalitesini olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir (Dalton vd., 2006). Özellikle ebeveynin sınır koyma ve disiplin anlayışına ilişkin katı tutumlarının, bireylerde ayrılma anksiyetesi belirtileriyle anlamlı biçimde ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Başbuğ vd., 2016). DSM-5'te ayrılma anksiyetesi, bireyin bağlanma figüründen ayrılma durumunda ya da ayrılma ihtimali karşısında aşırı kaygı yaşaması ve bağlandığı kişilerle sürekli birlikte olma isteği duyması şeklinde tanımlanmaktadır (APA, 2013). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, ilişki bağımlılığına özgü olarak tanımlanan partner yanında olmadığına huzursuz hissetme, her anını partnerle geçirme ihtiyacı hissetme ve partnerden ayrı kalındığında yoğun kaygı yaşama gibi özelliklerin ayrılma anksiyetesi belirtileriyle önemli ölçüde örtüştüğü görülmektedir (Redcay ve Simonetti, 2018; Reynaud vd., 2010; Sussman, 2010).

Otoriter ebeveynlik biçiminin bireylerde kaygı düzeyi ve kaygılı bağlanma örüntüleriyle pozitif yönde ilişkili olduğu, alanyazındaki çok sayıda çalışma tarafından desteklenmektedir (Akhtar, 2012; Balaji ve Sani, 2025; Shanoora ve Saud, 2024). Kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin, partnerlerinin ilgi ve onayına aşırı ihtiyaç duymaları nedeniyle ilişki bağımlılığı geliştirmeye en yatkın grubu oluşturduğu ifade edilmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2019; Pietromonaco ve Barrett, 1997). Bununla birlikte, algılanan otoriter ebeveynlik düzeyi arttıkça bireylerin benlik saygılarının azaldığı (Sim, 2019) ve romantik ilişkilerde sağlıklı bir bağlılık geliştirme düzeylerinin düştüğü belirtilmektedir (Rashid vd., 2025). Düşük benlik saygısının ise ilişki bağımlılığının gelişiminde önemli bir risk faktörü oluşturduğu, farklı araştırma bulgularıyla ortaya konmuştur (Chang, 2018; Reyome vd., 2010; Winter vd., 2008). Bu bulgular, çocukluk döneminde maruz kalınan olumsuz ebeveynlik yaşantılarının, bireyin bağlanma örüntüleri ve benlik algısı üzerinde dolaylı etkiler yaratarak romantik ilişkilerde bağımlı ilişki örüntülerine zemin hazırladığını

düşündürmektedir. Nitekim Kubin Mete (2023) tarafından yürütülen araştırmada, çocukluk çağı travmalarının kaygılı bağlanma üzerindeki etkisinde kopukluk ve reddedilme ile zedelenmiş özerklik şema alanlarının tam aracılık rolü üstlendiği görülmüştür. Bu bulgular otoriter ebeveynlik yaşantılarının, şema ve bağlanma temelli mekanizmalar aracılığıyla, bireylerin ilişki bağımlılığı geliştirmesinde etkili olabileceğini desteklemektedir.

Mevcut araştırmada, hem annenin hem babanın küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik biçimleri ile ilişki bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Literatür incelendiğinde, anne ve babaya ilişkin küçümseyici/kusur bulucu tutumlar ile kişilerarası bağımlılık arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür (Arslan, 2017; Özdamar, 2025). Bu ebeveynlik biçiminde ebeveynler, çocuklarına karşı eleştirel ve küçümseyici bir tutum içerisinde olurlar. Bu durumda çocuk kendisini yetersiz hissedebilmekte ve sevgiye layık olmadığını düşünebilmektedir. Küçümseyici/kusur bulucu ebeveynler, bireyde kusurluluk/utanç şemasının gelişimine zemin hazırlamaktadır (Soygüt vd., 2008). İlişki bağımlılığı düzeyi yüksek olan bireyler, yaşanan olumsuz olaylar karşısında kendini acımasızca eleştirme, kusurlu olduğuna inanma ve kendini suçlama eğiliminde olmaktadır (Martsof vd., 1999; Rusnakova, 2014; Wells vd., 2006).

Üniversite öğrencileriyle yürütülen bir araştırma, ebeveyn kabul/red algısının yetişkinlikteki bağımlılık eğilimleri üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Nitekim Kazmaz (2022), hem anne hem de baba reddinin kişilerarası bağımlılıkla pozitif yönde ilişkili olduğunu ve özellikle anne reddinin bağımlılık davranışları için temel bir yordayıcı olduğunu saptamıştır. Bu reddedici tutumların bir yansıması olan küçümseyici ve kusur bulucu ebeveynlik biçimleri, bireyin yetişkinlikteki ilişki kalitesini de doğrudan etkilemektedir. Göllü (2019) tarafından yapılan çalışmada, babadan algılanan küçümseyici tutumların ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilediği vurgulanırken; Oğuz (2020) bu tür ebeveynlik biçimlerinin şema modları aracılığıyla hem kaygılı hem de kaçınan bağlanma stillerini yordadığını ortaya koymuştur. Bu durum, Young ve arkadaşları (2023) tarafından kavramsallaştırılan kusurluluk inancıyla yakından ilişkilidir. Sürekli eleştirilen ve kusurlu

olduğu inancı pekiştirilen bireyler; güvenli bağlanma, kabul görme ve saygı duyulma gibi en temel psikolojik ihtiyaçların karşılanmadığı bir aile ortamında büyümektedir. Bu iklimde büyüyen kişiler, sosyal etkileşimlerinde derin bir güvensizlik ve öz benliklerine dair yoğun bir utanç duygusu geliştirebilmektedir. Dolayısıyla, küçümseyici ebeveyn tutumlarına maruz kalan bireylerin, içselleştirdikleri bu kusurluluk ve değersizlik hissini telafi edebilmek adına partnerlerinden kabul görme arayışına girdikleri, bu durumun ise ilişki bağımlılığı döngüsünü beslediği düşünülmektedir.

Araştırma bulguları, hem anne hem de babadan algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik biçimlerinin ilişki bağımlılığı ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiğini; ayrıca annenin aşırı koruyucu tutumunun ilişki bağımlılığı üzerinde temel bir yordayıcı olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, ebeveynlerin aşırı korumacı yaklaşımları ile kişilerarası bağımlılık arasındaki anlamlı birlikteliği vurgulayan pek çok araştırma ile paralellik göstermektedir (Arslan, 2017; Özdamar, 2025; Sim, 2019). Literatürde, aşırı koruyucu ebeveynlik biçimine sahip bireylerin, demokratik aile ortamında yetişenlere kıyasla ilişki bağımlılığına daha yatkın oldukları (Turgut ve Yücel, 2020) ve bu tutumların partnere yönelik duygusal bağımlılığı doğrudan artırdığı (Göral Alkan, 2010) belirtilmektedir. Güncel çalışmalarda 'helikopter ebeveynlik' olarak da kavramsallaştırılan ve ebeveynin çocuğun her türlü eylemini kontrol etmesiyle karakterize olan bu aşırı korumacı yaklaşımın, bireyin başkalarına bağımlılık eğilimlerini güçlendirdiği saptanmıştır (Odenweller vd., 2014). Özellikle anneden gelen aşırı koruma tutumunun, bireyin duygusal bağımlılık düzeyini artırmadaki önemli rolü (Otani vd., 2013) mevcut araştırmanın yordayıcı bulgularını destekler niteliktedir.

Öte yandan alanyazında, mevcut araştırma bulgularından farklı olarak aşırı koruyucu baba tutumunun kişilerarası bağımlılığı yordadığı, ancak anne tutumunun anlamlı bir etkisinin olmadığı sonuçlara da rastlanmaktadır (Gülenç, 2024). Bu tür farklılıklar, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynliğin çocuk üzerindeki gelişimsel etkisiyle açıklanabilir. Çocuğu dış dünyaya karşı aşırı derecede sakınan ve ona sorumluluk alma fırsatı tanımayan bu

tutum, bireyin kendi kararlarına güven geliştirmesini engelleyerek bireyselleşme sürecini sekteye uğratmaktadır. Bu ebeveynlik iklimi bireyde bağımlılık/yetersizlik şemasının gelişimine zemin hazırlayarak, kişinin kendisini ebeveynden ayrı ve yeterli bir birey olarak görmesini zorlaştırmaktadır (Soygüt vd., 2008). Bu perspektiften değerlendirildiğinde, aşırı koruyucu ebeveynlik algısının kişilerarası bağımlılığı artırması öngörülebilir bir sonuçtur. Ancak bu yordama gücünün anne ve baba figürleri arasında farklılaşması; bireylerin anneden ve babadan gelen korumacılığı öznel olarak farklı anlamlandırmaları ve bu figürlere yükledikleri kültürel rollerle ilişkili olabilir.

Literatürde algılanan olumsuz ebeveynlik tutumlarının, bireyin yetişkinlikteki ayrılma-bireyleşme süreçlerini sekteye uğrattığı ve bu durumun partner duyarlılığı algısını olumsuz etkilediği vurgulanmaktadır. Korkun (2025) tarafından yürütülen araştırmada, ayrılma-bireyleşme problemlerinin olumsuz ebeveynlik ile partner duyarlılığı arasındaki ilişkide kritik bir aracı rol oynadığı saptanmıştır. Bu gelişimsel aksaklıklar, bağımlılık/yetersizlik şemasının oluşumuna zemin hazırlayabilmektedir. Söz konusu şemaya sahip bireyler, yetişkinlik yaşamlarında kendi başlarına karar vermekte güçlük çekmekte, günlük sorumluluklarını yerine getirirken dahi sürekli bir dışsal yönlendirme ve onay arayışı içine girmektedirler. Kendi yaşamlarını bağımsız bir şekilde inşa edemeyeceklerine dair kökleşmiş bir inanç taşıyan bu kişiler, romantik ilişkilerinde partnerlerine aşırı düzeyde bağımlı hale gelerek yoğun bir terk edilme kaygısı yaşamaktadırlar (Young vd., 2003). Nitekim Göllü (2019), bağımlılık/yetersizlik şemasının ilişki doyumunu anlamlı düzeyde yordadığını ve bu şemanın varlığının ilişki kalitesini düşürdüğünü ortaya koymuştur. Sonuç olarak, ebeveynlerin aşırı koruyucu ve evhamlı tutumları, çocuğun özerklik kazanmasını engelleyerek bağımlılık/yetersizlik şemasını besleyebilmektedir. Bu durumun ise, bireyin yetişkinlikte kendi başına var olamayan, partnerine patolojik düzeyde tutunan ve ilişki bağımlılığı geliştiren bir yapı sergilemesine neden olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma bulguları, hem anne hem de babadan algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçimlerinin ilişki bağımlılığı ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiğini; özellikle

babanın bu tutumunun ilişki bağımlılığı üzerinde temel bir yordayıcı olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, ebeveynlerin başarı odaklı yaklaşımları ile kişilerarası bağımlılık arasındaki anlamlı birlikteliği vurgulayan literatürle paralellik göstermektedir (Arslan, 2017; Özdamar, 2025). Ancak literatürde farklı araştırma sonuçlarına da rastlanmaktadır. Örneğin Özdamar (2025), mevcut bulguların aksine koşullu anne tutumunun bağımlılığı anlamlı düzeyde yordadığını, baba tutumunun ise anlamlı bir etkisinin olmadığını saptamıştır. Bu tür farklılaşmaların, araştırmaların yürütüldüğü örneklem gruplarının anne ve baba figürlerine yükledikleri başarı beklentilerini ve koşullu ebeveynliği öznel olarak farklı anlamlandırmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Başarıyı ve sosyal statüyü merkeze alan bu ebeveynlik anlayışında, sevgi ve kabulün çocuğun gösterdiği performansa endekslenmesi, bireyin kendilik değerini dışsal başarılarla bağlamasına yol açmaktadır. Bu koşullu tutumlar, bireylerde onay arayıcılık şemasının gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Soygüt vd., 2008). Nitekim Hands ve Dear (1994), ilişki bağımlısı bireylerin başkalarının sevgisine ve onayına yönelik aşırı ihtiyaç hissettiğini vurgulamaktadır. Bu durum, duygusal bağımlılık geliştiren bireylerin onay alma ve yakınlık kurma arayışlarının (Lapsley ve Edgerton, 2002), aslında erken dönemdeki koşullu kabulün bir telafisi niteliğinde olduğunu düşündürmektedir. Sosyal onay ihtiyacının artmasıyla ilişki bağımlılığı düzeylerinin yükselmesi ve bu ihtiyacın bağımlılığı anlamlı düzeyde yordaması (Sadıkoğlu Danışman, 2025), babadan algılanan başarı odaklı tutumun ilişki bağımlılığına nasıl zemin hazırladığını açıklayan temel bir mekanizma olarak değerlendirilebilir.

Alanyazında, ebeveynlerden algılanan koşullu saygının bireylerin benlik algıları üzerinde belirleyici bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda yapılan bir çalışmada, ebeveynlerden algılanan koşullu saygı düzeyi arttıkça gençlerin kendilerine yönelik koşulsuz olumlu öz-saygılarının anlamlı biçimde azaldığı bulunmuştur (Proctor vd., 2021). Çocukluk döneminde ebeveynlerden kabul ve olumlu tepki görme ihtiyacının güçlü bir güdüleyici olduğu; bu ihtiyacın bağlanma figürleri tarafından yeterince karşılanmadığı

durumlarda çocukların duygusal ve davranışsal tepkilerinin olumsuz yönde şekillendiği ileri sürülmektedir. Özellikle ebeveynleri tarafından reddedildiğini algılayan çocukların kendilerini daha kaygılı ve güvensiz hissetme olasılıklarının arttığı; kabul ve sevgi kazanabilmek için daha itaatkar ya da bağımlı davranışlar geliştirebildikleri belirtilmektedir. Süreğen reddedilme deneyimlerinin ise düşük benlik saygısı, duygusal istikrarsızlık ve ilerleyen dönemde sağlıklı ilişkiler kurmada güçlüklerle ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Rohner vd., 2005). Bu bağlamda, çocuklukta ebeveyn kabulünden yoksun kalan bireylerin yetişkinlikte bağımlılık eğilimleri gösterme olasılıklarının arttığı ve algılanan ebeveyn reddi yükseldikçe kişilerarası ilişkilerde bağımlılığın da arttığı bulgulanmıştır (Demirel, 2023; Khaleque ve Rohner, 2002).

Koşulsuz kendini kabul düzeyi düşük olan bireylerin ayrılma kaygısı yaşama, başkalarını memnun etmeye aşırı yönelme ve onaylanma ihtiyacının yüksek olma eğiliminde oldukları bildirilmektedir (Kapıkıran ve Kapıkıran, 2010). Bu bireylerin romantik ilişkilerde ilişki bağımlılığı sergileme olasılıklarının daha yüksek olduğu; bu ilişkide olumsuz değerlendirilme korkusunun kısmi aracı bir rol üstlendiği ortaya konmuştur (Turgut ve Yücel, 2020). Ayrıca, ebeveynlerden algılanan reddin koşullu kendini kabul ile pozitif; koşulsuz kendini kabul ile negatif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir (Demirel, 2023). Aynı araştırmada, hem anneden hem de babadan algılanan reddin, koşulsuz kendini kabul aracılığıyla kişilerarası bağımlılığı dolaylı olarak ve anlamlı biçimde artırdığı görülmektedir. Buna göre, algılanan ebeveyn reddi arttıkça bireylerin kendilerini koşulsuz kabul etme düzeyleri azalmakta; koşulsuz kabul azaldıkça ise kişilerarası ilişkilerde bağımlı örüntüler güçlenmektedir. Nitekim, ebeveynlerden algılanan kabul arttıkça genç yetişkinlerin kendini kabul düzeylerinin de yükseldiği bildirilmektedir (Kuyumcu ve Rohner, 2018). Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, koşullu ve başarı odaklı ebeveynlik tutumlarının bireylerin benlik değerini dışsal onaylara bağlamasına yol açarak, romantik ilişkilerde kabul ve terk edilme kaygısı temelli bağımlı ilişki örüntülerinin gelişmesine zemin hazırladığı söylenebilir.

Bu araştırmada, hem anne hem de baba için algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik biçimleri ile ilişki bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bu bulgu, alanyazında anne ve babaya ilişkin kötümser ve endişeli tutumların kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde ilişkili olduğunu gösteren araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir (Arslan, 2017; zdamar, 2025). Ayrıca, Oğuz (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, anne ve babanın kötümser ve endişeli tutumlarının şema modları aracılığıyla romantik ilişkilerde kaygılı ve kaçınan bağlanma örüntülerini yordadığı ortaya konmuştur. Kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin, güvenli bağlanan bireylere kıyasla daha yüksek olduğu da önceki araştırmalarla desteklenmektedir (Havaçeliği, 2013; Duman, 2020). Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, kötümser/endişeli ebeveynlik tutumlarının bireylerin bağlanma örüntülerini olumsuz yönde etkileyerek ilişki bağımlılığının gelişiminde önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.

Kötümser ve endişeli ebeveynlik tutumları, ebeveynlerin hayata ve geleceğe ilişkin yoğun kaygı ve olumsuz beklentilerle hareket etmeleriyle karakterizedir. Bu ebeveynler, yaşamın risklerine ve olası tehditlerine odaklanarak kaygılarını sıklıkla ifade etmekte ve bu duygusal iklimi çocuklarına da yansıtılmaktadır. Böyle bir ortamda yetişen çocukların dünyayı tehlikeli ve güvensiz bir yer olarak algılamaya yatkın hale geldikleri; bu durumun ise karamsarlık şemasının gelişimini destekleyebileceği ileri sürülmektedir (Soygüt vd., 2008). Nitekim, yetişkin ayrılma anksiyetesi düzeyi arttığa anne ve babaya ilişkin algılanan kötümser/endişeli ebeveynlik tutumlarının da arttığı bulunmuştur (Gülenç, 2024).

İlişki bağımlılığı olan bireylerin, sevilmediklerine ve başkaları tarafından değersiz algılandıklarına yönelik temel inançlara sahip oldukları belirtilmektedir (Beattie, 1992). Bu bireyler, ilişkilerinde reddedilme ve terk edilme olasılığına karşı aşırı bir duyarlılık geliştirmekte; kişilerarası etkileşimlerde sürekli olarak olumsuz olasılıklara odaklanmaktadır (Rusnakova, 2014; Wells vd., 2006). Ayrıca, benlik değeri ile ebeveynlik biçimleri arasında anlamlı ilişkiler olduğu; özellikle kötümser/endişeli ebeveynlik tutumlarının düşük benlik değerini yordadığı bildirilmektedir (Kömürcü, 2014). Düşük benlik saygısının ise ilişki

bağımlılığının temel özelliklerinden biri olduğu farklı araştırma bulgularıyla da ortaya konmuştur (Chang, 2018; Winter vd., 2008). Bu perspektiften bakıldığında, kötümser/endişeli ebeveynlik tutumlarının çocukluk döneminde dünyaya, benliğe ve ilişkilere yönelik tehdit algısını güçlendirdiği; bu algının yetişkinlikte ayrılma kaygısı, düşük benlik değeri ve kaygı temelli bağlanma örüntüleri üzerinden ilişki bağımlılığına dönüşebildiği söylenebilir.

Mevcut araştırmada, hem anne hem de baba için algılanan cezalandırıcı ebeveynlik biçimleri ile ilişki bağımlılığı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bu bulgu, literatürde anne ve babaya ilişkin cezalandırıcı tutumların kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koyan araştırma sonuçlarıyla tutarlıdır (Arslan, 2017; Özdamar, 2025). Benzer biçimde, Göral Alkan (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, cezalandırıcı ebeveynlik biçiminin bireylerin romantik ilişkilerinde duygusal bağımlılık geliştirmesine zemin hazırladığı belirtilmiştir.

Cezalandırıcı ebeveynlik biçiminde ebeveynler, hatalara karşı cezaya dayalı ve katı bir disiplin anlayışı benimsemektedir. Çocuğun olumsuz davranışlarını sert tepkiler, suçlayıcı ve aşağılayıcı ifadelerle karşılayabilmektedir. Bu tür bir ebeveynlik ortamında yetişen çocukların hata yapmaktan yoğun biçimde korktukları ve kendilerini sürekli tehdit altında hissettikleri belirtilmektedir. Süreğen olarak yaşanan bu deneyimlerin, bireyde cezalandırılma şemasının gelişimine katkıda bulunduğu ileri sürülmektedir (Soygüt vd., 2008). Nitekim, cezalandırıcı anne tutumlarının, bireylerin romantik ilişkilerinde kaygılı bir yakınlık kurmasında rol oynadığı bulunmuştur (Oğuz, 2020). Bununla birlikte, cezalandırıcı ebeveynlik tutumunun, kişilerin duygu düzenleme becerileri geliştirmelerini güçleştirdiği ve olumsuz duygularla baş etme kapasitesini sınırladığı ifade edilmektedir (Kırıktaş, 2025).

Cezalandırıcı ebeveynlik gibi katı ve disipline dayalı ebeveyn tutumlarının, çocuğun davranışlarını belirli standartlara göre biçimlendirmeye odaklandığı belirtilmektedir. Bu süreçte çocuğun bağımsızlığı kısıtlanmakta, zorlayıcı ve cezaya dayalı yöntemler kullanılmaktadır. Cezalandırıcı ebeveynlik yaklaşımları, özerklik gelişimini sınırlayarak

çocuğun pasif, boyun eğici ve özgüveninin düşük olmasına neden olabilmektedir (Baumrind, 1966). İlişki bağımlılığı sergileyen kişilerde ise düşük özgüven, başkalarını memnun etme eğilimi, sınır koymakta güçlük yaşama, hayır diyememe, karar vermede zorlanma ve boyun eğici davranışlar gibi özelliklerin öne çıktığı bildirilmektedir (Beattie, 1992). Bu açıdan değerlendirildiğinde, cezalandırıcı ebeveynlik tutumlarının çocukluk döneminde tehdit algısı, özerklik kaybı ve duygu düzenleme güçlükleri yaratarak; yetişkinlikte bireylerin romantik ilişkilerinde partnere bağımlı, boyun eğici ve ayrılmaya karşı toleransı düşük örüntüler geliştirmesiyle ilişkili olduğu söylenebilir.

Mevcut araştırmada, hem anne hem de baba için algılanan değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik biçimlerinin ilişki bağımlılığı ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği; özellikle annenin bu ebeveynlik tutumunun ilişki bağımlılığı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, alanyazında anne ve babaya ilişkin değişime kapalı ve duygularını bastıran ebeveynlik tutumlarının kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koyan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir (Arslan, 2017; Gülenç, 2024). Özdamar (2025) tarafından yürütülen çalışmada ise, anneye yönelik algılanan değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik biçiminin kişilerarası bağımlılık ile anlamlı bir ilişki gösterdiği; babaya yönelik algının ise anlamlı bir ilişki ortaya koymadığı belirtilmiştir. Baba ebeveynlik biçimine ilişkin bu farklılığın, örneklem grubunun toplumsal cinsiyet rolleri ve ebeveynlik algılarına ilişkin öznel değerlendirmelerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Değişime kapalı ebeveynlik biçimi, duyguların açık biçimde ifade edilmesinin sınırlı olduğu, düzen ve değişmezliğin ön planda tutulduğu bir aile ortamıyla karakterizedir. Bu ebeveynler duygusal paylaşımlardan kaçınma eğiliminde olup, yeni ve belirsiz durumları tehdit edici olarak algılayabilmektedir. Böyle bir ortamda büyüyen çocuklar, duygularını ifade etmenin uygun olmadığı yönünde örtük mesajlar almakta ve bu durum çocukta duyguları bastırma şemasının gelişimine zemin hazırlayabilmektedir (Soygüt vd., 2008). Duygularını bastıran ebeveynlerle yetişen bireylerin, sağlıklı duygu düzenleme becerileri

geliştirmekte zorlandıkları ve ihtiyaç duydukları duygusal yakınlığı aile dışındaki ilişkilerde aramaya yönelindikleri belirtilmektedir (Özdamar, 2025). Nitekim, değişime kapalı anne tutumunun, bireylerin romantik ilişki doyumunu olumsuz olarak etkilediği (Göllü, 2019) ve bu ebeveynlik tutumu arttıkça olumlu duygu ifadesinin azaldığı belirtilmiştir (Candan, 2021). Benzer şekilde, ilişki bağımlılığı eğilimi gösteren bireyler, sürekli başkalarına odaklandıkları için kendi duygu ve düşüncelerini yönetmekte zorluk yaşarlar ve bu durum içsel dünyalarıyla bağlarının giderek kopmasına sebep olmaktadır (Lindley vd., 1999; Martsolf vd., 1999). Ayrıca, bu bireylerin onaylanmama ve eleştirilme kaygıları nedeniyle duygularını açık biçimde ifade etmekten kaçındıkları ve zamanla kendilerine yabancılaştıkları ileri sürülmektedir (Crothers ve Warren, 1996; Fischer vd., 1991).

Yetişkin ayrılma kaygısının, hem anne hem de babaya yönelik algılanan değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik tutumlarını pozitif ve anlamlı biçimde yordadığı belirlenmiştir. Ayrılma kaygısının artmasının, kişilerin ebeveynlerini duygusal olarak mesafeli ve değişime kapalı olarak algılama eğilimini güçlendirdiği; bu algının da kişilerarası bağımlılık eğilimini artırdığı ifade edilmektedir (Gülenç, 2024). Bununla birlikte, düşük ilişkisel benliğe sahip bireylerin, yaşamın erken dönemlerinde daha yüksek düzeyde değişime kapalı baba tutumlarıyla karşılaştıkları bulunmuştur (Akbaba, 2024). Bu bulgu, çocuklukta babayla duygusal yakınlık kuramayan, paylaşım yapamayan ve sevgi deneyimini yeterince hissedemeyen kişilerin, aile bağlarını içselleştirmekte zorlanabileceğini düşündürmektedir. Bu durumun ise ilerleyen dönemlerde ilişkisel benlik gelişimini olumsuz etkileyerek, bireyin bağımlı ilişki örüntülerine yönelmesine zemin hazırlayabileceği söylenebilir. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, değişime kapalı ve duygularını bastıran ebeveynlik tutumlarının çocukluk döneminde duygusal ifade ve yakınlık gereksinimlerini karşılamada yetersiz kaldığı; bu yetersizliğin yetişkinlikte ayrılma anksiyetesi, zayıflamış ilişkisel benlik ve duygu düzenleme güçlükleri üzerinden ilişki bağımlılığına dönüşebildiği ifade edilebilir.

Mevcut araştırmada, baba için algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik biçiminin ilişki bağımlılığı ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği; anneye yönelik algının ise anlamlı bir ilişki ortaya koymadığı belirlenmiştir. Alanyazında, anne ve babaya ilişkin duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik tutumlarının kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bildiren çalışmalar yer almakla birlikte (Özdamar, 2025), bazı araştırmalarda bu ilişkinin her iki ebeveyn için de anlamlı bulunmadığı görülmektedir (Arslan, 2017). Bulgular arasındaki farklılıkların; örneklem özellikleri, kültürel bağlam, ebeveyn rollerine ilişkin toplumsal beklentiler ve ebeveynlik tutumlarının algılanma biçimlerindeki değişkenliklerden kaynaklanabileceği düşünölmektedir. Özellikle babanın duygusal erişilebilirliğinin, kültürel olarak daha sınırlı beklentilerle çerçevesi, duygusal yoksunluğun baba figürü üzerinden daha belirgin biçimde deneyimlenmesine yol açıyor olabilir.

Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik biçiminde ebeveynler, çocuğun koşulsuz sevgi, kabul, şefkat ve empati gibi temel duygusal ihtiyaçlarını yeterince fark edememekte ya da karşılamakta zorlanmaktadır. Bu durum, ebeveyn-çocuk ilişkisinin mesafeli ve duygusal olarak soğuk bir nitelik kazanmasına neden olabilmektedir. Çocuk, anlaşılmadığını, görülmediğini ya da duygusal olarak desteklenmediğini hissederek ebeveynleriyle güvenli bir bağ kurmakta güçlük yaşayabilmektedir. Duygusal ihtiyaçların yeterince karşılanmaması, çocukta duygusal yoksunluk şemasının gelişimine zemin hazırlamakta ve bu şemanın bireyin yaşam boyu ilişkilerine taşınabildiği ifade edilmektedir (Soygüt vd., 2008). Nitekim, hem anneden hem de babadan algılanan duygusal yoksunluğun bireylerin sağlıklı duygu düzenleme becerileri geliştirmelerini zorlaştırdığı görölmektedir (Kırıktaş, 2025).

Duygusal yoksunluk şemasının, romantik ilişkilerde ilişki doyumunun negatif bir yordayıcısı olduğu bildirilmektedir (Göllü, 2019). Çocukluğunda sıcak, ilgili ve destekleyici ebeveyn tutumlarıyla büyüyen bireylerin, yetişkinlikte daha yüksek ilişki kalitesi sergiledikleri belirtilmektedir. Bu bağlamda, özellikle annelerin destekleyici tutumlarının ebeveynle

kurulan ilişkinin niteliğini güçlendirdiği; babaların kabul edici ve duygusal olarak erişilebilir davranışlarının ise romantik ilişkilerde güven ve yakınlık algısıyla daha yakından ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Buna karşılık, duygusal olarak mesafeli ebeveynlik tutumlarının romantik ilişkilerde ilişki kalitesini olumsuz etkilediği görülmektedir (Dalton vd., 2006). Ebeveynlerin duygusal erişilebilirlik düzeyi arttıkça, yakınlık düzeyinin yükseldiği ve duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik algısının azaldığı bildirilmektedir (Candan, 2021). Duygusal olarak ulaşılmaz ebeveynlerle büyüyen kişilerin yetişkinlik döneminde ilişki bağımlılığı geliştirme olasılıklarının daha yüksek olduğu ve bu durumun romantik ilişkilerde duygusal bağımlılığa zemin hazırladığı ifade edilmektedir (Fischer ve Crawford, 1992; Göral Alkan, 2010). Nitekim, daha düşük ilişki bağımlılığı düzeyine sahip bireylerin ebeveynlerini duygusal bakımdan daha erişilebilir olarak algıladıkları belirtilmektedir (Sadıkoğlu Danışman, 2025).

Çocukluk döneminde duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne ve baba tutumlarına maruz kalan kişilerin daha düşük düzeyde ilişkisel benliğe sahip oldukları görülmektedir (Akbaba, 2024). Ebeveynlerden algılanan sevgi ve duygusal yakınlık arttıkça ilişkisel benlik düzeyinin yükseldiği; buna karşılık, duygusal yoksunluk eşliğinde uygulanan psikolojik kontrolün özerk-ilişkisel benlik gelişimini olumsuz etkilediği belirtilmektedir. Ayrıca, özyeterlik düzeyi düşük kişilerde babanın sevgi dolu ve destekleyici davranışlarının koruyucu bir faktör olduğu; babanın duygusal olarak yakın algılanmasının kaygılı ve kaçınan bağlanma düzeyleriyle negatif yönde ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Akçınar ve Özbek, 2017; Okur, 2016). Bu bulgular, baba figürünün duygusal erişilebilirliğinin bireyin ilişkisel benlik gelişimi ve bağlanma örüntüleri açısından önemli bir işlev üstlenebileceğini; bu işlevin zayıfladığı durumlarda ise bireylerin yakın ilişkilerde güvenli bağ kurmak yerine ilişkiyi sürdürmeye yönelik bağımlı örüntülere yönelebileceğini düşündürmektedir. Bu çerçevede, baba için algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik tutumlarının, çocukluk döneminde duygusal yakınlık ve güven ihtiyacının karşılanmasını sınırlandırarak; yetişkinlikte

ilişkisel benlik gelişimi, bağlanma örüntüleri ve duygu düzenleme süreçleri üzerinden ilişki bağımlılığının gelişimine katkı sağladığı söylenebilir.

Mevcut araştırmada, baba için algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçiminin ilişki bağımlılığı ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği; anneye yönelik algının ise anlamlı bir ilişki ortaya koymadığı belirlenmiştir. Alanyazında, aşırı izin verici ebeveynlik tutumları ile kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkiye dair bulguların ebeveyn cinsiyetine göre farklılaştığı görülmektedir. Özdamar (2025) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, anneye ilişkin algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik tutumlarının kişilerarası bağımlılık ile pozitif yönde ilişkili olduğu; babaya yönelik algının ise anlamlı bir ilişki göstermediği bildirilmiştir. Buna karşılık, Arslan (2017) tarafından yürütülen araştırmada bu ilişkinin her iki ebeveyn için de anlamlı bulunmadığı görülmektedir. Bulgular arasındaki bu farklılıkların; kültürel bağlam, ebeveyn rollerine ilişkin toplumsal beklentiler, ebeveynlerin sınır koyma işlevine yüklenen anlam ve bireylerin ebeveynlik tutumlarını algılama biçimlerindeki bireysel farklılıklardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Özellikle babanın sınır koyma ve yapı sağlama rolünün daha belirgin algılandığı bağlamlarda, aşırı izin verici tutumların ilişki örüntüleri üzerinde daha güçlü etkiler gösterebileceği söylenebilir.

Aşırı izin verici ebeveynlik biçiminde ebeveynler, çocuğa sınır koymakta güçlük yaşamakta; kurallar, sorumluluklar ve disiplin tutarsız ya da yetersiz biçimde sunulabilmektedir. Bu tür bir ebeveynlik ikliminde çocuğun dürtü denetimi, sorumluluk bilinci ve özdenetim becerilerinin gelişimi yeterince desteklenmeyebilir. Davranışlara müdahaleden kaçınılması, çocuğun sınırsız bir özgürlük algısı geliştirmesine yol açabilmekte ve bu durum yetersiz özdenetim şemasının gelişimine yol açabilmektedir (Soygüt vd., 2008). Nitekim, sınırsız ebeveynlik yaklaşımlarının bireylerin yetişkinlikte kontrol gereksinimlerini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordadığı belirtilmektedir (Kömürcü, 2014). Denetimin yetersiz, beklentilerin ise düşük olduğu bu ebeveynlik ortamında yetişen bireylerin, duygusal süreçlerini düzenlemekte, eylemlerinin sonuçlarına

dair sorumluluk üstlenmekte ve özdenetim mekanizmalarını geliştirmekte zorluk yaşadıkları görülmektedir (Spera, 2005).

Aşırı serbest ebeveynlik tutumlarıyla yetişen bireylerin ilişki bağımlılığına daha yatkın oldukları bulgulanmıştır (Turgut ve Yücel, 2020). Ayrıca, izin verici ebeveynliğin kaygılı ve kaçınan bağlanma biçimleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu alanyazındaki çalışmalarla desteklenmektedir (Balaji ve Sani, 2025; Yahya vd., 2019). Bununla birlikte, aşırı izin verici ebeveynlik tutumlarının benlik saygısı ve romantik bağlılık düzeyleri ile negatif yönde ilişkili olduğu belirtilmektedir (Rashid vd., 2025). Ebeveynin aşırı serbest ve sınırsız tutumlar sergilemesinin, bireylerin ilişkilerle ilgili işlevsiz bilişsel çarpıtmalar geliştirmelerine yol açtığı; bu bilişsel çarpıtmaların ise ayrılma anksiyetesi belirtileri üzerinde önemli bir rol oynadığı ifade edilmektedir (Başbuğ vd., 2016; Gülenç, 2024). Kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri, düşük benlik saygısı, ilişkilere yönelik işlevsiz bilişsel örüntüler ve ayrılma anksiyetesinin ilişki bağımlılığının gelişiminde önemli rol oynadığı önceki bölümlerde ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Bu değişkenlerle anlamlı biçimde ilişkili olduğu gösterilen aşırı izin verici ebeveynlik tutumlarının, dolaylı yollarla ilişki bağımlılığına zemin hazırlayabileceği ve bu ilişkinin bu çerçevede anlam kazandığı düşünülmektedir. Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde, özellikle baba tarafından çocuklukta yeterli sınır ve rehberlik deneyiminin sunulmaması, bireyin kendi içsel düzenleme mekanizmalarını geliştirmesini zorlaştırmaktadır. Bu eksikliğin yetişkinlikte romantik ilişkiler aracılığıyla telafi edilmeye çalışılmasının ise ilişki bağımlılığı geliştirmede önemli bir risk faktörü olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada, hem anne hem de babadan algılanan sömürücü/istismar edici ebeveynlik biçimleri ile ilişki bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bu bulgu, ebeveynlerin sömürücü ya da istismar edici tutumları ile kişilerarası bağımlılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını bildiren araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (Arslan, 2017; Özdamar, 2025). Dolayısıyla, bu ebeveynlik biçiminin ilişki bağımlılığı üzerinde doğrudan bir risk faktörü olarak işlev görmeyebileceği düşünülmektedir.

Sömürücü/istismar edici ebeveynlik biçiminde ebeveynler, çocuğun sınırlarını ihlal eden, tutarsız ve zarar verici davranışlar sergileyebilmektedir. Çocuğu kendi ihtiyaçları veya amaçları doğrultusunda araçsallaştırma, yalan söyleme, ihanet etme ya da terk etme gibi davranışlar bu tutumun karakteristik özellikleri arasında yer almaktadır. Fiziksel, duygusal ya da cinsel istismar içeren bu deneyimler, çocuğun temel güven duygusunu ve kişilerarası ilişkilerde başkalarına güvenebilme kapasitesini zedeleyebilmektedir. Bu tür bir ebeveynlik ortamında yetişen çocuklarda güvensizlik/suistimal edilme şemasının gelişebileceği belirtilmektedir (Soygüt vd., 2008).

Bununla birlikte, Spiel ve arkadaşları (2023) tarafından yürütülen çalışmada, travmatik ebeveynlik tutumlarının artmasının bireylerde işlevsel olmayan uzaklaşma ve kaçınma eğilimlerini güçlendirdiği; ancak aşırı bağımlılık ile doğrudan bir ilişki göstermediği rapor edilmiştir. Benzer biçimde, baba tarafından algılanan sömürücü/istismar edici ebeveynlik tutumunun romantik ilişkilere yönelik bilişsel çarpıtmaları anlamlı biçimde yordadığı; ancak bu bilişsel örüntülerin ilişki bağımlılığına doğrudan yansımayaabileceği belirtilmiştir (Başbuğ vd., 2016). Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, sömürücü/istismar edici ebeveynlik biçimlerinin bireylerde daha çok güvensizlik, kaçınma ve ilişkilerden uzaklaşma eğilimlerini beslediği; bu nedenle ilişki bağımlılığından ziyade mesafeli, temkinli ya da ilişkiyel kaçınma örüntüleriyle daha güçlü biçimde ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada, algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkiler çok boyutlu bir çerçevede ele alınmış ve farklı ebeveyn tutumlarının bireylerin yetişkinlik dönemindeki ilişki örüntüleri üzerinde ayırt edici etkilerinin olduğu ortaya konmuştur. Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, kötümser/endişeli, cezalandırıcı, değişime kapalı/duygularını bastıran, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ve aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçimlerinin, ilişki bağımlılığıyla doğrudan ya da dolaylı yollarla ilişkili olduğu; bu ilişkilerde bağlanma stilleri, benlik saygısı, duygusal düzenleme becerileri, ayrılma anksiyetesi ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların önemli psikolojik mekanizmalar olarak

öne çıktığı görülmektedir. Anne ve baba ebeveynlik biçimlerine ilişkin bulgular arasındaki farklılıklar, ebeveyn rollerinin niteliği, kültürel bağlam ve algısal değerlendirmeler çerçevesinde anlam kazanmaktadır. Bu bağlamda araştırma bulguları, ilişki bağımlılığının yalnızca bireysel özellikler üzerinden değil, erken dönem ebeveyn-çocuk ilişkilerinin niteliği üzerinden de anlaşılması gerektiğini ortaya koymakta; hem kuramsal hem de klinik uygulamalar açısından önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı Düzeylerinin Sosyodemografik Değişkenlere (Cinsiyet, Yaş, İlişki Durumu, İlişki Süresi) Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma

Bu araştırmadaki sosyodemografik değişkenler cinsiyet, yaş, ilişki durumu ve ilişki süresi olarak sıralanmıştır. Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik tartışmaya yer verilmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı Düzeylerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma. Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Bu bulgu, alanyazında üniversite öğrencileri örneklemiyle yürütülen pek çok araştırma sonucu ile örtüşmektedir (Aktaş Özakgöl, 2017; Chang, 2018; Cullen ve Carr, 1999; Dear ve Roberts, 2002; Evgin ve Sümen, 2021; Güngördü, 2025; Kaya, 2025; Şenses, 2023; Topino vd., 2024; Ülkü, 2024). Benzer biçimde, farklı yaş grupları ve örneklemelerle gerçekleştirilen araştırmalarda da ilişki bağımlılığının cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı görülmektedir (Başbuğ Erdoğan, 2025; Demir Uzun, 2021; Dineen ve Dinc, 2024; Kaya, 2024; Küçükyıldız, 2022; Ortaç Koç, 2025; Seven Aktaş, 2025; Şahnaoğlu, 2021; Uğurelli, 2024; Yıldız, 2024). Bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde, ilişki bağımlılığının üniversite öğrencileri ve yetişkin örneklerinde cinsiyetten bağımsız bir örüntü sergileyebileceği düşünülmektedir.

Bununla birlikte, literatürde mevcut araştırma bulgularından farklı sonuçlara ulaşan çalışmaların da bulunduğu görülmektedir. Bazı araştırmalarda erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek ilişki bağımlılığı düzeyine sahip olduğu bildirilirken (Diotaiuti vd., 2022; Havaçeliği, 2013; Işıtır, 2024; Martsof vd., 1999; Özten, 2024; Türk, 2025), bazı çalışmalarda ise kadınların ilişki bağımlılığına daha yatkın olduğu ileri sürülmektedir (Akkuş, 2020; Cengiz, 2018; Cowan ve Warren, 1999; Ergül, 2024; Gori vd., 2023; Laizane, 2012; Lampis vd., 2017; Mukba, 2013; Tangül, 2023). Bu farklılıklar, ilişki bağımlılığı kavramının cinsiyetle ilişkisinin bağlamsal, kültürel ve ölçümsel değişkenler çerçevesinde ele alınması gerektiğini düşündürmektedir.

İlişki bağımlılığı kavramının tarihsel gelişimi incelendiğinde, kavramın başlangıçta alkol bağımlılığı olan erkeklerin eşlerini tanımlamak amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Kavramın bu dar çerçevesi, özellikle kadınların toplumsal rollerinin patolojik bir biçimde yorumlandığı yönünde eleştirilere yol açmıştır. Kadınların bakım verme, fedakârlık ve ilişkiyi sürdürme gibi toplumsal olarak onaylanan rollerinin, bağımlılık olarak etiketlenmesi; ilişki bağımlılığının cinsiyet temelli bir önyargı ile ele alınmasına neden olmuştur (Martsof vd., 1999). Nitekim, kültürel ve toplumsal cinsiyet rollerinin ilişki bağımlılığı açısından önemli bir risk faktörü oluşturduğu; özellikle boyun eğici davranış örüntüsünün ilişki bağımlılığı eğilimini belirgin biçimde artırdığı ifade edilmektedir (Noriega vd., 2008).

Bu noktada Gilligan'ın (1982) kadın ve erkek gelişimine ilişkin yaklaşımı açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır. Erkeklerin gelişimi çoğunlukla bağımsızlaşma ve özerklik üzerinden tanımlanırken, kadınların gelişimi kişilerarası bağların sürdürülmesi ve ilişki sorumluluklar üzerinden şekillenmektedir. Kadınların benlik algılarında ilişki kimliğinin daha merkezi bir konumda olması, mevcut ilişkileri koruma ve sürdürme motivasyonunu artırabilmektedir. Bu durum, bazı çalışmalarda kadınların daha yüksek ilişki bağımlılığı puanları almasını açıklayan bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Öte yandan, erkeklerin duygusal yaşantılarını ve psikolojik belirtileri ifade etme konusunda daha isteksiz olmaları, ilişki bağımlılığı puanlarının cinsiyete göre

farklılaşmamasında ya da erkeklerde daha düşük görünmesinde etkili bir faktör olabilir. Fuller ve Warner (2000), erkeklerin psikolojik sorunları inkâr etme ve bastırma eğilimlerinin ölçüm sonuçlarını etkileyebileceğini belirtmektedir. Nitekim Martsolf ve arkadaşları (1999), erkeklerde ilişki bağımlılığı bağlamında “kendini gizleme” eğiliminin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgular, cinsiyet temelli farklılıkların yalnızca ölçek puanları üzerinden değil; duygusal ifade biçimleri, savunma mekanizmaları ve kültürel normlar çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Türkiye bağlamında değerlendirildiğinde, kadınların eğitim düzeylerinde ve iş gücüne katılım oranlarında son yıllarda belirgin bir artış olduğu görülmektedir (TÜİK, 2025). Bu toplumsal dönüşüm, kadınların geleneksel bağımlı rollerden uzaklaşarak daha özerk ve bireyselleşmiş kimlikler geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla, güncel üniversite öğrencisi örneklemelerinde kadın ve erkekler arasında ilişki bağımlılığı düzeylerinin benzerlik göstermesi, toplumsal rollerin dönüşümüyle ilişkili bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Beliren yetişkinlik dönemi, bireylerin çocukluk ve ergenlikte içselleştirdikleri inançları sorguladıkları, kimlik ve ilişki örüntülerini yeniden yapılandırdıkları bir gelişimsel evre olarak tanımlanmaktadır (Arnett, 2000). Yükseköğrenim süreci, bireyleri farklı dünya görüşleriyle karşılaştırarak geleneksel kalıp yargıların esnemesine ve daha özerk benlik tanımlarının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu gelişimsel bağlamda, kadın ve erkek öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin benzerlik göstermesi beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla, ilişki bağımlılığının cinsiyet temelli bir farklılaşmadan ziyade, beliren yetişkinlik dönemindeki her iki cinsiyet için de benzer bireysel psikolojik dinamikler ve gelişimsel ihtiyaçlar çerçevesinde şekillendiği düşünülmektedir.

Literatürde ilişki bağımlılığının cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koyan pek çok araştırma bulunmaktadır. Bu bulgular, ilişki bağımlılığının cinsiyete özgü bir özellikten ziyade; bağlanma stilleri (Dineen ve Dinc, 2024; Topino vd., 2024), işlevsiz aile ortamları (Chang, 2018; Cullen ve Carr, 1999) ve bireysel psikolojik faktörler (Stafford, 2001) çerçevesinde şekillendiğini desteklemektedir. Ayrıca, ilişki bağımlılığının

çocukluk çağı travmalarıyla güçlü bir ilişki içinde olduğu ve bu ilişkinin cinsiyetten bağımsız biçimde ortaya çıktığı da vurgulanmaktadır (Kaya, 2025; Küçükyıldız, 2022).

Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde, ilişki bağımlılığının üniversite öğrencileri örneğinde cinsiyete dayalı bir farklılaşma göstermediği; bunun yerine bireylerin gelişimsel deneyimleri, bağlanma örüntüleri ve psikososyal süreçleriyle daha yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Literatürde cinsiyete ilişkin farklı sonuçlar rapor edilmiş olsa da, mevcut araştırmanın bulguları ilişki bağımlılığının kadın ya da erkek olmaktan ziyade, bireyin ilişkisel ihtiyaçları, duygusal düzenleme biçimleri ve erken dönem yaşantıları çerçevesinde şekillendiğini desteklemektedir. Özellikle beliren yetişkinlik döneminde, üniversite eğitimiyle birlikte gelişen bilişsel esneklik, özerklik ve bireyselleşme süreçlerinin, geleneksel cinsiyet rollerinin ilişkiler üzerindeki belirleyici etkisini zayıflatmış olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, ilişki bağımlılığı olgusunun cinsiyet temelli bir yapıdan ziyade, her iki cinsiyet için de benzer psikolojik dinamikler doğrultusunda ele alınmasının daha bütüncül ve açıklayıcı bir yaklaşım sunduğu söylenebilir.

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı Düzeylerinin Yaşa Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma. Mevcut araştırmada, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin yaşa göre anlamlı biçimde farklılaştığı; yaş ile ilişki bağımlılığı arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Buna göre, öğrencilerin yaşları arttıkça ilişki bağımlılığı puanlarının azaldığı görülmektedir. Alanyazında üniversite öğrencileriyle yürütülen araştırmalarda benzer bulgulara ulaşıldığı; yaşın ilerlemesiyle birlikte ilişki bağımlılığı eğiliminin azaldığının rapor edildiği görülmektedir (Akkuş, 2020; Evgin ve Sümen, 2021; Yörük ve Şaşman Kaylı, 2024). Benzer biçimde, yetişkin örnekleriyle gerçekleştirilen çalışmalarda da yaş artışıyla birlikte ilişki bağımlılığı düzeylerinin azaldığı bildirilmektedir (Dineen ve Dinc, 2024; Küçükyıldız, 2022; Ortaç Koç, 2025; Özten, 2024; Uğurelli, 2024).

Buna karşılık, literatürde yaş ile ilişki bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmayan araştırmalar da bulunmaktadır. Üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen bazı

çalışmalarda yaş değişkenine göre ilişki bağımlılığı düzeylerinin farklılaşmadığı (Chang, 2018; Cullen ve Carr, 1999; Güngördü, 2025; Havaçeliği, 2013; Kaya, 2025; Topino vd., 2024); genç yetişkin ve yetişkin örneklerinde yürütülen araştırmalarda da benzer biçimde yaşın anlamlı bir değişken olmadığı rapor edilmiştir (Başbuğ Erdoğan, 2025; Ergül, 2024; Gürek, 2022; Işıtır, 2024; Martsolf vd., 1999; Seven Aktaş, 2025; Şahnaoğlu, 2021; Türk, 2025; Yıldız, 2024). Bu farklılıkların, örneklem özellikleri, yaş aralıklarının genişliği ve kullanılan ölçme araçlarındaki duyarlılık farklarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Nörogelişimsel açıdan ele alındığında, ilişki bağımlılığı ile yakından ilişkili olan duygu düzenleme, dürtü kontrolü ve sağlıklı sınır koyma becerilerinin, büyük ölçüde prefrontal korteks işlevleriyle bağlantılı olduğu bilinmektedir. Prefrontal korteksin gelişiminin yirmili yaşların sonlarına kadar devam ettiği belirtilmektedir (Şahin vd., 2023). Yaşın ilerlemesiyle birlikte bilişsel ve duygusal düzenleyici işlevlerin güçlenmesi, bireylerin ilişkilerinde daha dengeli ve özerk bir tutum geliştirmesine katkı sağlamakta; bu durum ilişki bağımlılığı eğiliminin azalmasıyla ilişkili görünmektedir.

Yaş ile ilişki bağımlılığı arasındaki negatif yönlü ilişkiyi açıklayan bir diğer önemli boyut, psikolojik olgunlaşma sürecidir. Kişilerin yaşları ilerledikçe, duygusal süreçlerini yönetme becerilerinin ve benlik farklılaşması düzeylerinin arttığı ifade edilmektedir (Skowron ve Friedlander, 1998). Üniversite yıllarında kurulan romantik ilişkiler, bireye sınır koyma, duygusal ihtiyaçlarını tanıma ve ilişkisel beklentilerini düzenleme açısından önemli öğrenme fırsatları sunmaktadır. Bu süreçte yaşla birlikte artan ilişkisel deneyimler, partnerden aşırı onay alma ve yakınlık ihtiyacını azaltarak daha güvenli bağlanma örüntülerinin gelişmesine katkıda bulunabilmektedir. Nitekim literatürde yaşın ilerlemesiyle birlikte bireylerin yalnız kalabilme kapasitelerinin arttığı ve daha olgun ilişkisel tutumlar sergiledikleri vurgulanmaktadır (Bowlby, 2008). Bu bağlamda, yaşın getirdiği bilişsel ve duygusal olgunluğun, bireyi ilişki bağımlılığı döngüsünden uzaklaştırarak daha özerk bir ilişki modeline yönelttiği söylenebilir.

Sosyal bağlamdan bakıldığında ise, üniversite yıllarının bireyin yaşamında bir geçiş dönemi olması bu bulguların anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Arnett'e (2004) göre, beliren yetişkinlik döneminde bireyler ebeveynlerinden özerkleşirken, duygusal yakınlık ve destek ihtiyaçlarını daha romantik partnerler aracılığıyla karşılamaya yönelmektedir. Özellikle üniversitenin ilk yıllarında, yeni bir çevreye uyum sağlama süreci ve belirsizlikler, bireylerin romantik ilişkilere daha yoğun biçimde bağlanmasına neden olabilmektedir. Ancak yaş ilerledikçe ve mezuniyet süreci yaklaştıkça, bireylerin öncelikleri kariyer planlama, ekonomik bağımsızlık ve yetişkinlik sorumluluklarına doğru kaymaktadır. Bu dönüşüm, bireyin kendilik algısını güçlendirerek ilişkilere yüklenen bağımlı işlevlerin azalmasına katkı sağlayabilmektedir. Nitekim Lapsley ve Edgerton (2002), üniversite öğrencilerinin gelişimsel süreçte daha özerk bir yapıya büründüklerini ve bu durumun ilişki bağımlılığı ihtiyacını azalttığını belirtmektedir. Dolayısıyla, yaşla birlikte artan sosyal sorumlulukların, bireyin kendilik algısını güçlendirerek ilişki bağımlılığı eğilimini azalttığı düşünülmektedir.

Tüm bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, ilişki bağımlılığı düzeylerinin yaşla birlikte azalmasının; nörogelişimsel olgunlaşma, psikolojik farklılaşma ve sosyal rollerin dönüşümüyle ilişkili çok boyutlu bir süreç olduğu söylenebilir. Üniversite döneminin erken evrelerinde romantik ilişkiler, bireyin güvenlik ve aidiyet ihtiyaçlarını karşılayan merkezi bir alan işlevi görürken; yaşın ilerlemesiyle birlikte bireylerin özerklik, sorumluluk ve kendilik algılarının güçlenmesi, ilişkilerde daha dengeli ve bağımsız bir tutum geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, ilişki bağımlılığının yaşa bağlı olarak değişen gelişimsel ve bağlamsal dinamikler çerçevesinde ele alınmasının, kavramın anlaşılmasına daha bütüncül bir katkı sunduğu düşünülmektedir.

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı Düzeylerinin İlişki Durumuna Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma. Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin ilişki durumuna (ilişkisi var, ilişkisi yok) göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde, üniversite öğrencileri örnekleminde

yürütülen birçok araştırmada benzer bulguların elde edildiği görülmektedir (Cengiz, 2018; Cullen ve Carr, 1999; Dear ve Roberts, 2002; Ergül, 2024; Havaçeliği, 2013; Şenses, 2023; Yörük ve Şaşman Kaylı, 2024). Benzer şekilde, yetişkin örnekleriyle gerçekleştirilen çalışmalarda da bireylerin ilişki durumuna göre ilişki bağımlılığı düzeylerinin anlamlı biçimde farklılaşmadığı rapor edilmiştir (Dineen ve Dinc, 2024; Gürek, 2022; Işitir, 2024; Martsolf vd., 1999; Ortaç Koç, 2025; Özten, 2024; Türk, 2025; Uğurelli, 2024; Yıldız, 2024).

Buna karşın, literatürde ilişki durumu değişkenine bağlı olarak farklı sonuçlar bildiren araştırmalar da bulunmaktadır. Bazı çalışmalarda ilişkisi olmayan bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Kaya, 2025; Tangül, 2023). Öte yandan Akkuş (2020), ilişkisi olan bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin ilişkisi olmayanlara kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Flört ilişkisi yaşayan bekar bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin evli bireylere göre daha yüksek olduğunu bildiren araştırmalar olduğu gibi (Doğuşay Katircioğlu, 2023; Küçükyıldız, 2022; Şahnaoğlu, 2021), bazı çalışmalarda ise evli bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin bekar ve ilişkisi olan bireylerden daha yüksek olduğu saptanmıştır (Seven Aktaş, 2025; Ülkü, 2024).

Literatürde ilişki durumuna göre elde edilen bu tutarsız bulguların, ilişki bağımlılığının ilişkinin varlığından ziyade bireyin ilişkiye yüklediği anlam, bağlanma örüntüleri ve psikolojik ihtiyaçlarıyla daha yakından ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Mevcut araştırmada ilişki durumuna göre anlamlı bir farklılık saptanmaması, ilişki bağımlılığının bireyin mevcut ilişki durumundan bağımsız olarak bireyin içsel ilişki dinamikleri ve bağlanma biçimleriyle ilişkili olduğunu destekler niteliktedir. Bu bağlamda, ilişkisi olmayan bireylerde yüksek ilişki bağımlılığı puanlarının yoğun ilişki kurma arzusu ve yalnızlık kaygısıyla ilişkili olabileceği; ilişkisi olan ya da evli bireylerde yüksek puanların ise mevcut ilişkinin bağımlı örüntüleri sürdürmeye elverişli bir zemin sunmasıyla bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

Mevcut araştırmada ilişki durumuna göre anlamlı bir farklılık saptanmamasının bir diğer önemli nedeni, çalışma grubunun homojen bir yapıya sahip olan üniversite

öğrencilerinden oluşması olabilir. Beliren yetişkinlik evresinde olan bu grup için ilişki durumu, bireyin içinde bulunduğu gelişimsel krizlerden ve kimlik inşası sürecinden daha ikincil bir konumda kalabilmektedir. Üniversite yıllarında bireyler, ilişki durumları ne olursa olsun, benzer akademik stresler, gelecek kaygıları ve aileden bağımsızlaşma çabaları içerisindeyler. Bu ortak gelişimsel zemin, ilişki bağımlılığı gibi kökleşmiş psikolojik örüntülerin statüye göre farklılaşmasını engellemiş olabilir. Nitekim, literatürde daha heterojen yaş gruplarıyla (evli, çalışan, yaşlı vb.) yürütülen çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılması, ilişki bağımlılığının yaşam dönemlerine ve bu dönemlerin getirdiği sorumluluklara göre değişkenlik gösterebileceği varsayımını desteklemektedir.

Ayrıca, flört dönemindeki bireylerin evli bireylere göre daha yüksek bağımlılık göstermesi, evlilik öncesi ilişkilerin belirsizliği ve bu belirsizliğin yarattığı terk edilme korkusunun bağımlı davranışları tetiklemesinden kaynaklanıyor olabilir. Öte yandan, evli bireylerde görülen yüksek bağımlılık düzeyleri ise uzun süreli birlikteliklerin getirdiği iç içe geçmişlik ve sosyal/ekonomik yatırımın bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Sonuç olarak, ilişki bağımlılığının ilişki durumuna göre farklılaşmaması, bu olgunun durumsal bir tepkiden ziyade, bireyin erken dönem yaşantılarıyla şekillenen ve farklı ilişki formlarında benzer şekilde tezahür eden kökleşmiş bir yapı olduğunu düşündürmektedir. Tüm bu bulgular bir arada değerlendirildiğinde; ilişki bağımlılığının, bireyin hayatında bir partnerin olup olmamasından ziyade, benlik algısı ve kişisel psikolojik ihtiyaçlarla daha yakından ilişkili olduğu söylenebilir.

Üniversite Öğrencilerinin İlişki Bağımlılığı Düzeylerinin İlişki Süresine Göre İncelenmesine Yönelik Tartışma. Mevcut araştırmada, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile ilişki süresi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre, öğrencilerin ilişki süreleri arttıkça ilişki bağımlılığı düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, romantik ilişkisi olan yetişkinlerle yürütülen bazı araştırmalarda benzer bulgulara ulaşıldığı; ilişki süresinin uzamasıyla birlikte ilişki bağımlılığı düzeylerinin arttığı bildirildiği görülmektedir (Seven Aktaş, 2025). Bununla

birlikte, literatürde ilişki süresi ile ilişki bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ya da ilişkinin negatif yönde seyrettiğini ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Örneğin Küçükyıldız (2022), yetişkin örnekleminde ilişki süresi uzadıkça bağımlılık düzeylerinin azaldığını belirtirken; farklı yaş gruplarından oluşan örneklemelerde ilişki süresi ile ilişki bağımlılığı arasında anlamlı bir fark saptanmayan araştırmalar da bulunmaktadır (Gürek, 2022; Havaçeliği, 2013; Muz, 2022; Tangül, 2023; Uğurelli, 2024).

Bu araştırmada, ilişki süresi arttıkça ilişki bağımlılığı düzeylerinin yükselmesi, uzun süreli birlikteliklerin beraberinde getirdiği duygusal yatırım ve bağlılık dinamikleri çerçevesinde değerlendirilebilir. Fincham ve Beach'e (2010) göre, uzun vadeli romantik ilişkiler bireylerin ilişkiye hem duygusal hem de davranışsal açıdan daha fazla yatırım yapmasını gerektirmekte; bu durum ise partnerlerin yaşamlarının giderek daha fazla iç içe geçmesine yol açmaktadır. İlişki süresi arttıkça gelişen bu yoğun etkileşim ve yakınlık, bireyin partnerini yaşamının merkezi bir unsuru haline getirmesine ve bu doğrultuda bağımlı ilişki örüntülerinin güçlenmesine zemin hazırlayabilmektedir.

Öte yandan, Finkel ve arkadaşları (2013), uzun süreli ilişkilerde ve evliliklerde ilişki doyumunun zamanla azalabileceğini; buna karşın sosyal normlar ve çevresel beklentilerin bireyler üzerinde ilişkiyi sürdürmeye yönelik güçlü bir baskı oluşturduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, ilişki süresi uzadıkça bireylerin ilişkiyi koruma yönündeki sosyal onay ihtiyacı ve ne olursa olsun ilişkiyi sürdürme çabası artabilmektedir. Bu durum ise, partnerle kurulan bağın sağlıklı bir tutunma biçimine dönüşmesine katkı sağlayabilmektedir. Her ne kadar bazı araştırmalar uzun süreli ve istikrarlı ilişkilerin yüksek benlik saygısı ve etkili duygu düzenleme becerileriyle ilişkili olduğunu ileri sürse de (Sagone vd., 2023), mevcut araştırmanın bulguları üniversite öğrencileri örnekleminde ilişki süresinin uzamasının özerkliği zayıflatan ve bağımlılığı tetikleyen bir risk faktörü olabileceğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak, üniversite öğrencileri örnekleminde ilişki süresinin uzamasıyla birlikte artan duygusal yatırım, sosyal beklentiler ve ilişkiye atfedilen merkezi anlamın, bireyin özerk benlik algısını zayıflatabileceği düşünülmektedir. Bu süreçte partnerin yaşamın

vazgeçilmez bir odağı haline gelmesi, ilişkinin sağlıklı bir bağlılıktan ziyade bağımlı bir örüntüye evrilmesine zemin hazırlayabilmektedir. Bu bulgular, ilişki süresinin tek başına koruyucu bir faktör olarak değerlendirilmemesi gerektiğini; özellikle üniversite dönemindeki uzun süreli ilişkilerin, bazı bireyler için ilişki bağımlılığı açısından bir risk alanı oluşturabileceğini göstermektedir.

Bölüm 5

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, öncelikle analizler sonucunda ulaşılan temel bulgular özetlenmiştir. Ardından bu bulgular ile tartışma kısmından elde edilen çıkarımlar doğrultusunda alan çalışanları, araştırmacılar ve politika yapıcılar için geliştirilen öneriler sunulmuştur.

Sonuç

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığının, çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişkisi incelenmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin cinsiyet, yaş, ilişki durumu ve ilişki süresi değişkenlerine göre ilişki bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

- Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları genel puanları ile duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyut puanları ile ilişki bağımlılığı puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Başka bir deyişle, öğrencilerin duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol yaşantıları arttıkça, bu duruma paralel olarak ilişki bağımlılığı düzeylerinin de artış gösterdiği görülmektedir.
- Çocukluk çağı travmalarının alt boyutlarından yalnızca aşırı koruma-kontrol değişkeni üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. Buna karşılık, duygusal istismar ve duygusal ihmal düzeyleri ilişki bağımlılığını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamamaktadır.
- Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı puanları ile kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran YEBÖ-Anne alt boyut puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır.

Başka bir deyişle; annenin kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran tutumlarına yönelik algı arttıkça, öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin de artış gösterdiği görülmektedir.

- YEBÖ-Anne aşırı koruyucu/evhamlı ve değişime kapalı/duygularını bastıran alt boyutları, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. Buna karşılık, YEBÖ-Anne kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, koşullu/başarı odaklı, kötümser/endişeli ve cezalandırıcı alt boyut puanları ilişki bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir.
- Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı puanları ile kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran YEBÖ-Baba alt boyut puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişkiler saptanmıştır. Başka bir deyişle; babanın kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran tutumlarına yönelik algı arttıkça, öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeyleri de yükselmektedir.
- YEBÖ-Baba koşullu/başarı odaklı alt boyutu, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordamaktadır. Buna karşılık, YEBÖ-Baba kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, aşırı koruyucu/evhamlı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını bastıran alt boyut puanları ilişki bağımlılığı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir.
- Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

- Üniversite öğrencilerinin yaş ile ilişki bağımlılığı düzeyleri arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Buna göre, öğrencilerin yaşları arttıkça ilişki bağımlılığı puanlarının azaldığı görülmektedir.
- Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin ilişki durumuna göre anlamlı biçimde farklılaşmadığı saptanmıştır.
- Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile ilişki süresi arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre, öğrencilerin ilişki süreleri arttıkça ilişki bağımlılığı düzeylerinin de arttığı görülmektedir.

Öneriler

Bu kısımda araştırmadan elde edilen bulgular ile tartışma bölümünden hareketle, araştırmacılara, alan çalışanlarına ve politika yapıcılara yönelik öneriler sunulmuştur.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığının çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırma planlanırken alanyazında bu değişkenlerin birlikte ele alındığı ve üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, mevcut araştırmanın farklı üniversitelerde ve daha geniş örneklemlemlerle tekrarlanması, bulguların kültürel ve bağlamsal geçerliliğinin değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.
- Bu araştırmada ele alınan değişkenlerin farklı gelişim dönemleri ile birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Gelecek araştırmalarda, ergenlik, beliren yetişkinlik ve yetişkinlik dönemlerinde ilişki bağımlılığı, çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiler karşılaştırmalı olarak ele alınabilir. Böyle bir yaklaşım, ilişki bağımlılığına yol açan risk faktörlerinin hangi gelişimsel evrede daha kritik olduğunu ortaya koyarak önleyici müdahalelere yön verebilir.

- Mevcut araştırma kesitsel ve betimsel bir tasarıma sahiptir. Bu durum, değişkenler arasındaki ilişkilerin yönü ve nedenselliği hakkında sınırlı çıkarımlar yapılmasına yol açmaktadır. İlerleyen çalışmalarda boylamsal araştırma desenlerinin tercih edilmesi, çocukluk çağı travmaları ve ebeveynlik biçimlerinin ilişki bağımlılığı üzerindeki etkilerinin zaman içindeki seyrinin izlenmesine ve nedensel ilişkilerin daha sağlıklı biçimde değerlendirilmesine olanak tanıyacaktır.
- Bu çalışmada veriler öz-bildirim ölçekleriyle toplanmıştır. Öz-bildirim yöntemleri bireylerin öznel algılarını yansıtmakla birlikte bazı sınırlılıklar içerebilmektedir. Bu nedenle gelecek çalışmalarda nitel ya da karma desenli araştırmaların yürütülmesi, bireylerin ebeveynlik algılarının ilişki bağımlılığına nasıl dönüştüğüne dair öznel süreçlerin daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayabilir.
- Bu çalışmada yalnızca ilgili değişkenler arasındaki doğrudan ilişkiler incelenmiştir. Ancak ilişki bağımlılığının gelişiminde benlik saygısı, bağlanma stilleri, duygu düzenleme güçlükleri, ayrılma anksiyetesi ve öz-şefkat gibi değişkenlerin önemli rol oynadığı bilinmektedir. Bu değişkenlerin gelecek çalışmalara dahil edilmesi, ilişki bağımlılığının altında yatan psikolojik mekanizmaların daha kapsamlı biçimde açıklanmasını mümkün kılabilir.
- Gelecek çalışmalarda, çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkide bağlanma stilleri, benlik saygısı veya bilişsel çarpıtmaların aracı ya da düzenleyici rolü yapısal eşitlik modelleri kullanılarak incelenebilir. Bu tür modeller, değişkenler arasındaki karmaşık ilişkilerin bütüncül bir çerçevede sınanmasına olanak sağlayabilir.
- Gelecek çalışmalarda, üniversite öğrencilerinin ilişkilerde bağımlı davranışlarını azaltmaya yönelik psikoeğitim programlarının etkililiğini değerlendiren deneysel çalışmalar planlanabilir. Bu tür çalışmalar, ilişki bağımlılığına yönelik önleyici ve müdahale temelli uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlayarak araştırma bulgularının uygulama alanına aktarılmasını destekleyecektir.

Alan Çalışanlarına Yönelik Öneriler

- Araştırmanın katılımcıları üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu doğrultuda, üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezlerinde görev yapan psikolojik danışmanlar, öğrencilerin sağlıklı ilişki becerilerini geliştirmeye yönelik seminerler, bireysel ve grupla psikolojik danışma hizmetleri sunabilirler.
- Üniversitelerin psikolojik danışma birimlerinde, ilişki bağımlılığı sorunuyla başvuran öğrencilerle çalışırken sadece mevcut ilişki dinamiklerine değil, bireyin özerklik ve benlik farklılaşması düzeylerine odaklanan müdahale programları geliştirilebilir. Özellikle aşırı koruyucu aile geçmişine sahip bireyler için bağımsız karar alma ve bireysel sınır oluşturma becerilerini artırıcı grup rehberliği çalışmaları düzenlenebilir.
- Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini azaltmaya yönelik; sağlıklı sınır koyma, duygusal farkındalık, ayrılma ile baş etme ve özerklik geliştirme temalarını içeren psikoeğitim programları düzenlenebilir. Bu tür programlar, bireylerin romantik ilişkilerde öz değerlerini koruyabilmelerine ve bağımlı ilişki örüntülerinin önlenmesine katkı sağlayabilir.
- Çocukluk döneminde duygusal ihmal ve istismara maruz kalmış üniversite öğrencileri için güvenli bağlanma ve öz-şefkat odaklı grupla psikolojik danışma çalışmaları yapılabilir. Bu gruplar, bireylerin geçmişteki duygusal boşluklarını partnerleriyle doldurmak yerine, kendi içsel kaynaklarıyla onarmalarına yardımcı olabilir.
- Araştırmada hem anne hem baba tarafından algılanan bazı ebeveynlik tutumlarının ilişki bağımlılığı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Alan çalışanları, ebeveynlik biçimlerine ilişkin farkındalık kazandırmayı amaçlayan seminer ve atölye çalışmaları düzenleyebilirler. Bu çalışmaların hem öğrencilere hem de ebeveynlere yönelik planlanması, sağlıklı ilişki örüntülerinin erken dönemde desteklenmesine katkı sağlayabilir.

- Aile eğitimlerinde, çocukların sadece fiziksel güvenliğini sağlamanın ötesinde, onlara deneyimleme ve hata yapma alanı tanımanın önemi vurgulanabilir. Babanın sevgisini başarıya endekslemesinin çocukta yaratabileceği onay arayıcılık ve ilişki bağımlılığı riskine dair farkındalık çalışmaları yapılabilir.
- Üniversiteye yeni başlayan öğrenciler için düzenlenen oryantasyon programlarına, sağlıklı ilişki sınırları ve duygusal özerklik konulu seminerler eklenerek, öğrencilerin bağımlı örüntülerinin önüne geçilmesi hedeflenebilir.
- Üniversitelerde ilişki bağımlılığı, sağlıklı romantik ilişkiler ve ebeveynlik tutumları konularında seçmeli dersler açılabilir. Bu dersler aracılığıyla öğrencilerin ilişkiel farkındalıklarının artırılması ve uzun vadede daha sağlıklı ilişki becerileri geliştirmeleri desteklenebilir.

Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler

- Araştırma bulguları, ebeveynlik biçimlerinin bireylerin yaşamın ilerleyen dönemlerinde romantik ilişkiler üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na (ASHB) bağlı aile destek merkezleri ve sosyal hizmet kurumları tarafından ebeveynlik tutumlarına yönelik bilinçlendirme çalışmaları planlanabilir.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) tarafından yürütülen 'Evlilik Öncesi Eğitim Programları'na, çocukluk çağı travmalarının ve ebeveynlik biçimlerinin eş seçimi ile ilişki dinamikleri üzerindeki etkisini anlatan modüller eklenebilir. Bu sayede, bireylerin kendi bağımlı örüntülerini fark ederek daha sağlıklı temeller üzerine aile kurmaları sağlanabilir.
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından üniversitelerin genel eğitim müfredatına, tüm bölümlerin seçebileceği sağlıklı ilişki kurma becerileri gibi dersler eklenebilir. Böylece, gençlerin duygusal özerklik kazanmaları akademik olarak da desteklenebilir.

- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından okul rehberlik servislerinde, aşırı korumacı veya duygusal olarak ihmalkar aile yapıları erken dönemde tespit edilerek, bu ailelere yönelik önleyici müdahale programları düzenlenebilir. Travmanın yetişkinlik dönemine taşınmadan erken yaşlarda onarılması, gelecekteki bağımlılık örüntülerini azaltmaya yardımcı olabilir.
- Bu araştırmada annenin aşırı koruyucu/evhamlı ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik biçimleri ile babanın koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığını pozitif bir şekilde yordadığı saptanmıştır. Bu doğrultuda ebeveynlere yönelik geliştirilecek eğitim programlarında, ilgili ebeveynlik biçimlerinin uzun vadeli psikososyal etkilerine yer verilmesi önerilmektedir.
- Üniversite öğrencilerine yönelik koruyucu ruh sağlığı hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve genç yetişkinlik döneminde sağlıklı ilişki örüntülerini destekleyen ulusal düzeyde önleyici programların geliştirilmesi, ilişki bağımlılığı gibi riskli davranış örüntülerinin azaltılmasına katkı sağlayabilir.

Kaynaklar

- Ahmadi, V., Davoudi, I., Ghazaei, M., Mardani, M., & Seifi, S. (2013). Prevalence of obsessive love and its association with attachment styles. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 84, 696-700. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.629>
- Akbaba, M. S. (2024). *Algılanan ebeveyn tutumları, sosyal kaygı ve benlik kurguları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Dicle Üniversitesi.
- Akcan, G., Erdoğan, E. C., & Kuşen, İ.Z. (2020). Çocukluk çağı travmaları, alkol ve madde kullanım bozukluğu ve depresyon: Bir gözden geçirme. *VI. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı*, (ss. 138-159) içinde. Tam Metin No: TM012.
- Akçınar, B., & Özbek, E. (2017). Benlik gelişiminin öz-yeterlik algısı ve ebeveyn davranışlarıyla ilişkisi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(40), 38-53.
- Akhtar, Z. (2012). The effect of parenting style of parents on the attachment styles of undergraduate students. *Language in India: Strength for Today and Bright Hope for Tomorrow*, 12(1), 555-566.
- Akkuş, A. (2020). *Üniversite öğrencilerinin algıladığı anne baba tutumu ile ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Lefke Avrupa Üniversitesi.
- Aktaş Özakgöl, A., Yılmaz, S., Koç, M., Buzlu, S., & Atabek Aştı, T. (2017). Comparison of nursing and mechanical engineering students' codependency levels. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 4(1), 63–74. <https://doi.org/10.15805/addicta.2017.4.1.0015>
- Aktay, M. (2020). İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 169-184.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(2), 95-119.

- Ali, A., Ashraf, M., Rasheed, T., & Hameed, R. (2025). The relationship between family dynamics, social support and substance abuse on the development of codependency in young adults. *Social Science Review Archives*, 3(1), 332-349. <https://doi.org/10.70670/sra.v3i1.314>
- Al Ubaidi, B. A. (2017). Cost of growing up in dysfunctional family. *Journal of Family Medicine and Disease Prevention*, 3(3), 059. <https://doi.org/10.23937/2469-5793/1510059>
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). *Ruhsal bozuklukların tanısai ve sayımsai elkitabı* (5. baskı). E. Köroğlu (Çev. Ed.). Hekimler Yayın Birliği.
- Ançel, G., & Kabakçı, E. (2009). Psychometric properties of the Turkish form of codependency assessment tool. *Archives of Psychiatric Nursing*, 23(6), 441-453. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2008.10.004>
- Anda, R. F., Felitti, V. J., Bremner, J. D., Walker, J. D., Whitfield, C., Perry, B. D., Dube, S. R., & Giles, W. H. (2006). The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood. A convergence of evidence from neurobiology and epidemiology. *European archives of psychiatry and clinical neuroscience*, 256(3), 174–186. <https://doi.org/10.1007/s00406-005-0624-4>
- Arnett, J. (1992). Reckless behavior in adolescence: A developmental perspective. *Developmental Review*, 12(4), 339–373. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(92\)90013-R](https://doi.org/10.1016/0273-2297(92)90013-R)
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arnett, J. J. (2014). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties* (2nd ed.). Oxford University Press.

- Arslan, R. (2017). *Algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemalar ve kişiler arası bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkiler: Şema terapi modeli çerçevesinde bir inceleme* [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Aşkan, T., & Ceylan, B. (2024). Examining the level of codependency in caregivers of individuals with chronic mental illnesses. *Journal of Psychiatric Nursing*, 15(3), 251-261. <https://dx.doi.org/10.14744/phd.2024.10846>
- Atak, H., & Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 4(4), 520-546. <https://doi.org/10.5455/cap.20120431>
- Bacon, I., McKay, E., Reynolds, F., & McIntyre, A. (2020). The Lived experience of codependency: An interpretative phenomenological analysis. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 18, 754–771. <https://doi.org/10.1007/s11469-018-9983-8>
- Baker, A. J. L., & Festinger, T. (2011). Emotional abuse and emotional neglect sub scales of the CTQ: Associations with each other, other measures of psychological maltreatment, and demographic variables. *Children and Youth Services Review*, 33(11), 2297–2302. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.07.018>
- Balaji, A., & Sani, R. M. M. (2025). Relationship between perceived parenting styles and anxiety level among young adults in kuala lumpur. *International Journal of Education, Psychology and Counselling*, 10(60), 435-446. <https://doi.org/10.35631/IJEPC.1060031>
- Barber, B. K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67(6), 3296–3319. <https://doi.org/10.2307/1131780>
- Başbuğ Erdoğan, A. (2025). *Duygusal ilişki deneyimi olan genç yetişkin (20-30) bireylerde kişilerarası ilişki bağımlılığı eğilimi ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.

- Başbuğ, S., Cesur, G., & Durak Batıgün, A. (2016). Algılanan ebeveyn tarzları ve yetişkinlerde ayrılma kaygısı: Kişilerarası bilişsel çarpıtmaların aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 28(4). <http://dx.doi.org/10.5080/u14889>
- Baumeister, R. F., & Leary, M.R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529. <http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887–907. <https://doi.org/10.2307/1126611>
- Bayraktar, M. (2024). Çocuk ve bağlanma. S. Balcı Çelik, & N. Topkaya (Ed.), *Çocuk Psikolojisi içinde* (ss. 119-138). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Beattie, M. (1992). *Codependent no more: How to stop controlling others and start caring for yourself*. Hazelden Publishing.
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., Sapareto, E., & Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *American Journal of Psychiatry*, 151(8), 1132–1136. <https://doi.org/10.1176/ajp.151.8.1132>
- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) ve Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC). (2022). *Gender-related killings of women and girls*. Birleşmiş Milletler Türkiye. <https://turkiye.un.org/tr/208765-birle%C5%9Fmi%C5%9F-milletler-kad%C4%B1n-biriminin-katk%C4%B1-sa%C4%9Flad%C4%B1%C4%9F%C4%B1-yeni-rapora-g%C3%B6re-her-saat-ba%C5%9F%C4%B1-5>
- Bockmann, T., & Sanches, M. (2022). Love addiction. In H. M. Pontes (Ed.), *Behavioral addictions: Conceptual, clinical, assessment, and treatment approaches* (pp. 147–160). Springer.

- Bortolon, C. B., Signor, L., Moreira, T. de C., Figueiró, L. R., Benchaya, M. C., Machado, C. A., Ferigolo, M., & Barros, H. M. (2016). Family functioning and health issues associated with codependency in families of drug users. *Ciencia & Saude Coletiva*, 21(1), 101–107. <https://doi.org/10.1590/1413-81232015211.20662014>
- Bowlby, E. (2008). *Loss-sadness and depression: Attachment and loss volume 3*. Random House.
- Bowlby, J. (2013). *Bağlanma*, (T. Soylu, Çev.). Pinhan Yayıncılık.
- Bradbury, N.B., & Fincham, F.D. (1990). Attributions in marriage: Review and critique. *Psychological Bulletin*, 107, 3-33. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.107.1.3>
- Busby, D. M., Chiu, H. Y., & Forbush, A. (2025). Matched or mismatched perceived parental conflict styles: associations with adult child romantic relationship outcomes. *Marriage & Family Review*, 61(6), 598–622. <https://doi.org/10.1080/01494929.2025.2517784>
- Byrne, B. M. (2011). *Structural equation modeling with AMOS Basic concepts, applications, and programming (Multivariate Applications Series)*. Routledge.
- Candan, G. (2021). *Babaların ebeveyn tutumları ile duyguları ifade becerilerinin kendi babalarının duygusal erişilebilirliği bağlamında incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Canevello, A., & Crocker, J. (2010). Creating good relationships: Responsiveness, relationship quality, and interpersonal goals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(1), 78. <https://doi.org/10.1037/a0018186>
- Carfora, R. E. (2009). *Codependency among only children as predicted by parenting styles practiced in family-of origin* [Masters thesis]. Smith College Scholl of Social Work.
- Carone, N., Muzi, L., Benzi, I. M. A., Cacioppo, M., Parolin, L. A. L., Santona, A. M. R., & Fontana, A. (2025). The influence of childhood emotional abuse and neglect on love addiction: the indirect effect of vulnerable narcissism among female and male

emerging adults. *Journal of Interpersonal Violence*, 40(17-18), 3957–3985.

<https://doi.org/10.1177/08862605241285879>

Cengiz, N. (2018). *Üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığının bağlanma stilleri açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Okan Üniversitesi.

Chang, S. H. (2018). Testing a model of codependency for college students in Taiwan based on Bowen's concept of differentiation. *International Journal of Psychology*, 53(2), 107–116. <https://doi.org/10.1002/ijop.12271>

Christ, C., de Waal, M. M., Dekker, J. J. M., van Kuijk, I., van Schaik, D. J. F., Kikkert, M. J., Goudriaan, A. E., Beekman, A. T. F., & Messman-Moore, T. L. (2019). Linking childhood emotional abuse and depressive symptoms: The role of emotion dysregulation and interpersonal problems. *PLoS ONE*, 14(2), e0211882. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0211882>

Collins, W. A. (2003). More than myth: The developmental significance of romantic relationships during adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 1–24. <https://doi.org/10.1111/1532-7795.1301001>

Colman, R. A., & Widom, C. S. (2004). Childhood abuse and neglect and adult intimate relationships: A Prospective study. *Child Abuse & Neglect*, 28(11), 1133-1151. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.02.005>

Costa, S., Barberis, N., Griffiths, M. D., Benedetto, L., & Ingrassia, M. (2021). The love addiction inventory: Preliminary findings of the development process and psychometric characteristics. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(3), 651-668. <https://doi.org/10.1007/s11469-019-00097-y>

Cowan, G., & Warren, L. W. (1994). Codependency and gender-stereotyped traits. *Sex Roles: A Journal of Research*, 30(9-10), 631-645. <https://doi.org/10.1007/BF01544667>

- Crothers, M., & Warren, L. W. (1996). Parental antecedents of adult codependency. *Journal of Clinical Psychology*, 52, 231-239. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-4679\(199603\)52:2%3C231::AID-JCLP14%3E3.0.CO;2-L](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-4679(199603)52:2%3C231::AID-JCLP14%3E3.0.CO;2-L)
- Cullen, J., & Carr, A. (1999). Codependency: An empirical study from a systemic perspective. *Contemporary Family Therapy*, 21, 505-526. <https://doi.org/10.1023/A%3A1021627205565>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları* (1. baskı). Pegem Akademi.
- Dalton, W. T., Frick Horbury, D., & Kitzmann, K. M. (2006). Young adults' retrospective reports of parenting by mothers and fathers: Associations with current relationship quality. *The Journal of General Psychology*, 133(1), 5–18. <https://doi.org/10.3200/GENP.133.1.5-18>
- Dear, G. E., & Roberts, C. M. (2002). The relationships between codependency and femininity and masculinity. *Sex Roles*, 46(5), 159–165. <https://doi.org/10.1023/A:1019661702408>
- Demirel, S. (2023). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn kabulü/reddi ve kişilerarası bağımlılık arasındaki ilişkide kendini kabulün aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Demir Uzun, Z. M. (2021). *Bağlanma stilleri, ilişki bağımlılığı ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkide özyeterliliğin aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Dineen, J., & Dinc, L. (2024). Love addiction: Trait impulsivity, emotional dysregulation and attachment style. *European Journal of Psychiatry*, 38(3), 100255. <https://www.elsevier.es/es-revista-european-journal-psychiatry-431-articulo-love-addiction-trait-impulsivity-emotional-S0213616324000065>

- Diotaiuti, P., Mancone, S., Corrado, S., De Risio, A., Cavicchiolo, E., Girelli, L., & Chirico, A. (2022). Internet addiction in young adults: The role of impulsivity and codependency. *Frontiers in Psychiatry*, 13, 893861. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2022.893861>
- Doğuşay Katircioğlu, T. (2023). *Eş-bağımlılık ile ilişki doyumu ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Dubowitz, H. (2009). Tackling child neglect: A role for pediatricians. *Pediatric Clinics of North America*, 56, 363-378. <https://doi.org/10.1016/j.pcl.2009.01.003>
- Duman, M. (2020). *Erkeklerde erken dönem uyumsuz şemalar ve ilişki bağımlılığının kadına yönelik şiddet eğilimine etkisi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Duyan, V., & Gövebakan, R. (2022). *Madde bağımlılığı ve aile* (2. baskı). Yeni İnsan Yayınevi.
- Dye, H. (2018). The impact and long-term effects of childhood trauma. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 28(3), 381–392. <https://doi.org/10.1080/10911359.2018.1435328>
- Elkind, D. (1992). Erik Erikson: İnsanda gelişimin sekiz evresi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 001-012. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000613
- Erden İmamoğlu, S. (2021). *Kişilerarası ilişkiler* (6. baskı). Yeni İnsan Yayınevi.
- Ergül, A. (2024). *Genç yetişkinlerin (18-45 yaş) bağlanma stilleri ile ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkide öz-şefkatin aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. Altınbaş Üniversitesi.
- Ermakov, P., Kryuchkova, A., & Ryagin, S. (2023). Genetic predictors of interpersonal dependence. *E3S Web of Conferences*, 413, 03037. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202341303037>

- Evgin, D., & Sümen, A. (2021). Childhood abuse, neglect, codependency, and affecting factors in nursing and child development students. *Perspectives in Psychiatric Care*, 58, 1357-1371. <https://doi.org/10.1111/ppc.12938>
- Fagan Pryor, E. C., & Haber, L. C. (1992). Codependency: Another name for Bowen's undifferentiated self. *Perspectives in Psychiatric Care*, 28(4), 24–28. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6163.1992.tb00389.x>
- Feeney, J. A., & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 281-291. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.2.281>
- Fincham, F. D., & Beach, S. R. H. (2010). Of memes and marriage: Toward a new paradigm for understanding marital quality. *Journal of Social and Personal Relationships*, 27(3), 331–355. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2010.00033.x>
- Finkel, E. J., Slotter, E. B., Luchies, L. B., Walton, G. M., & Gross, J. J. (2013). A brief intervention to promote conflict reappraisal preserves marital quality over time. *Psychological Science*, 24(8), 1595-1601. https://doi.org/10.1177/0956797612474938?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26medium%3Darticle
- Fisher, H. E. (2014). The tyranny of love: Love addiction-An anthropologist's view. *Behavioral Addictions: Criteria, Evidence, and Treatment*, 237-265. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-407724-9.00010-0>
- Fisher, H. E., Xu, X., Aron, A., & Brown, L. L. (2016). Intense, passionate, romantic love: A natural addiction? How the fields that investigate romance and substance abuse can inform each other. *Frontiers in Psychology*, 7, 687. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2016.00687>
- Fischer, J. L., & Crawford, D. W. (1992). Codependency and parenting styles. *Journal of Adolescent Research*, 7(3), 352-363. <https://doi.org/10.1177/074355489273005>

- Fischer, J. L., Spann, L., & Crawford, D. (1991). Measuring codependency. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 8, 87-100. https://doi.org/10.1300/J020V08N01_06
- Fraenkel, J. R., Wallen, N., & Hyun, H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). Mc Graw Hill.
- Fuller, J. A., & Warner, R. M. (2000). Family stressors as predictors of codependency. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 126(1), 5-22.
- Gao, S., Yu, D., Assink, M., Chan, K. L., Zhang, L., & Meng, X. (2024). The association between child maltreatment and pathological narcissism: A three-level meta analytic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(1), 275–290. <https://doi.org/10.1177/15248380221147559>
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference* (10a ed.). Pearson.
- Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E., & Janson, S. (2009). Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373 (9657), 68-81. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(08\)61706-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(08)61706-7)
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Harvard University Press.
- Glaser, D. (2011). How to deal with emotional abuse and neglect—Further development of a conceptual framework (FRAMEA). *Child Abuse & Neglect*, 35(10), 866–875. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.08.002>
- Gori, A., Russo, S., & Topino, E. (2023). Love addiction, adult attachment patterns and self-esteem: Testing for mediation using path analysis. *Journal of Personalized Medicine*, 13(2), 247. https://doi.org/10.3390/jpm13020247?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle

- Göllü, E. (2019). *Genç erişkinlerde erken dönem uyumsuz şemalar ve algılanan ebeveyn tutumlarının ilişki doyumuna etkisi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- Göral Alkan, F. S. (2010). *Eşler arası ilişkilerde yansıtımlı özdeşim: Yansıtımlı özdeşimin, erken dönem uyum bozucu ebeveynlik deneyimleri, kişilik yapıları ve eş ilişkisi arasındaki bağlayıcı rolü* [Doktora tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Grant, E., J., Potenza, N., M., Weinstein, A., & Gorelick, A., D. (2010). Introduction to behavioral addictions. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 36, 233-241.
https://doi.org/10.3109/00952990.2010.491884?urlappend=%3Futm_source%3DResearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
- Griffin-Shelley, E. (2009). Ethical issues in sex and love addiction treatment. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 16(1), 32-54.
<https://doi.org/10.1080/10720160802710798>
- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191-197.
https://doi.org/10.1080/14659890500114359?urlappend=%3Futm_source%3DResearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
- Gülenç, B. (2024). *Kişiler arası bağımlılık ile yetişkinlerde görülen ayrılma anksiyetesi arasındaki ilişkinin incelenmesinde algılanan ebeveynlik biçimlerinin aracılık rolünün incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Gülkaya, M. (2018). *Ergenlerin algıladıkları ve mevcut anne baba tutumları arasındaki ilişki ve algılanan anne baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Ufuk Üniversitesi.
- Güngördü, B. (2025). *Üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığının yordayıcıları: sosyal onay ihtiyacı, psikolojik kırılganlık, kendini sevme-özyeterlik ve çocukluk çağı travmaları* [Yüksek lisans tezi]. Amasya Üniversitesi.

Gürek, M. (2022). *Romantik ilişkilerde psikolojik şiddetin ilişki bağımlılığı ve nesne ilişkileri çerçevesinde incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2014, Ocak). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması 2014 ana rapor*.
https://fs.hacettepe.edu.tr/hips/dosyalar/Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%20-%20raporlar/Aile%20i%C3%A7i%20%C5%9Eiddet%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1/2014_AiSA_Anarapor.pdf

Hands, M., & Dear, G. (1994). Co-dependency: A critical review. *Drug and Alcohol Review*, 13(4), 437-445. <https://doi.org/10.1080/09595239400185571>

Happ, Z., Bodó-Varga, Z., Bandi, S. A., Kiss, E. C., Nagy, L., & Csókási, K. (2023). How codependency affects dyadic coping, relationship perception and life satisfaction. *Current Psychology*, 42(18), 15688-15695. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-02875-9>

Havaçeliği, D. (2003). *Partner ilişkilerindeki ilişki bağımlılığının, ebeveyn bağlanma stilleri ve madde kullanımı ile ilişkisi* [Doktora tezi]. Ege Üniversitesi.

Herman, J. (2016). *Travma ve iyileşme* (T. Tosun, Çev.) (4. baskı). Literatür Yayıncılık.

Hidayanti, M., Lita, L., & Agustin, M. (2023). The role of parents in forming children’s independence. *Journal of Education For Sustainable Innovation*, 1(1), 9–19. <https://doi.org/10.56916/jesi.v1i1.478>

Hoe, S. L. (2008). Issues and procedures in adopting structural equation modeling technique. *Journal of Applied Quantitative Methods*, 3(1), 76-83.

Holder, L. M., Farnsworth, B. J., & Wells, D. (2009). A preliminary survey of codependency traits and family of origin status of nursing students. *Journal of Addictions Nursing*, 6(2), 76-80. <https://doi.org/10.3109/10884609409021722>

- Homme, G. A., & Shults, F. L. (2020). The shaping of the self: Patterns and pathways in Bowlby, Kohut, and Bowen. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 41(4), 367–380. <https://doi.org/10.1002/anzf.1428>
- Hovardaoğlu, S. (1992). Kişilerarası ilişkiler ve davranış bozuklukları. *Kriz Dergisi*, 3(1-2), 4-9.
- Işıtır, Ş. (2024). *Romantik ilişkilere olan bağımlılıklar ve romantik ilişkilerde ortaya çıkan çatışmaları çözme arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Toros Üniversitesi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *İnsan ve insanlar*, (16. basım). Evrim Yayınevi.
- Kane, F. A., & Bornstein, R. F. (2018). Unhealthy dependency in victims and per petrators of child maltreatment: A meta-analytic review. *Journal of Clinical Psychology*, 74(6), 867–882. <https://doi.org/10.1002/jclp.22550>
- Kapıkıran, N. A., & Kapıkıran, Ş. (2010). Koşulsuz Kendini Kabul Ölçeği'nin Türk üniversite öğrencileri için geçerliği ve güvenirliği. *Kriz Dergisi*, 18(1), 33-44. https://doi.org/10.1501/Kriz_0000000309
- Kaya, Ç. D., (2025). *Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkinin çevrimiçi incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Kaya, F. F. (2024). *Beliren yetişkinlerde beş faktör kişilik özellikleri, duygu düzenleme ve psikolojik belirtilerin ilişki bağımlılığını yordamadaki katkıları* [Yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193- 204.
- Kaya, Z., Kale, K., Yağan, F., & Kaya, Ş. (2024). The mediating role of resilience in the relationship between childhood emotional abuse and emotional neglect and codependeny. *Children And Youth Services Review*, 161, 107670. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107670>

- Kazmaz, A. (2022). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn kabul-reddinin kişiler arası bağımlılık ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2002). Perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment: A meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. *Journal of Marriage and Family*, 64(1), 54-64. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2002.00054.x>
- Kırıktaş, B. (2025). *Yetişkinlerde somatizasyon, algılanan ebeveynlik biçimleri ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Kent Üniversitesi.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford Press.
- Knudson, T. M., & Terrell, H. K. (2012). Codependency, perceived interparental conflict, and substance abuse in the family of origin. *The American Journal of Family Therapy*, 40(3), 245–257. <https://doi.org/10.1080/01926187.2011.610725>
- Konkolý Thege, B., Horwood, L., Slater, L., Tan, M. C., Hodgins, D. C., & Wild, T. C. (2017). Relationship between interpersonal trauma exposure and addictive behaviors: a systematic review. *BMC Psychiatry*, 17(164), 1-17. <https://doi.org/10.1186/s12888-017-1323-1>
- Korkun, G. (2025). *The mediating role of separation individuation in the relationship between perceived parenting styles and perceived partner responsiveness* [Masters thesis]. Izmir University of Economics.
- Kömürcü, B. (2014). *Erken dönem uyumsuz şemalar, ebeveynlik biçimleri ve psikolojik belirtiler ile psikolojik dışlanmanın tehdit ettiği ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler* [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

- Kubin Mete, B. (2023). *İstismar-ihmal geçmişi ve romantik ilişkide bağlanma: Bilişsel duygu düzenleme ve erken dönem uyumsuz şemaların rolü* [Doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kuyumcu, B., & Rohner, R. P. (2018). The relation between remembered parental acceptance in childhood and self-acceptance among young Turkish adults. *International journal of psychology : Journal internationale de psychologie*, 53(2), 126–132. <https://doi.org/10.1002/ijop.12277>
- Küçük yıldız, A. (2022). *Yetişkinlerde çocukluk çağı travması ve benlik saygısının ilişkili bağımlılığı üzerindeki yordayıcı rolü* [Yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi.
- Kyriazos, T. (2018). Applied psychometrics: Sample size and sample power considerations in factor analysis (EFA, CFA) and SEM in general. *Psychology*, 9, 2207-2230. <https://doi.org/10.4236/psych.2018.98126>
- Labella, M. H., Raby, K. L., Martin, J., & Roisman, G. I. (2019). Romantic functioning mediates prospective associations between childhood abuse and neglect and parenting outcomes in adulthood. *Development and Psychopathology*, 31(1), 95–111. <https://doi.org/10.1017/S095457941800158X>
- Laizane, I. (2012). Adolescent behavior problems and codependence in dysfunctional family context. *Engineering for Rural Development*, 11, 633-637.
- Lampis, J., Cataudella, S., Busonera, A., & Skowron, E. A. (2017). The role of differentiation of self and dyadic adjustment in predicting codependency. *Contemporary Family Therapy*, 39(1), 62-72. <https://doi.org/10.1007/s10591-017-9403-4>
- Lancer, D. (2017). Codependency addiction: Stages of disease and recovery. *Global Journal of Addiction & Rehabilitation Medicine*, 2(2), 1-2. <http://dx.doi.org/10.19080/GJARM.2017.02.555582>
- Lapsley, D. K., & Edgerton, J. (2002). Separation-individuation, adult attachment style, and college adjustment. *Journal of Counseling & Development*, 80(4), 484–492.

- Li, S., Zhao, F., & Yu, G. (2019). Childhood maltreatment and intimate partner violence victimization: A meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 88, 212–224. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.11.012>
- Lindley, N. R., Giordano, P. J., & Hammer, E. D. (1999). Codependency: predictors and psychometric issues. *Journal of Clinical Psychology*, 55(1), 59–64. [https://doi.org/10.1002/\(sici\)1097-4679\(199901\)55:1%3C59::aid-jclp5%3E3.0.co;2-m](https://doi.org/10.1002/(sici)1097-4679(199901)55:1%3C59::aid-jclp5%3E3.0.co;2-m)
- Love, H., May, R. W., Cui, M., & Fincham, F. D. (2020). Helicopter parenting, self-control, and school burnout among emerging adults. *Journal of Child and Family Studies*, 29, 327-337. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01560-z>
- Luyckx, K., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Goossens, L., & Berzonsky, M. D. (2007). Parental psychological control and dimensions of identity formation in emerging adulthood. *Journal of Family Psychology*, 21(3), 546–550. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.21.3.546>
- Lymankina, A. (2023). Psychological features of women's codependency during the midlife crisis. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 9(1), 80-86. <https://doi.org/10.52534/msu-pp1.2023.80>
- Mangialavori, S., & Cacioppo, M. (2020). Love addiction, attachment styles, parental bonding during childhood and adolescence and couple's quality: which relationship? *Lirpa International Journal*, 9(30). https://doi.org/10.48237/LIJ_031
- Mashuri, M. F., & Patriasih, A. I. (2023). Bucin (Budak Cinta): The other side of love addiction in romantic relationships in Indonesia. *Journal An-Nafs: Kajian Penelitian Psikologi*, 8(1), 1-19. <https://doi.org/10.33367/psi.v8i1.2539>
- Markus, M. T., Lindhout, I. E., Boer, F., Hoogendijk, T. H., & Arrindell, W. A. (2003). Factors of perceived parental rearing styles: The EMBU-C examined in a sample of Dutch

- primary school children. *Personality and Individual Differences*, 34(3), 503-519.
[https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00090-9](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00090-9)
- Martsof, D. S., Hughes Hammer, C., Estok, P., & Zeller, R. A. (1999). Codependency in male and female helping professionals. *Arch Psychiatr Nurs*, 13(2), 97-103.
[https://doi.org/10.1016/s0883-9417\(99\)80026-0](https://doi.org/10.1016/s0883-9417(99)80026-0)
- Martsof, D. S., Sedlak, C. A., & Doheny, M. O. (2000). Codependency and related health variables. *Archives of Psychiatric Nursing*, 14(3), 150-158.
<https://doi.org/10.1053/py.2000.6387>
- McKay, M. T., Cannon, M., Chambers, D., Conroy, R. M., Coughlan, H., Dodd, P., Healy, C., O'Donnell, L., & Clarke, M. C. (2021). Childhood trauma and adult mental disorder: A systematic review and meta-analysis of longitudinal cohort studies. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 143(3), 189–205. <https://doi.org/10.1111/acps.13268>
- Mikaeili, N., Barahmand, U., & Abdi, R. (2013). The prevalence of different kinds of child abuse and the characteristics that differentiate abused from nonabused male adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, 28(5), 975-996.
<https://doi.org/10.1177/0886260512459377>
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2019). Attachment orientations and emotion regulation. *Current Opinion in Psychology*, 25, 6-10.
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2018.02.006>
- Miller, J. D., Lynam, D. R., Vize, C., Crowe, M., Sleep, C., Maples-Keller, J. L., Few, L. R., & Campbell, W. K. (2018). Vulnerable narcissism is (mostly) a disorder of neuroticism. *Journal of Personality*, 86(2), 186–199.
<https://doi.org/10.1111/jopy.12303>
- Mphaphuli, L. K. (2023). The impact of dysfunctional families on the mental health of children. *Parenting in Modern Societies - Controversies and Lessons for the Future*. IntechOpen. <https://doi.org/10.5772/intechopen.110565>

- Mukba, G. (2013). *Üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığının bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Mukba, G., & Tanhan, F. (2014). Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışmasına ilişkin psikometrik bir analiz. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(36), 179-190.
- Muris, P. (2006). Maladaptive schemas in non-clinical adolescents: relations to perceived parental rearing behaviours, big five personality factors and psychopathological symptoms. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 13, 405-413.
<http://dx.doi.org/10.1002/cpp.506>
- Noriega, G., Ramos, L., Medina-Mora, M. E., & Villa, A. R. (2008). Prevalence of codependence in young women seeking primary health care and associated risk factors. *American Journal of Orthopsychiatry*, 78(2), 99-210.
<https://doi.org/10.1037/0002-9432.78.2.199>
- Odenweller, K. G., Booth-Butterfield, M., & Weber, K. (2014). Investigating helicopter parenting, family environments, and relational outcomes for millennials. *Communication Studies*, 65(4), 407-425.
<https://doi.org/10.1080/10510974.2013.811434>
- Oğuz, Z. R. (2020). *Romantik ilişkilerde yakınlık düzeyi ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkide şema modlarının aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Ok, İ. (2021). *Alkol kullanım bozukluğu olan babaların kız çocuklarındaki ilişki bağımlılığı eğiliminin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Okur, Ö. (2016). *The roles of perceived parental conflict, perceived parenting styles and attachment styles on romantic relationship attitudes and life satisfaction* (Order No. 31671620). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (3122728554).

- Ortaç Koç, S. (2025). *Eş bağımlılık ile bireyleşme, kendini susturma ve kendini nesneleştirme ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi.
- Otani, K., Suzuki, A., Matsumoto, Y., Shibuya, N., Sadahiro, R., & Enokido, M. (2013). Parental overprotection engenders dysfunctional attitudes about achievement and dependency in a gender-specific manner. *BMC Psychiatry*, 13, 345. <https://doi.org/10.1186/1471-244X-13-345>
- Özdamar, B. T. (2025). *Yetişkinlerde algılanan ebeveynlik biçimleri, bağlanma stilleri ve kişilerarası bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Kent Üniversitesi.
- Özdemir, N., & Buzlu, S. (2019). Codependency in nurses and related factors. *Annals of Medical Research*, 26(7), 1145–1151. <https://doi.org/10.5455/annalsmedres.2019.03.145>
- Özten, İ. (2024). *Yetişkin bireylerde ilişki bağımlılığı ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Özüak Tunca, I., Özen Akın, G., & Dayı, A. (2024). Bağımlı yakını olan ve olmayan bireylerin karşılıklı bağımlılık özelliklerinin savunma mekanizmaları, aile işlevselliği ve bağlanma stilleri açısından karşılaştırılması. *Bağımlılık Dergisi*, 25(2), 191-202. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1355379>
- Pallant, J. (2017). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for windows* (6th ed.). Open University Press.
- Panaghi, L., Ahmadabadi, Z., Khosravi, N., Sadeghi, M.S., & Madanipour, A. (2016). Living with addicted men and codependency: The moderating effect of personality traits. *Addiction & Health*, 8(2), 98–106.
- Parker, F. M., Faulk, D., & Lobello, S. (2009). Assessing codependency and family pathology in nursing students. *Journal of Addictions Nursing*, 14(2), 85-90. <https://doi.org/10.1080/10884600390230484>

- Pietromonaco, P. R., & Barrett, L. F. (1997). Working models of attachment and daily social interactions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(6), 1409–1423. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.6.1409>
- Pilkington, P. D., Bishop, A., & Younan, R. (2021). Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas in adulthood: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 28(3), 569–584. <https://doi.org/10.1002/cpp.2533>
- Proctor, C., Tweed, R. G., & Morris, D. B. (2021). Unconditional positive self-regard: The role of perceived parental conditional regard. *The Humanistic Psychologist*, 49(3), 400-422. <https://doi.org/10.1037/hum0000168>
- Rashid, A., Qureshi, M. S., Ahmed, I., Qureshi, M. I., & Qazi, W. (2025). Impact of parenting styles on commitment in romantic relationship and self esteem among young adults. *Journal of Psychology, Health and Social Challenges*, 3(3), 33-38. <https://doi.org/10.63075/wr1m7535>
- Redcay, A., & Simonetti, C. (2018). Criteria for love and relationship addiction: Distinguishing love addiction from other substance and behavioral addictions. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 25(1), 80-95. <https://doi.org/10.1080/10720162.2017.1403984>
- Reis, H. T., & Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. *Handbook of Personal Relationships*, 24(3), 367-389. https://doi.org/10.4324/9780203732496-5?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26medium%3Darticle
- Reynaud, M., Karila L., Blecha L., & Benyamina A. (2010). Is love passion an addictive disorder? *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, 36, 261-267. https://doi.org/10.3109/00952990.2010.495183?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle

- Reyome, N. D., & Ward, K. S. (2007). Self-reported history of childhood maltreatment and codependency in undergraduate nursing students. *Journal of Emotional Abuse*, 7(1), 37-50. https://doi.org/10.1300/J135v07n01_03
- Reyome, N. D., Ward, K. S., & Witkiewitz, K. (2010). Psychosocial variables as mediators of the relationship between childhood history of emotional maltreatment, codependency, and self-silencing. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(2), 159–179. <https://doi.org/10.1080/10926770903539375>
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications. *Ethos: Journal of the Society for Psychological Anthropology*, 33(3), 299-334. <https://doi.org/10.1525/eth.2005.33.3.299>
- Rork, K. E., & Morris, T. L. (2009). Influence of parenting factors on childhood social anxiety: Direct observation of parental warmth and control. *Child & Family Behavior Therapy*, 31(3), 220–235. <https://doi.org/10.1080/07317100903099274>
- Rusbult, C. E., & Van Lange, P. A. (2003). Interdependence, interaction, and relationships. *Annual Review of Psychology*, 54(1), 351-375. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.54.101601.145059>
- Rusnakova, M. (2014). Codependency of the members of family of an alcohol addict. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 132, 647-653. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.04.367>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Sadıkoğlu Danişman, N. (2025). *Kadınlarda ilişki bağımlılığı, ebeveyn duygusal erişebilirliği ve sosyal onay arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

- Sagone, E., Commodari, E., Indiana, M. L., & La Rosa, V. L. (2023). Exploring the association between attachment style, psychological well-being, and relationship status in young adults and adults-a cross-sectional study. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 13(3), 525–539. <https://doi.org/10.3390/ejihpe13030040>
- Salonia, G., Mahajan, R., & Mahajan, N. S. (2021). Codependency and coping strategies in the spouses of substance abusers. *Scholars Journal of Applied Medical Sciences*, 7, 1130-1138. <https://doi.org/10.36347/sjams.2021.v09i07.002>
- Schaeffer, B. (2011). *Sevgi mi? Bağımlılık mı?* (G. Akyüz, Eds.). Yakamoz Kitap.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2015). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M., & Montgomery, N. (2013). Parent and child traits associated with overparenting. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 32(6), 569–595. <https://doi.org/10.1521/jscp.2013.32.6.569>
- Seven Aktaş, A. (2025). *Algılanan ebeveyn kabul- reddi ve bağlanma stillerinin romantik ilişki bağımlılığına etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Shakhova I. S. (2022). Codependency, self-sacrifice, and altruism in the view of helping behavior. *The Bulletin of Irkutsk State University. Series Psychology*, 39, 86-96. <https://doi.org/10.26516/2304-1226.2022.39.86>
- Shanoora, A., & Saud, U. (2024). Relationship between parenting styles and romantic attachment in adults with gender as a moderating variable. *The Maldives National Journal of Research*, 12, 51-63. <https://doi.org/10.62338/mmac4398>
- Sheffiled A., Waller, G., Emanuelli, F., Murray, J., ve Meyer, C. (2005). Links between parenting and core beliefs: Preliminary psychometric validation of the Young Parenting Inventory. *Cognitive Therapy and Research*, 29, 787-802. <http://dx.doi.org/10.1007/s10608-005-4291-6>

- Sim, Ş. (2019). *Üniversite öğrencilerinin anne baba tutumları ile benlik saygısı ve kişilerarası bağımlılık eğilimleri arasındaki ilişkilerde psikolojik doğum sırasının aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Skowron, E. A., & Friedlander, M. L. (1998). The differentiation of self inventory: Development and initial validation. *Journal of Counseling Psychology*, 45(3), 235–246. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.45.3.235>
- Smith, J. M., Gacono, C. B., & Cunliffe, T. B. (2023). Examining trauma symptoms and interpersonal dependency within incarcerated psychopathic and non-psychopathic women. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 32(1–2), 222–241. <https://doi.org/10.1080/10926771.2020.1841868>
- Song, Y. J., & Ha, M. S. (2020). The mediating effects of internalized shame and rejection sensitivity in the relationship between childhood trauma and relationship addiction. *Korean Journal of Culture and Social Issue*, 26(2), 99-119. <https://doi.org/10.20406/kjcs.2020.5.26.2.99>
- Soygüt, G., & Çakır, Z. (2009). Ebeveynlik biçimleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkilerde kişilerarası şemaların aracı rolü: Şema odaklı bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(2), 144-152. <https://www.turkpsikiyatri.com/PDF/C20S2/144-152.pdf>
- Soygüt, G., Karaosmanoğlu, A., & Çakır, Z. (2008). Ebeveynlik biçimlerinin değerlendirilmesi: Young Ebeveynlik Ölçeğinin psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 17-30.
- Spann, A. L. (1989). *Developing a scale to measure codependency*. Dissertation.
- Spann, L. (1996). Attribution about codependency on the of feminists and nonfeminists. *Marriage and Family Therapy*, 37-41. <https://doi.org/10.1023/A:1019661702408>
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, 17(2), 125–146. <https://doi.org/10.1007/s10648-005-3950-1>

- Spiel, S., Szymanski, K., & Bornstein, R. (2023). Intergenerational trauma, dependency, and detachment. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 211(9), 679-685. <https://doi.org/10.1097/NMD.0000000000001682>
- Spokas, M., & Heimberg, R. G. (2009). Overprotective parenting, social anxiety, and external locus of control: Cross-sectional and longitudinal relationships. *Cognitive Therapy and Research*, 33, 543–551. <https://doi.org/10.1007/s10608-008-9227-5>
- Stafford, L. L. (2001). Is codependency a meaningful concept? *Issues in Mental Health Nursing*, 22(3), 273-286. <https://doi.org/10.1080/01612840121607>
- Stone, A. L., Becker, L. G., Huber, A. M., & Catalano, R. F. (2012). Review of risk and protective factors of substance use and problem use in emerging adulthood. *Addictive Behaviors*, 37, 747–775. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2012.02.014>
- Sullivan, H. S. (1953). *The interpersonal theory of psychiatry*. New York: W. W. Norton.
- Sussman, S. (2010). Love addiction: Definition, etiology, treatment. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 17(1), 3145. <https://doi.org/10.1080/10720161003604095>
- Sussman, S., Lisha, N., & Griffiths, M. (2011). Prevalence of the addictions: A problem of the majority or the minority? *Evaluation & the Health Professions*, 34(1), 3-56. https://doi.org/10.1177/0163278710380124?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle
- Sümer, N., Oruçlular, Y., & Çapar, T. (2015). Bağlanma ve bağımlılık: Kuramsal çerçeve ve derleme çalışması. *Bağımlılık Dergisi*, 16(4), 192-209.
- Şahin, N. H., Tasso, A. F., & Guler, M. (2023). Attachment and emotional regulation: examining the role of prefrontal cortex functions, executive functions, and mindfulness in their relationship. *Cognitive processing*, 24(4), 619–631. <https://doi.org/10.1007/s10339-023-01144-2>
- Şahnaoğlu, H. (2021). *Çocukluk travmalarıyla ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.

- Şar, V. (2018). Çocukluk ve travma: Psicotarihsel bir bakış. Alyanak, B. (Ed.), *Çocuk ve ergenlerde travma ve travmatik durumların etkileri ve çözümleyici yaklaşımlar* içinde (1. baskı, ss. 12-17). Türkiye Klinikleri.
- Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P., & Türk-Kurtça, T. (2021). A revised and expanded version of the Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): Overprotectionovercontrol as additional factor. *Journal of Trauma & Dissociation*, 22(1), 35-51. <https://doi.org/10.1080/15299732.2020.1760171>
- Şar, V., Öztürk, E., & İkikardeş, E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi*, 32(4), 1054–1063. <https://doi.org/10.5336/medsci.2011-26947>
- Şendil, G. (2010). *Bağlanma evlilik ve aile psikolojisi içinde bağlanma ve ebeveynlik tarzları*. Sistem Yayıncılık.
- Şenses, T. A. (2023). *Genç yetişkinlerde ilişki bağımlılığını yordayan bazı değişkenlerin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Tangül, B. C. (2023). *Genç yetişkinlerde ilişkisel ihtiyaçlar, ilişki bağımlılığı ve romantik ilişkilerde öz-yeterlik inancı arasındaki ilişki örüntülerinin icelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Tolstikova, A. (2010). Codependency in families with alcohol-dependent persons. *Medical and Health Science Journal*, 2, 95-99. <https://doi.org/10.15208/mhsj.2010.33>
- Topino, E., Cacioppo, M., Dell'Amico, S., & Gori, A. (2024). Risk factors for love addiction in a sample of young adult students: A multiple mediation model exploring the role of adult attachment, separation anxiety, and defense mechanisms. *Behavioral Sciences*, 14(12), 1222. https://doi.org/10.3390/bs14121222?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26utm_medium%3Darticle

- Topkara, M. (2011). *Kadın erkek ilişkilerin psikolojisi*. Karma Yayınevi.
- Turan, N., Ancel, G., & Canbulat, Ş. (2021). Examination of student nurses' self-recognition and codependence. *Journal of Psychiatric Nursing*, 12(1), 35-42. <https://doi.org/10.14744/phd.2020.53254>
- Turgut, T., & Yücel, S. (2020). Beliren ve genç yetişkinlerde koşulsuz kendini kabul ve ilişki bağımlılığı arasındaki ilişkide olumsuz değerlendirilme korkusunun aracı rolünün incelenmesi. *Humanistic Perspective*, 2(3), 316-334. <https://doi.org/10.47793/hp.790598>
- Türk, F. (2025). *Romantik ilişkilerde bağımlılık ve öz anlayış düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Kent Üniversitesi.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2025). *Türkiye Kadına Yönelik Şiddet Araştırması, 2025*. Haber Bülteni, Sayı: 57940. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Kadina-Yonelik-Siddet-Arastirmasi-2024-57940>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2025). *İstatistiklerle Kadın, 2025*. Haber Bülteni, Sayı: 54076. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2024-54076#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Adrese%20Dayal%C4%B1%20N%C3%BCfus%20Kay%C4%B1t%20Sistemi,02'sini%20ise%20erkekler%20olu%C5%9Fturdu>.
- Uğurelli, İ. E. (2024). *Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar, ilişki bağımlılığı ve obsesif güvensizlik arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Beykent Üniversitesi.
- Ülkü, F. G. (2024). *Üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığının yordayıcıları olarak ebeveyn kabul-ret algısı ve sosyal ilişki gereksinimi* [Yüksek lisans tezi]. İzmir Demokrasi Üniversitesi.
- Wells, M. C., Hill, M. B., Brack, G., Brack, C. J., & Firestone, E. E. (2006). Codependency's relationship to defining characteristics in college students. *Journal of College Student Psychotherapy*, 20(4), 71–84. https://doi.org/10.1300/J035v20n04_07

- Wells, M., Glickauf-Hughes, C., & Jones, R. (1999). Codependency: A grass roots construct's relationship to shame-proneness, low self-esteem, and childhood parentification. *American Journal of Family Therapy*, 27(1), 63-71. <https://doi.org/10.1080/019261899262104>
- Winter, D. A., Duncan, J., & Summerfield, E. (2008). Love hurts: Explorations of love, validation, and conflict. *Personal Construct Theory & Practice*, 5, 86-98.
- Wood, J. J. (2006). Parental intrusiveness and children's separation anxiety in a clinical sample. *Child Psychiatry and Human Development*, 37, 73–87. <https://doi.org/10.1007/s10578-006-0021-x>
- World Health Organization. (1999). *Report of the Consultation Child Abuse Prevention*. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/65900>
- World Health Organization. (2020). *Global status report on preventing violence against children 2020*. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/332395/9789240006379-eng.pdf>
- World Health Organization. (2024). *Child Maltreatment*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>
- Valle, L., & Moral, M. V. (2018). Dependencia emocional y estilo de apego adulto en las relaciones de noviazgo en jóvenes españoles. *Revista Iberoamericana de Psicología y Salud*, 9(1), 27-41. <https://doi.org/10.23923/j.rips.2018.01.013>
- Van Buren, B., & Meehan, K. (2015). Child maltreatment and vulnerable narcissism: The roles of shame and disavowed need. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 63(3), 555–561. <https://doi.org/10.1177/0003065115593058>
- Van der Kolk, B. (2018). *Beden kayıt tutar*, (1. baskı). Nobel Yaşam Yayınevi.
- Yahya, F., Halim, N. A. B. A., Yusoff, N. F. M., Ghazali, N. M., Anuar, A., Jayos, S., Aren, M., Othman, M. R., & Mustafa, M. S. (2019). Adult attachment and parenting styles. *International Journal of Recent Technology and Engineering*, 8(1S), 193-199.

- Yıldız, B. (2024). *Depresif eğilimli yetişkin bireylerde nesne ilişkileri ile ilişki bağımlılığı ve ayrılık anksiyetesi arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Nişantaşı Üniversitesi.
- Yıldızhan, Y. (2019). *Madde bağımlısı bireylerde bağlanma stilleri ve ilişki bağımlılığı* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Yılmaz, T. (2019). Ruhsal bozuklukların tanısal ve sayımsal el kitabının (DSM) son iki baskısı arasındaki değişikliklerin incelenmesi. T. Yılmaz (Ed.), *Psikoloji, Sosyoloji ve Coğrafya Bakış Açısından Sağlık* içinde (ss.1-19). Berikan Yayınevi.
- Young, J. (1994). *Young Ebeveynlik Ölçeği*. Basılmamış Rapor.
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press.
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2023). *Şema terapi: Uygulayıcı rehberi* (T. V. Soylu (Çev. 5. baskı.). Litera Yayıncılık.
- Yörük, D., & Şaşman Kaylı, D. (2024). Üniversitede öğrenim gören kadın öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 14-27. <https://doi.org/10.52835/19maysbd.1370525>
- Zarbiv, B., & Goldner, L. (2022). Understanding PTSD symptoms resulting from childhood emotional abuse and boundary dissolution: The mediating role of narcissistic pathology. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 31(10), 1279–1298. <https://doi.org/10.1080/10926771.2022.2133657>
- Zhang, Q., & Ji, W. (2024). Overparenting and offspring depression, anxiety, and internalizing symptoms: A meta-analysis. *Development and Psychopathology*, 36(3), 1307-1322. <https://doi.org/10.1017/S095457942300055X>

EK-A: Ölçeklerin Uygulama İzinleri

EK-A1. Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği Uygulama İzni

ben 30 Eyl

alıcı: gamzemukba

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Gamze MUKBA Hocam,

Merhaba, nasılsınız?

Ben İrem ÖZDEMİR. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Geçen dönem seminer dersim kapsamında sizinle iletişime geçmiştim ve bana çok yardımcı olmuştunuz. Bunun için tekrar teşekkür ederim. Bu dönem, tez danışmanım Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST ile birlikte etik kurula başvurmak üzere bir hazırlık içerisindeyim.

Üniversite öğrencilerini kapsayan çalışmamda öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından inceleyeceğim. Çalışmamda kullanmak üzere Türkçe'ye uyarlama çalışmasını gerçekleştirdiğiniz Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği için tarafınızdan izin talep ediyorum. Ayrıca çalışmam doğrultusunda ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerini yapmak isterim. İzniniz doğrultusunda ölçeğin uygulanması, analiz edilmesi ve sonuçların paylaşılması aşamasında tüm akademik kurallara özen göstereceğimi belirtmek isterim. Yardım ve desteğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla,

İrem ÖZDEMİR

Gamze Mukba 2 Eki

alıcı: ben

İrem'cim merhaba;

Tabi, ölçeğin uyarlamasını kullanabilirsin, seni kutlarım azimli ve istekli biçimde çalışmanı yürüteceğini düşünüyorum. Eğer bir desteğe ihtiyaç duyarsan haberleşebiliriz. İyi çalışmalar, iyi bir eğitim-öğretim süreci dilerim...

Dr. Öğr. Üyesi Gamze Mukba

EK-A2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Uygulama İzni

ben 30 Eyl
alıcı: [REDACTED]

Sayın Prof. Dr. Vedat ŞAR Hocam,

Merhaba, nasılsınız?
Ben İrem ÖZDEMİR. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Bu dönem, tez danışmanım Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST ile birlikte etik kurula başvurmak üzere bir hazırlık içerisindeyim. Üniversite öğrencilerini kapsayan çalışmamda öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından inceleyeceğim. Bu değişkenlerden birisi de çocukluk çağı travmaları. Çalışmamda kullanmak üzere Türkçe'ye uyarlama çalışmasını gerçekleştirdiğiniz Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33) için tarafınızdan izin talep ediyorum. İzniniz doğrultusunda ölçeğin uygulanması, analiz edilmesi ve sonuçların paylaşılması aşamasında tüm akademik kurallara özen göstereceğimi belirtmek isterim. Yardım ve desteğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla,

İrem ÖZDEMİR
Yüksek Lisans Öğrencisi
Hacettepe Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
E-posta: [REDACTED]
Telefon: [REDACTED]

vsar 6 Eki
alıcı: ben

Kullanabilirsiniz.z

...

CTQ-33-TR.pdf PDF

ctq-33-jtd.pdf PDF

EK-A3. Young Ebeveynlik Ölçeği Uygulama İzni

ben 7 Eki

alıcı: alpkaosmanoglu v

Sayın Alp Hocam merhaba, nasılsınız?
Umarım iyisinizdir ve yaşamınızda her şey yolundadır.

Ben İrem ÖZDEMİR. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Bu dönem, tez danışmanım Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST ile birlikte etik komisyona başvurmak üzere bir hazırlık içerisindeyim. Üniversite öğrencilerini kapsayan çalışmamda öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından inceleyeceğim. Bu değişkenlerden birisi de algılanan ebeveynlik biçimleri. Çalışmamda kullanılmak üzere Türkçe'ye uyarlama çalışmasını gerçekleştirdiğiniz Young Ebeveynlik Ölçeği için tarafınızdan izin talep ediyorum. Şema Terapi Enstitüsü web sayfasından ölçeklere erişebilsem de tezlerde veya etik kurul başvurularında ölçekleri geliştiren/uyarlayan yazarlardan izin alındığına ilişkin e-posta görüntülerinin beyan edilmesi isteniyor. Bu sebeple size ulaşıyorum sayın hocam. İzininiz doğrultusunda ölçeğin uygulanması, analiz edilmesi ve sonuçların paylaşılması aşamasında tüm akademik kurallara özen göstereceğimi belirtmek isterim. Yardım ve desteğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Alp Karaosmanoglu 9 Eki

alıcı: ben v

Merhaba İrem hanım,
Bahsettiğiniz ölçeği çalışmalarınızda kullanabilirsiniz.
İyi çalışmalar,
Alp karaosmanoglu

EK-B: Gönüllü Katılım Formu

EK-B1. Gönüllü Katılım Formu-1

Değerli Katılımcı,

Öncelikle yapacak olduğum araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve ayırdığınız zaman için çok teşekkür ederim. Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi İrem ÖZDEMİR'in, Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST danışmanlığında yürütülen "Üniversite Öğrencilerinde İlişki Bağımlılığının Çocukluk Çağı Travmaları Ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleriyle İlişkisi" konulu yüksek lisans tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Araştırmanın amacı/konusu, üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığının, çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

Bu çalışma için Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda sebep belirtmeksizin çalışmadan ayrılma hakkına sahipsiniz. Ölçek, genel anlamda kişisel rahatsızlık verecek sorular ve bir risk içermemektedir. Ancak, katılım esnasında sorulardan veya herhangi başka bir sebep nedeniyle kendinizi rahatsız hissederseniz katılımdan istediğiniz zaman ayrılabilirsiniz. Böyle bir durumda çevrim içi formu kapatıp uygulamayı sonlandırmanız yeterli olacaktır. Bu durum size hiçbir yükümlülük/sorumluluk getirmeyecek ve herhangi olumsuz bir tutumla karşılaşmayacaksınız. Ayrıca rahatsızlığınızın giderilmesi için gerekli olan yardım size ölçekleri uygulayan kişi tarafından sağlanacaktır. Çevrim içi forma isimlerinizi yazmanıza gerek yoktur. Sizden elde edilecek olan veriler yalnızca bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacaktır. Burada verdiğiniz bilgiler, bu araştırmada yer alan iki araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacaktır. Toplanan veriler, bireysel değil bir bütün olarak değerlendirilecektir. Katılımcıların tutulan tüm kayıt ve raporlarının gizliliği araştırmacılar tarafından sağlanacaktır.

Araştırma kapsamında ilişki bağımlılığının belirlenmesi için Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği'nin, çocukluk çağı travmalarının belirlenmesi için Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin, algılanan ebeveynlik biçimlerinin belirlenmesi için Young Ebeveynlik Ölçeği'nin ve bazı kişisel özellikler için Kişisel Bilgi Formu'nun yanıtlanması beklenmektedir. Her bölümdeki ölçeğin nasıl yanıtlanacağı konusunda, ilgili bölümün başında bilgi verilmiştir. Ölçeklerin yanıtlanması yaklaşık 15-20 dakika sürmekte olup herhangi bir süre kısıtlaması bulunmamaktadır. Her bir soruya sizi yansıtan en doğru/içten yanıtı vermeniz ve boş bir soru bırakmamanız bizim için oldukça önemlidir. Araştırmayla ilgili sormak istediğiniz veya araştırmaya katılımınız nedeniyle yaşadığınız herhangi bir konuda araştırmacıya aşağıda yer alan iletişim bilgileri vasıtasıyla ulaşabilirsiniz. Talep etmeniz hâlinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul ediyor musunuz?

Kabul ediyorum.

Katılımcının;

Adı/Soyadı:

Adres:

E-posta:

Tel:

İmza:

Sorumlu Araştırmacı:

Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST

Hacettepe Üni. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Bilim Dalı, Beytepe / Ankara

Tel: [REDACTED]

E-posta: [REDACTED]

İmza:

Arastirmaci:

Psk. Dan. İrem ÖZDEMİR
Hacettepe Üni. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Bilim Dalı, Beytepe / Ankara

Tel: [REDACTED]

E-posta: [REDACTED]

İmza:

EK-B2. Gönüllü Katılım Formu-2

Değerli Katılımcı,

Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin incelendiği bu araştırma Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST danışmanlığında Psikolojik Danışman İrem ÖZDEMİR tarafından Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak yürütülmektedir. İlgili çalışmanın uygulamaları konusunda Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılım gönüllük esasına dayanmaktadır. Aşağıda 16 soruluk anket formu yer almaktadır. Anketin doldurulması yaklaşık 5-7 dakika sürmektedir. Çalışmanın sağlıklı olabilmesi için içten ve dürüst cevaplar vermeniz oldukça önemlidir. Verdiğiniz yanıtlar sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacaktır ve kimseyle paylaşılmayacaktır. Yanıtlarınız kimlik bilgileriniz olmaksızın değerlendirilecektir. Çalışmaya katılmama hakkına sahip olmakla birlikte, çalışmaya katıldıktan sonra istediğiniz zaman ayrılabilir ve çalışmayı kendi isteğinizle sonlandırdığınız için herhangi bir yükümlülükle karşılaşmayacaksınız. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir. Araştırma, genel anlamda kişisel rahatsızlık verecek içerik ve sorular içermemekte ancak katılım sırasında sorularından ya da herhangi başka bir sebepten ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz katılımcı olmaktan ayrılma hakkına sahipsiniz. Herhangi bir rahatsızlık hissettiğiniz durumda araştırmacı tarafından gereken yardım sağlanacaktır. Araştırmayla ilgili sormak istediğiniz veya araştırmaya katılımınız nedeniyle yaşadığınız herhangi bir konuda araştırmacıya aşağıda yer alan iletişim bilgileri vasıtasıyla ulaşabilirsiniz. Talep etmeniz hâlinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul ediyor musunuz?

Kabul ediyorum.

Katılımcının;

Adı/Soyadı:

Adres:

E-posta:

Tel:

İmza:

Sorumlu Araştırmacı:

Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST

Hacettepe Üni. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Bilim Dalı, Beytepe / Ankara

Tel: [REDACTED]

E-posta: [REDACTED]

İmza:

Araştırmacı:

Psk. Dan. İrem ÖZDEMİR

Hacettepe Üni. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Bilim Dalı, Beytepe / Ankara

Tel: [REDACTED]

E-posta: [REDACTED]

İmza:

EK-C: Kullanılan Ölçeklere İlişkin Örnek Maddeler

EK-C1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerini araştırmak için yapılan çalışma kapsamında Kişisel Bilgi Formu'nu yanıtlamanız beklenmektedir. Yanıtlarınızdan elde edilen bilgiler sadece bilimsel amaçlı kullanılacaktır. İçten ve samimi yanıtlarınız üniversite öğrencileriyle ilgili bilimsel bilgi dağarcığına katkıda bulunacaktır. Araştırmada yer alan ölçme araçlarındaki tüm ifadelere lütfen hiçbirini atlamadan yanıt veriniz.

Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

İrem ÖZDEMİR
Hacettepe Üniversitesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

---

1. Cinsiyetiniz: K E

---

2. Yaşınız:.....

---

4. Sınıfınız: Hazırlık 1 2 3 4 Diğer

---

5. İlişki Durumunuz: Flört Sevgili Nişanlı Evli İlişkim yok

---

6. İlişki süreniz:.....

EK-C2. Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği Örnek Maddeleri

Aşağıda bazı ifadeler verilmiştir. Lütfen her ifadeyi dikkatlice okuyunuz ve her birini kendi duygu ve düşüncenize göre içtenlikle değerlendiriniz. Yanıtınızı uygun cevabı işaretleyerek veriniz.

	Tamamen Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
2. Benim için hayır demek zordur.	1	2	3	4	5	6
5. Kendileri için yapabilecekleri şeylerde, başkaları için genelde bir şey yapmam.	1	2	3	4	5	6
6. Kendim için güzel bir şey yaptığımda genellikle kendimi suçlu hissedirim.	1	2	3	4	5	6
10. Bazen diğer ilişki ve sorumlulukları ihmal edecek kadar sadece bir kişiye odaklanırım.	1	2	3	4	5	6
11. Bana acı veren ilişkiler kuran biriyim.	1	2	3	4	5	6
12. Genellikle, başkalarının (içimdeki) "gerçek beni" görmelerine izin vermem.	1	2	3	4	5	6
14. Çatışmalardan kaçınmak için genellikle her yolu denerim.	1	2	3	4	5	6
16. Sıklıkla başkalarının gereksinimlerini kendiminkinin önüne koyarım.	1	2	3	4	5	6

EK-C3. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Örnek Maddeleri

Aşağıda bazı ifadeler verilmiştir. Her bir ifadeyi çocukluk ya da ergenlik döneminizi düşünerek içtenlikle değerlendiriniz. Yanıtınızı uygun cevabı işaretleyerek veriniz.

Çocukluğumda ya da ergenliğimde...	Hiçbir Zaman	Nadiren	Kimi Zaman	Sık Olarak	Çok Sık
3. Anne ya da babam kendilerine layık olmadığımı ifade ederlerdi.	1	2	3	4	5
6. Üst baş açısından bakımsızdım.	1	2	3	4	5
7. Sevildiğimi hissediyordum.	1	2	3	4	5
11. Ailemdelikler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.	1	2	3	4	5
13. Anne ya da babam fikirlerimi önemserdi.	1	2	3	4	5
14. Ailemdelikler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.	1	2	3	4	5
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.	1	2	3	4	5
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.	1	2	3	4	5
31. Anne ve babam bir işi kendi başıma yapmama fırsat verirlerdi.	1	2	3	4	5
33. Anne ya da babam beni kontrol etmek için kişisel eşyalarımı benden habersiz karıştırırdı.	1	2	3	4	5

EK-C4. Young Ebeveynlik Ölçeği Örnek Maddeleri

Aşağıda anne ve babanızı tarif etmekte kullanabileceğiniz tanımlamalar verilmiştir. Lütfen her tanımlamayı dikkatle okuyun ve ebeveynlerinize ne kadar uyduğuna karar verin. 1 ile 6 arasında, çocukluğunuz sırasında annenizi ve babanızı tanımlayan en yüksek dereceyi seçin. Eğer sizi anne veya babanız yerine başka insanlar büyüttü ise onları da aynı şekilde derecelendirin. Eğer anne veya babanızdan biri hiç olmadı ise o sütunu boş bırakın.

- 1- Tamamı ile yanlış
- 2- Çoğunlukla yanlış
- 3- Uyan tarafı daha fazla
- 4- Orta derecede doğru
- 5- Çoğunlukla doğru
- 6- Ona tamamı ile uyuyor.

	Anne	Baba	
7.	_____	_____	Dengesizdi, ne yapacağı belli olmazdı veya alkolikti.
8.	_____	_____	Kardeş(ler)imi bana tercih etti.
9.	_____	_____	Uzun süreler boyunca beni terk etti veya yalnız bıraktı.
15.	_____	_____	Hasta olacağım diye çok endişelenirdi.
20.	_____	_____	Bana hep daha çocukmuşum gibi davrandı.
25.	_____	_____	Okulda başarılı olmam için gereken disiplini bana kazandırmadı.
30.	_____	_____	Benim ihtiyaçlarımı gözetmeden kendisi ne isterse onu yaptı.
33.	_____	_____	Aile için kendi isteklerini feda etti.
35.	_____	_____	Hep mutsuzdu; destek ve anlayış için hep bana dayandı.
38.	_____	_____	Benden her zaman en iyisini yapmamı bekledi.
41.	_____	_____	Neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkında kesin ve katı kuralları vardı.
49.	_____	_____	Bana çok az kural koydu veya sorumluluk verdi.
52.	_____	_____	Birbirimizi çok iyi anlayacak kadar yakındık.
58.	_____	_____	Kötümser bir bakışı açısı vardı, hep en kötüsünü beklerdi.
64.	_____	_____	Kapalı birisiydi; duygularını çok nadir açardı.
65.	_____	_____	Yanlış bir şey yaptığımda kızardı veya sert bir şekilde eleştirdiği olurdu.
69.	_____	_____	Sosyal statü ve görünümüne önem verirdi.

EK-Ç: Araştırma Etik Kurulu Onay Bildirimi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-51944218-050-00003907662
Konu : Etik Kurul (Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST ve İrem ÖZDEMİR)

03/12/2024

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 20.11.2024 tarihli ve E-52695194-600-00003886468 sayılı yazınız.

Ana Bilim Dalınız Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı öğrencisi **İrem ÖZDEMİR**'in, **Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST** danışmanlığında yürüttüğü "*Üniversite Öğrencilerinde İlişki Bağımlılığının Çocukluk Çağı Travmaları ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleriyle İlişkisi*" başlıklı tez çalışması Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma Etik Kurulunun **27.11.2024** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve ilgiliye tebliğini rica ederim.

Prof. Dr. İsmail Hakkı MİRİCİ
Kurul Başkanı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: F33B12BD-A575-4803-98E7-3414672DE59C

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ba-ehys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü 06800
Beştepe-ANKARA

Bilgi için: Gülşin İLKDOĞAN (EBE ARAŞTIRMA
ETİK KURUL ÜYESİ)

E-posta: Elektronik Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Kurul Üyesi

Telefon: Faks:

Telefon: 2978571

Kep:

EK-D: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında,

- * tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- * görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- * başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- * atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- * kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- * bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

...../...../.....

(İmza)

İrem ÖZDEMİR

EK-E: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu

02/02/2026

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı : Üniversite Öğrencilerinde İlişki Bağımlılığının Çocukluk Çağı Travmaları ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleriyle İlişkisi

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
02/02/2026	127	199.700	12/01/2026	%12	2839982087

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarını inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: İrem ÖZDEMİR

Öğrenci No.: N23132809

Ana Bilim Dalı: Eğitim Bilimleri

İmza

Programı: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST

EK-F: Thesis Originality Report

02/02/2026

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Institute of Education Sciences

Thesis Title: The Relationship of Codependency with Childhood Trauma and Perceived Parenting Styles Among University Students

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
02/02/2026	127	199.700	12/01/2026	%12	2839982087

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: İrem ÖZDEMİR

Student No.: N23132809

Department: Educational Sciences

Program: Guidance and Psychological Counseling

Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
Prof. Dr. Meliha TUZGÖL DOST

EK-G: Yayınlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

..... / ..... / .....

(imza)

Irem ÖZDEMİR

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezimin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
  - (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3 şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezimin erişime açılması engellenebilir.
  - (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

*Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

